

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İZMİR
KALKINMA
AJANSI

Ö
R'ÖVAL

ÇEŞME-OVACIK
ALTERNATİF TURİZM ROTALARI FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI

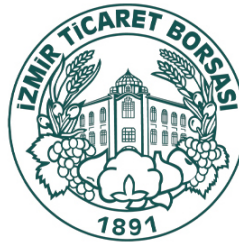

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İZMİR
KALKINMA
AJANSI

0
R'OVAL

Yasal Uyarılar

ÇEŞME-OVACIK ALTERNATİF TURİZM ROTALARI FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI

MAYIS 2022, İZMİR

Yayın Sahibi

İzmir Kalkınma Ajansı

Megapol Çarşı Kule, Halkapınar Mahallesi,

1203/11. Sk. No: 5-7, Kat: 19

35170 Konak/İzmir

Tel : 0232 489 81 81

Faks : 0232 489 85 05

E-posta : info@izka.org.tr

Grafik Tasarım

Orçun ANDIÇ

Teşekkür

Bu rapor İzmir Kalkınma Ajansı'nın uyguladığı Deniz Ekonomisi Sonuç Odaklı Programı (DESOP) kapsamında İzmir Ticaret Borsası ve Zobu Consulting Danışmanlık Bilişim ve Eğitim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti. işbirliği ile hazırlanmıştır.

Saha çalışmaları ve raporun hazırlanmasındaki katkılarından ötürü Çeşme Belediyesi'nden Kazım Beyaz ve Gamze Çetinkaya'ya teşekkür ederiz.

Yasal Bilgi

© 2022, İZKA. Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, kullanılmadan önce hak sahibinden 52. maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları İzmir Kalkınma Ajansı'na aittir. Bu İZKA eserinden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Tablo Listesi

Tablo 1: Politika Çerçevesi	3
Tablo 2: Çeşme, Coğrafi Özellikler	8
Tablo 3: Çeşme İlçesi Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı	9
Tablo 4: Arazilerin kullanım kabiliyet sınıflarına göre alansal dağılımları, Çeşme	12
Tablo 5: Arazilerin toprak derinliğine göre alansal dağılımı, Çeşme	14
Tablo 6: Arazi eğim gruplarına göre alansal dağılım, Çeşme	16
Tablo 7: Çeşme, Mahalleler, 2021	18
Tablo 8: Mahalle bazlı nüfuslar, Çeşme, 2020	19
Tablo 9: Ovacık, Coğrafi Özellikler	22
Tablo 10: Üretim Alanı ve Üretilen Ürünler, Çeşme, 2021	26
Tablo 11: Tarımsal Faaliyetlerin En Yoğun Olduğu Mahalleler, Çeşme, 2021	28
Tablo 12: Mahalle Bazında Ekili Alan (da), 2021	28
Tablo 13: Tür ve sınıflarına göre turizm tesisleri, Çeşme	33
Tablo 14: Tesis Sayıları, Ovacık, Musalla, Alaçatı, Çakabey	33
Tablo 15: Plajlar.....	41
Tablo 16: Değer Zinciri Analizi Çalışması Öngörülen Ürünler	44
Tablo 17: Değer Zinciri Analizi Gerçekleştirilecek Ürünler.....	44
Tablo 18: Diğer Endemik Ürünler, Çeşme	44
Tablo 19: Seçilmiş ürünleri üretim miktar, alan ve verimleri, 2018-2020.....	47
Tablo 20: Buğday tarımı yapılan araziler, 2021.....	49
Tablo 21: Karakılçık buğdayı üretimi, 2021 ekim-dikim sezonu.....	49
Tablo 22: Satış Hacmi Senaryosu, Karakılçık Buğdayı	50
Tablo 23: Karakılçık Buğdayı, Pareto Analizi	51
Tablo 24: Karakılçık Unu Üretimi, Kasım 2021	53
Tablo 25: Karakılçık Buğdayı Unu – fırınlara teslim, Pareto Analizi	54
Tablo 26: Karakılçık Buğdayı Unu- tüketiciye teslim, Pareto Analizi.....	54
Tablo 27: Karakılçık Ekmek Üretimi, Kasım 2021	57
Tablo 28: Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği, Pareto Analizi.....	58
Tablo 29: Toplam Hasıla ve Kar Projeksiyonu, Karakılçık, Kasım 2021	60
Tablo 30: Türkiye'nin Sakız İthalatı, 2016-2020	61
Tablo 31: Sakız Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu	61
Tablo 32: Sakız Ağacı, Pareto Analizi.....	63
Tablo 33: Limon Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu	67
Tablo 34: Limon Ağacı, Pareto Analizi	68
Tablo 35: Çeşme Limonu Reçeli, Pareto Tablosu	70
Tablo 36: Çeşme Limonu Limonatası, Pareto Tablosu	72
Tablo 37: Mandalina Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu.....	75
Tablo 38: Mandalina Ağacı, Pareto Analizi.....	77
Tablo 39: Mandalina Reçeli, Pareto Tablosu.....	79
Tablo 40: Çeşme Kavunu Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu	82
Tablo 41: Çeşme Kavunu, Pareto Analizi.....	84
Tablo 42: Sakız Enginarı Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu	86
Tablo 43: Sakız Enginarı, Pareto Analizi	88
Tablo 44: Çeşme Anasonu Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu	91

Tablo Listesi

Tablo 45: Çeşme Anasonu, Pareto Analizi	92
Tablo 46: Beyaz Soğan Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu	94
Tablo 47: Beyaz Soğan Tarımı, Pareto Analizi	96
Tablo 48: Seçilmiş endemik ürünler için bölgesel gelir potansiyeli, 2021	98

Şekil Listesi

Şekil 1: İş paketleri	1
Şekil 2: Zaman Planı	2
Şekil 3: R'Oval Projesi ile Çözümüne Destek Olunacak SKA'lar	3
Şekil 4: Strateji Evi, R'Oval Projesi, 2021	5
Şekil 5: R'Oval Projesi ve SKA ilişkisi	6
Şekil 6: Araştırma Yöntemi	7
Şekil 7: Çeşme Haritası	8
Şekil 8: Arazi türlerinin dağılımı, Çeşme	10
Şekil 9: Arazi sınıflandırma haritası, Çeşme	11
Şekil 10: Arazilerin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımları, Çeşme	12
Şekil 11: Arazilerin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılım Haritası, Çeşme	13
Şekil 12: Toprak derinliklerinin dağılımı, Çeşme	14
Şekil 13: Toprak derinliği haritası, Çeşme	15
Şekil 14: Arazi eğim gruplarına göre alansal dağılım, Çeşme	16
Şekil 15: Arazi eğim haritası, Çeşme	17
Şekil 16: Nüfus Değişimi, 2010-2020, Çeşme ve İzmir	18
Şekil 17: Yaş aralığı, Çeşme, %	20
Şekil 18: Okur yazar nüfusun toplam nüfusa oranı	21
Şekil 19: Eğitim Durumu, Çeşme, %	21
Şekil 20: Medeni Durum, Çeşme, %	22
Şekil 21: Ovacık Haritası	23
Şekil 22: Yaş aralığı, Ovacık, %	23
Şekil 23: Okuryazar nüfusun toplam nüfusa oranı	24
Şekil 24: Eğitim Durumu, Ovacık, %	24
Şekil 25: Medeni Durum, Ovacık, %	25
Şekil 26: Üretim Alanının Ürün Gruplarına Göre Dağılımı, Çeşme, 2021	27
Şekil 27: Üretim Miktarları, 2021, Kg	27
Şekil 28: Eko Turizm Tesisi, 2021	34
Şekil 29: Butik Otel, Ovacık, 2021	34
Şekil 30: Before Sunset Bungalows, Ovacık, 2021	35
Şekil 31: Borgo Pianello, 2022	35
Şekil 32: Glamping, Perdue, Fethiye	36
Şekil 33: into the wild, Çeşme	37
Şekil 34: Çeşme Enginar, bir çiftçi girişimi	37
Şekil 35: Çeşme Enginar, sosyal medya etkileşimleri	38
Şekil 36: Ekolojik Otel, Demonte Yapılarda Konaklama	39
Şekil 37: Amerikan Antep Fıstığı Üreticileri Birliği	40
Şekil 38: Bölge Tanıtım Sayfası Örneği, Sun Valley	40
Şekil 39: Karakılçık Buğdayı, Pareto Grafiği	52
Şekil 40: Karakılçık Buğdayı Unu, fırınlara teslimat durumunda, Pareto Grafiği	55
Şekil 41: Karakılçık Buğday Unu, perakende tüketiciye teslim durumunda, pareto grafiği	56
Şekil 42: Karakılçık Ekmeği, Pareto Grafiği	59
Şekil 43: Sakız Ağacı, Pareto Grafiği	64
Şekil 44: Çeşme Limonu Aromalı Kolonya	66
Şekil 45: Çeşme Limonu Aromalı Sıvı Sabun	66
Şekil 46: Çeşme Belediyesi Reçel Üretimi	67

Şekil Listesi

Şekil 47: Çeşme Limonu, Pareto Grafiği	69
Şekil 48: Çeşme Limonu Reçeli, Pareto Grafiği	71
Şekil 49: Çeşme Limonu Limonatası, Pareto Grafiği	73
Şekil 50: Limon yağının kullanım alanları	74
Şekil 51: Mandalina, Pareto Grafiği	78
Şekil 52: Mandalina Reçeli, Pareto Sayfası.....	80
Şekil 53: Kral Kavunu, Japonya.....	81
Şekil 54: Çeşme Kavunu	83
Şekil 55: Çeşme Kavunu, Pareto grafiği.....	85
Şekil 56: Sakız Enginarı Coğrafi İşareti.....	86
Şekil 57: Yıllara sâri enginar fiyatlarındaki değişim, TL	87
Şekil 58: Sakız Enginarı, Pareto grafiği	89
Şekil 59: Çeşme anasonu ile üretilmiş geleneksel içki	90
Şekil 60: Panason, papatya, nane, anason çayı.....	91
Şekil 61: Çeşme Anasonu, Pareto grafiği.....	93
Şekil 62: Beyaz Soğan.....	94
Şekil 63: Beyaz Soğan, Pareto Grafiği.....	97

İçindekiler

1. Giriş	1
2. Yöntem	3
2.1. Politika Çerçevesi	3
2.2. Araştırma Yöntemi	7
3. Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı.....	8
3.1. Çeşme.....	8
3.1.1. Arazi Sınıfları	9
3.1.2. Nüfus	18
3.2. Ovacık.....	22
4. Tarımsal Üretim Durumu	26
4.1. Çeşme.....	26
4.2. Ovacık.....	28
5. Turistik İşletmeler ve Turizm.....	33
5.1. Çeşme.....	33
5.2. Ovacık.....	33
6. Kültürel ve Doğal Varlıklar.....	41
7. Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zincirleri	44
7.1. Karakılçık Buğdayı	48
Bölgede karakılçık buğdayı tarımı	48
Karakılçık buğdayı tarımı	49
Karakılçık Buğdayı Unu Üretimi.....	53
Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği Üretimi	57
7.2. Çeşme Sakızı.....	60
Sakız Tarımı	61
7.3. Acur.....	65
7.4. Limon.....	65
Limon Tarımı	66
Reçel Üretimi.....	70
Geleneksel Limonata Üretimi.....	72
7.5. Mandalina	75
Mandalina Tarımı	75
Reçel Üretimi.....	79
7.6. Kavun.....	81
Kavun Tarımı	82

İçindekiler

7.7. Enginar	86
Enginar Tarımı	86
7.8. Anason	90
Anason tarımı.....	91
7.9. Beyaz Soğan	94
Beyaz Soğan Tarımı	94
7.9. Toplu Değerlendirme	98
8. Genel Değerlendirme, Strateji, Eylem Planı ve Bütçe	100
9. Kaynakça	102
10. Ekler	103

Yöntem

1. Giriş

Bu fizibilite çalışması, İzmir’de kıyı turizminin çeşitlenmesi ve bölge turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi amacıyla, Çeşme ilçesi Alaçatı-Ovacık mahalleleri sınırları içerisinde yaklaşık 25 km uzunluğunda bir deneyim rotası oluşturulması kapsamında planlanacak faaliyetlerin ortaya konulması için yapılmıştır¹.

Agro, gastro ve/veya eno turizme kazandırılması amaçlanan rota ile Çeşme ilçesinin kıyı turizmine dayalı ekonomik yapısının çeşitlendirilmesi ve bölgenin tarım potansiyelinin geliştirilerek değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Çalışma aşağıda sıralanan beş ana bölümdeki analiz ve değerlendirmelerden oluşmaktadır.

- Bölgede tarımsal işletme büyüklükleri,
- Bölge turizmine yönelik işletme tür ve kapasiteleri,
- Bölgenin kültürel ve doğal değerleri envanteri,
- Bölge sakinlerinin ve işletme sahiplerinin projeye yaklaşımları,
- Yerli üretimin katma değeri yüksek kaliteli ürünlere dönüştürülmesi konulu yol haritası.

Söz konusu beş bölüm dahilinde yürütülen çalışmalarla elde edilen bilgi ve bulgular ışığında, bölgenin değerleri ile uyumlu bir deneyim rotasının geliştirilmesi için bir strateji ve eylem planı önerisi ortaya konulmuştur.

Çalışma gereksinimlerini yerine getirecek şekilde beş farklı iş paketi tasarlanmış olup, bunlara dair ayrıntılı bilgiler aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 1: İş paketleri

İş Paketi 1	İş Paketi 2	İş Paketi 3	İş Paketi 4	İş Paketi 5
<ul style="list-style-type: none">▪ İlgili Mahalleler Bazında ve Çeşme Genelî için ÇKS verileri▪ İlgili Mahalleler Bazında ve Çeşme Genelî için 10.11, 10.12, 10.13, 10.20, 10.31, 10.32, 10.39, 10.41, 10.42, 10.51, 10.52, 10.61, 10.62, 10.71, 10.72, 10.73, 10.81, 10.82, 10.83, 10.84, 10.85, 10.86, 10.89, 10.91, 10.92, 11.01, 11.02, 11.03, 11.04, 11.05, 11.06, 11.07 Nace kodlarına ait 2020, 2019 ve 2018 sanayi envanter kayıtları	<ul style="list-style-type: none">▪ İlgili Mahalleler Bazında ve Çeşme Genelî için<ul style="list-style-type: none">✓ Sertifikalı Konaklama Tesisleri✓ Sertifikalı Restaurant/Kafeler✓ Sertifikalı Kültür, Sanat ve Kongre Tesisleri✓ Sertifikalı Temalı Parklar✓ Sertifikalı Tur ve Transfer Araçları✓ Belediye belgeli konaklama tesis sayısı, oda sayısı ve yatak sayısı✓ Turizm belgeli konaklama tesis sayısı, oda sayısı ve yatak sayısı✓ Turizm belgeli yeme içme tesisleri✓ Turizm belgeli eğlenceli yerleri✓ Tür ve sınıflarına göre turizm belgeli diğer tesisler✓ Tür ve sınıflarına göre belediye belgeli tesis ve yatak sayısı	<ul style="list-style-type: none">▪ İlgili Mahalleler Bazında ve Çeşme Genelî için kültür envanteri (II Kültür ve Turizm Müdürlüğü)▪ İlgili Mahalleler Bazında ve Çeşme Genelî için doğal varlık ve sit alanları envanteri (II Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü)	<ul style="list-style-type: none">▪ Lansman ve Eğilim Yoklamaları▪ Katılımcı Planlama ve Strateji Doğrulama Toplantıları	<ul style="list-style-type: none">• Değer Zinciri Analizi Haritalama• Yükseltme Planı Geliştirme

¹ Rota OVAL; Çeşme-Alaçatı-Ovacık üçgeninde, yol boyu yerel tarım üreticilerinin, kaliteli ürün ve hizmet anlayışını benimsemiş aile ve genç girişim işletmelerinin, temiz ve iyi hizmet anlayışına sahip konaklama alanlarının ve sağlıklı yaşam, güvenilir ve katma değerli gıda üretimi alanlarında faaliyet gösteren işletmelerin yer aldığı, doğaya, hayvanlara ve çevreye duyarlı, Ege kültürünün esintilerini taşıyan, yaklaşık 25 km uzunluğunda bir deneyim rotasıdır. Daha fazla bilgi için Ek 14: Rota Oval Bilgi Notu inceleyiniz.

Yöntem

Çeşme-Ovacık Alternatif Turizm Rotaları Fizibilite Çalışması 30.09.2021 ve 31.12.2021 tarihleri arasında yürütülmüştür (Şekil 2). Çalışmada masa başı analizler gerçekleştirilmesi yanında Ovacık-Alaçatı hattında belirlenen alanda saha ziyaretleri yapılmıştır. Saha ziyaretlerinde ağırlıklı olarak bölgede kanaat önderi sayılabilecek kişiler ve çiftçi temsilcileri ile görüşmeler yürütülmüştür.

Şekil 2: Zaman Planı

	30.09.2021	7.10.2021	14.10.2021	21.10.2021	28.10.2021	4.11.2021	11.11.2021	18.11.2021	25.11.2021	2.12.2021	9.12.2021	16.12.2021
Kick-Off	■											
Veri Toplama	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Saha Ziyaretleri			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Lansman Toplantısı								■	■	■	■	■
Değer Zinciri Haritalama								■	■	■	■	■
Katılımcı Planlama											■	■
Analiz ve Sentez Çalış.			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rapor Teslimi												■

2. Yöntem

Çalışmada iki yöntem izlenmiştir. Bunlar, önerilen stratejinin temel alındığı **politika çerçevesini** belirlemeyi amaçlayan yöntem ile strateji ile politika çerçevesi arasında nedensellik ilişkisi kurmak amacıyla yürütülmüş olan **araştırmanın** yöntemidir.

2.1. Politika Çerçevesi

Fizibilite çalışması ve çalışmanın dayandığı strateji, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları² (SKA) doğrultusunda belirlenmiştir.

Şekil 3: R'Oval Projesi ile Çözümüne Destek Olunacak SKA'lar

Bu yaklaşım doğrultusunda R'Oval Projesi'nin, beş SKA çerçevesinde 16 amacın gerçekleştirilmesine destek olacak faaliyetleri barındırma potansiyeli bulunmaktadır (Tablo 1). Bu potansiyel çerçevesinde değerlendirme, yol haritası ve eylemler öngörülmüştür.

Tablo 1: Politika Çerçevesi

R'Oval Projesi "Yoksulluğa Son" amacı kapsamında 4 hedefe erişilmesini kolaylaştıracaktır:	2030'a kadar günlük 1,25 dolardan daha az gelire yaşayanlar olarak tanımlanan aşırı yoksulluğun her yerde ve herkes için ortadan kaldırılması. 2030'a kadar, ulusal tanımlara göre tüm boyutlarıyla yoksulluk içindeki her yaştan erkek, kadın ve çocuk oranını en az yarıya indirmek. Özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerin yoksulluğu bütün boyutlarıyla sona erdirmek adına programlar ve politikalar uygulayabilmeleri için onlara yeterli ve öngörülebilir araçlar
--	---

² Daha fazla bilgi için lütfen <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html> linkini ziyaret ediniz.

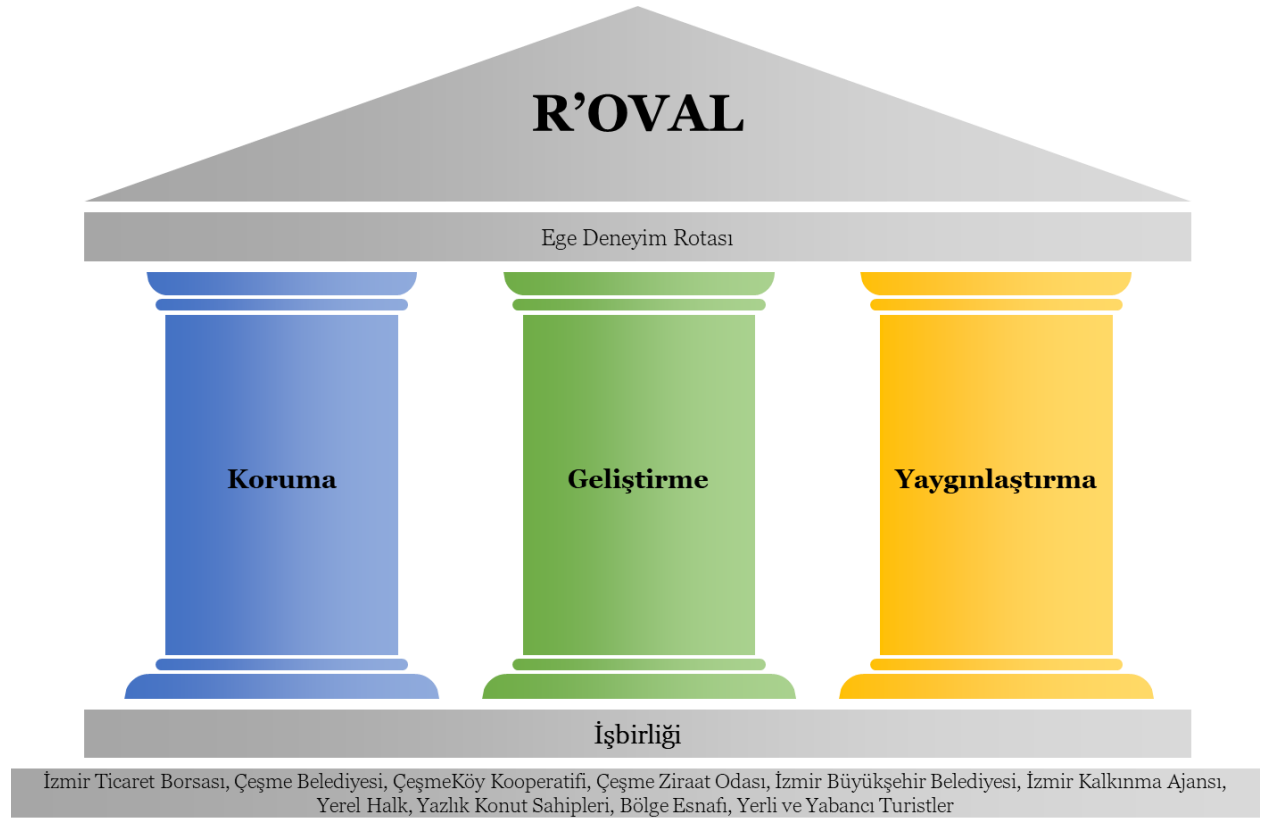
Yöntem

	<p>sunmak amacıyla, geliştirilmiş kalkınma iş birliği aracılığıyla, çeşitli kaynaklardan kaynakların yönlendirilmesinin büyük ölçüde sağlanması.</p> <p>Yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik eylemlere yapılan hızlandırılmış yatırımları desteklemek için ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde, yoksulların lehine ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kalkınma stratejilerine dayalı sağlam politika altyapılarının oluşturulması.</p>
R'Oval Projesi "Açlığa Son" amacı kapsamında 4 hedefe erişilmesini kolaylaştıracaktır:	<p>Küçük ölçekli gıda üreticilerinin verimlilik ve gelirlerinin artırılması</p> <p>Sürdürülebilir gıda üretim sistemlerinin güvence altına alınması ve dayanıklı tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi</p> <p>Gıda üretiminde genetik çeşitliliğin sürdürülmesi</p> <p>Tarımsal ticaret kısıtlamalarının, piyasa sapmalarının ve ihracat teşviklerinin önlenmesi</p>
R'Oval Projesi "Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar" amacı kapsamında 2 hedefe erişilmesini kolaylaştıracaktır:	<p>Dünyanın kültürel ve doğal mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması</p> <p>Ulusal ve bölgesel kalkınma planlamasını güçlendirerek kentsel, kent çevresindeki ve kırsal alanlar arasındaki olumlu ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantıların desteklenmesi</p>
R'Oval Projesi "Sorumlu Üretim ve Tüketim" amacı kapsamında 2 hedefe erişilmesini kolaylaştıracaktır:	<p>2030'a kadar perakende ve tüketici düzeylerinde kişi başına düşen küresel gıda atığının yarıya indirilmesi ve hasat sonrası kayıplar dâhil üretimdeki ve tedarik zincirlerindeki gıda kayıplarının azaltılması</p> <p>İstihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir bir turizm için sürdürülebilir kalkınma etkilerini denetlemeye olanak sağlayan araçlar geliştirilmesi ve uygulanması</p>
R'Oval Projesi "Karasal Yaşam" amacı kapsamında 2 hedefe erişilmesini kolaylaştıracaktır:	<p>2030'a kadar sürdürülebilir kalkınma açısından çok önemli bir rol oynayan yararların sağlanması adına kapasite geliştirmek için dağ ekosistemlerinin ve biyoçeşitliliğinin korunmasının güvence altına alınması</p> <p>Biyoçeşitliliği ve ekosistemleri korumak ve sürdürülebilir biçimde kullanmak için bütün kaynaklardan elde edilen finansal kaynakların seferber edilmesi ve önemli ölçüde artırılması</p>

Yöntem

Yukarıda ifade edilen kalkınma amaçlarını destekleme potansiyeli olan faaliyetlerin proje hedefleri ile uyumlu olup olmadığını sorgulamak, uyumlaştırmak ve yol haritasını bu çerçevede geliştirmek çalışmada göz önünde bulundurulmuştur. R'Oval Projesi koruma-geliştirme-yaygınlaştırma ve işbirliği üzerinden şekillenmektedir (Şekil 4).

Şekil 4: Strateji Evi, R'Oval Projesi, 2021

Projenin üzerine inşa edildiği eksenler SKA'ları ile ilişkilendirilmiştir. Aşağıda her bir gelişme ekseninin ilişkili olduğu SKA listelenmiştir (Şekil 5).

GELİŞME EKSENİ	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMACI
Koruma	Yoksulluğa Son Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar Sorumlu Üretim ve Tüketim Karasal Yaşam
Geliştirme	Açlığa Son Karasal Yaşam
Yaygınlaştırma	Açlığa Son Sorumlu Üretim ve Tüketim

Yöntem

Şekil 5: R'Oval Projesi ve SKA İlişkisi

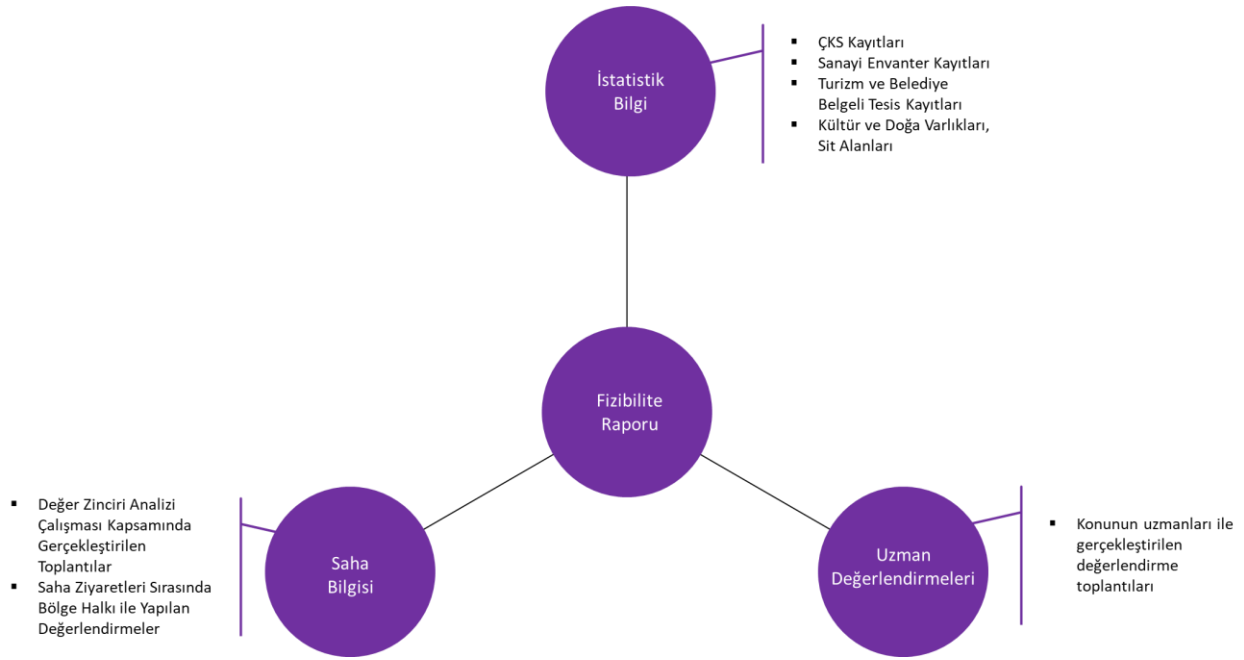

Yöntem

2.2. Araştırma Yöntemi

Fizibilite çalışmasını tamamlamak üzere yürütülen araştırma, daha önce değinilen iş paketleri kapsamındaki verileri masa başı ve saha araştırmaları ile derlemek, derlenen verileri analiz etmek ve yorumlamak, sonuçları uzman görüşleri ile biçimlendirmek ve anlamlandırılmış bilgiyi planlamak üzere tasarlanmıştır (Şekil 6).

Şekil 6: Araştırma Yöntemi

3. Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Bu bölümde Çeşme İlçesi'nin ve daha özeldede R'Oval projesinin gerçekleştirileceği Ovacık Mahallesi'nin sosyo-ekonomik ve demografik yapısı kısaca ortaya koyulmuştur.

3.1. Çeşme

Gemiciler tarafından küçük liman diye adlandırılmış fakat civarında kaynak sularının bolluğundan ve zamanla çoğalan ve buz gibi suların aktığı çeşmelerinden dolayı Çeşme olarak isimlendirilen ilçe İzmir'in 94 km. batısında, kendi adını taşıyan yarımadanın en ucunda kurulmuştur. İlçe coğrafi özellikler olarak Akdeniz iklimi ve uzun kıyı şeridi ile öne çıkmaktadır (Tablo 2; Şekil 7).

Tablo 2: Çeşme, Coğrafi Özellikler

Coğrafi koordinatlar	Enlem: 38.3271, Boylam: 26.3101 38° 19' 38" Kuzey, 26° 18' 36" Doğu
Yüzölçümü	26.000 hektar 260,00 km ²
Rakım Çeşme	10 m
İklim Çeşme	Akdeniz iklimi (Köppen iklim sınıflandırması: Csa)
Kıyı Uzunluğu	148.124 metre

Kaynak 1: <https://en.db-city.com/>

Şekil 7: Çeşme Haritası

Kaynak 2: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

3.1.1. Arazi Sınıfları³

Bu bölümde Çeşme ilçesindeki arazilerin sınıfları⁴ ve bunların alansal dağılımları ele alınmıştır. Çeşme ilçesinde 11.439,30 ha'lık alan ve %42,69'luk bir oran ile marjinal tarım arazileri en büyük alanı kaplamaktadır. Bunu 7.369,30 ha alan ve %27,50'lik oran ile orman arazileri izlemektedir (Tablo 3; Şekil 8).

İlçe sınırları içerisinde mutlak tarım arazileri 1.957,6 ha ile %7,31'lik bir bölüm oluştururken, tarımsal üretimin devam ettiği çok yıllık bitkilerin meydana getirdiği dikili tarım arazileri 1.048,80 ha ile %3,91'lik nispi bir alan kaplamaktadır.

Çeşme ilçesindeki arazilere ait kullanım kararları alınırken yenilenemez durumda olan mutlak, özel ürün ve dikili alanlar göz önünde bulundurularak kullanım kararlarının ve önerilerinin bu arazilere olası olumsuz etkilerinin yansımaması sağlanmalıdır.

Tablo 3: Çeşme İlçesi Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı

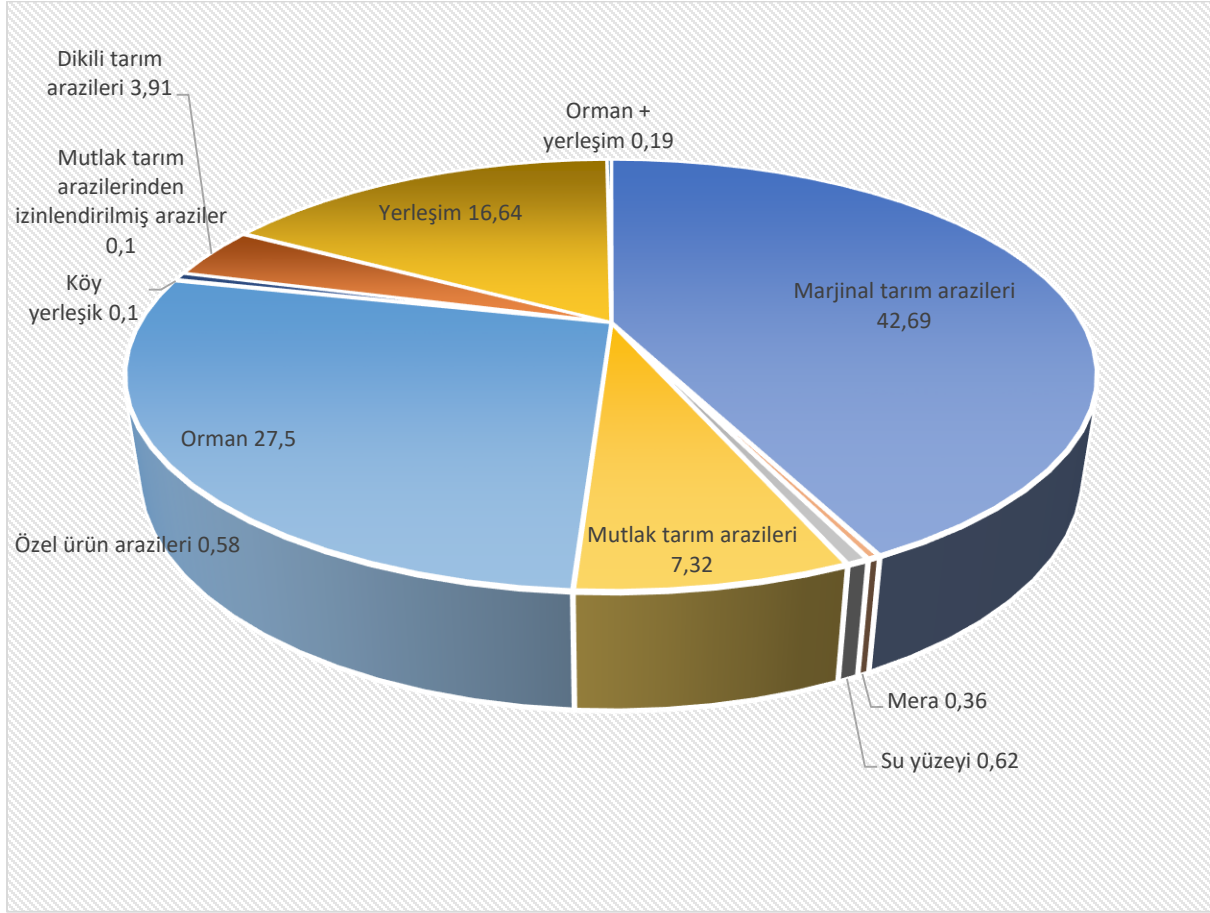
ARAZİ KULLANIM ŞEKLİ	ALAN (ha)
Yerleşim	4.459,70
Orman + Yerleşim	51,70
Köy Yerleşik	26,90
Orman	7.369,30
Su Yüzeyi	165,50
Mera	95,60
Marjinal Tarım Arazileri	11.439,30
Mutlak Tarım Arazileri	1.957,60
Özel Ürün Arazileri	155,60
Dikili Tarım Arazileri	1.048,80
Mutlak Tarıma Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	26,10
GENEL TOPLAM	26.769,10

³ Bu bölüm Dr. Tevfik Türk'ün R'Oval Projesi kapsamında hazırlamış olduğu rapordan alınmıştır.

⁴ Arazi sınıflarına ait tanımlamalar Ek 13: Arazi varlığı gruplarına ait tanımlamalar gösterilmiştir.

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

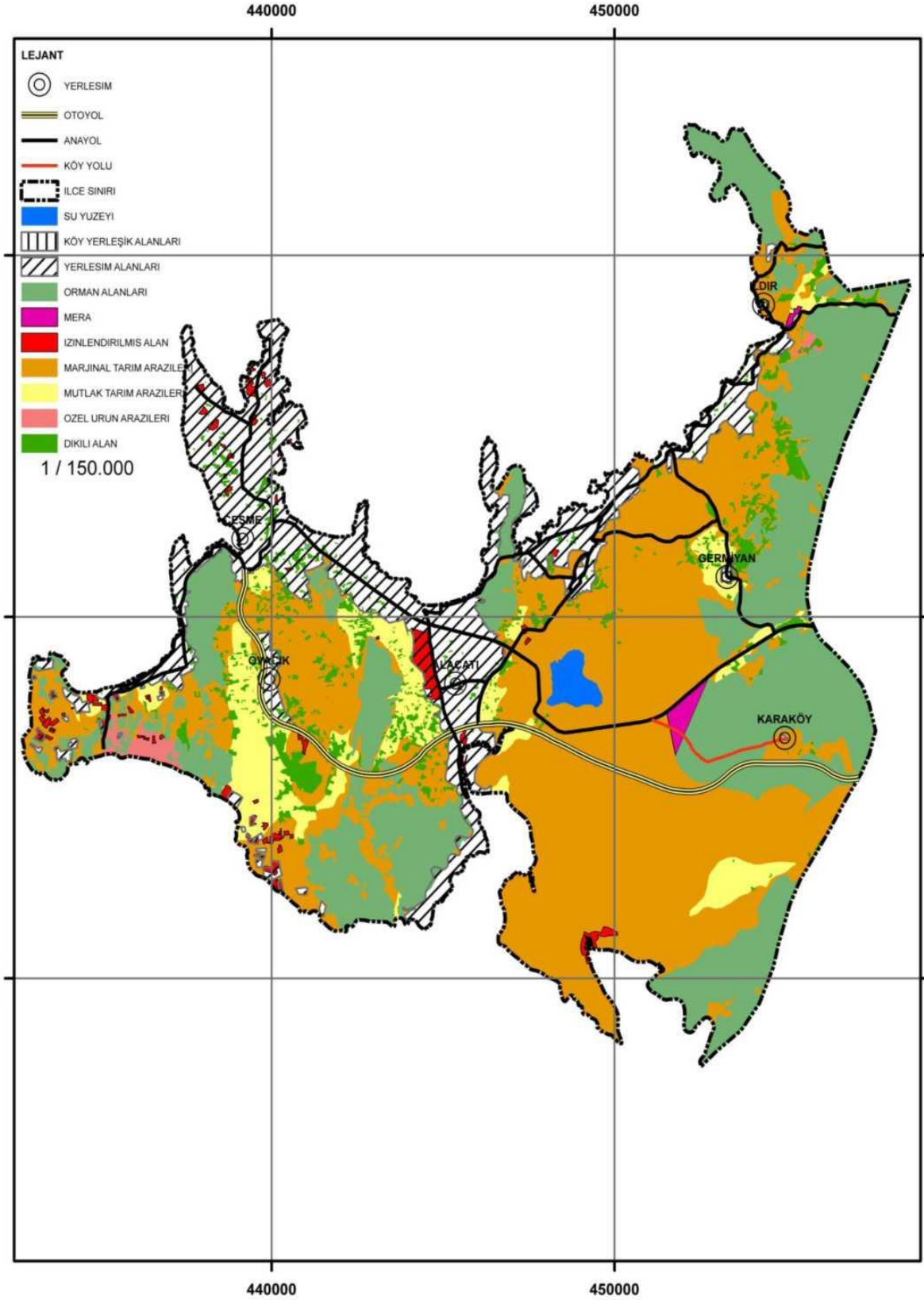
Şekil 8: Arazi Türlerinin Dağılımı, Çeşme

Aşağıdaki haritada tarım arazilerinin de dahil olduğu arazi sınıflamasının coğrafi dağılımı gösterilmiştir. Buna göre yerleşim alanlarının kıyılar boyunca geliştiği, Alaçatı yerleşiminin doğusunda marjinal tarım arazilerinin, batısında ise mutlak tarım arazilerinin ve orman arazilerinin yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 9).

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Şekil 9: Arazi Sınıflandırma Haritası, Çeşme

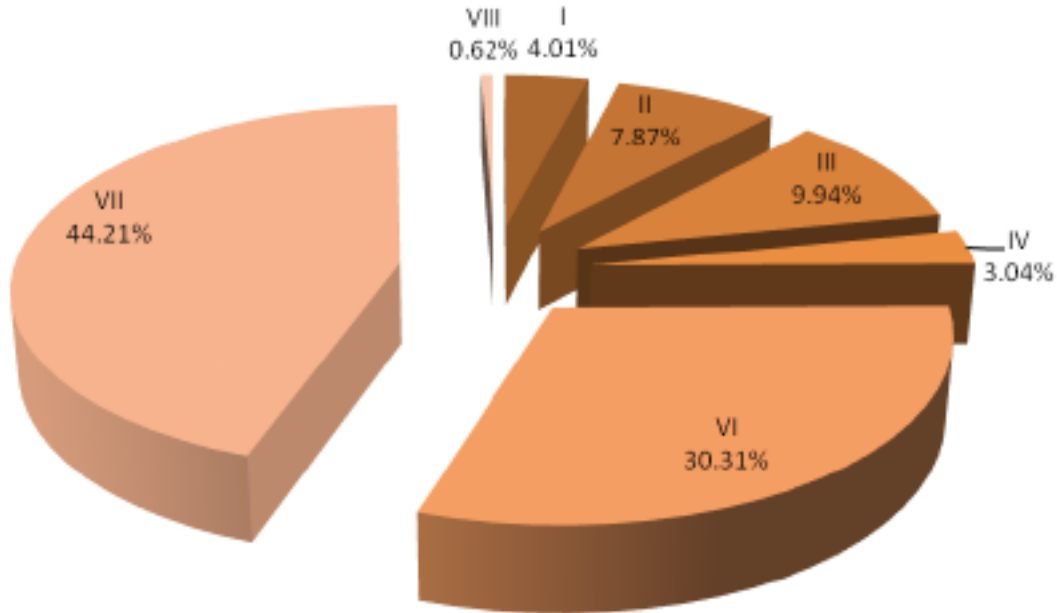
Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Bölgedeki arazilerin kullanım kabiliyeti (AKK) sınıflarına göre alansal dağılımları incelendiğinde, Çeşme ilçesinde en fazla yüzölçümüne sahip AKK grubunu %44,2 oran ile VII. sınıf arazilerin oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 4; Şekil 10). Buna karşılık en verimli tarım arazilerin içerisinde bulunduğu I. sınıf araziler ise sadece %4,01'lik bir bölümü oluşturmaktadır. Bu sonuç, Çeşme ilçesinde verimli tarım arazilerinin kısıtlılığını ve korunması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4: Arazilerin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımları, Çeşme

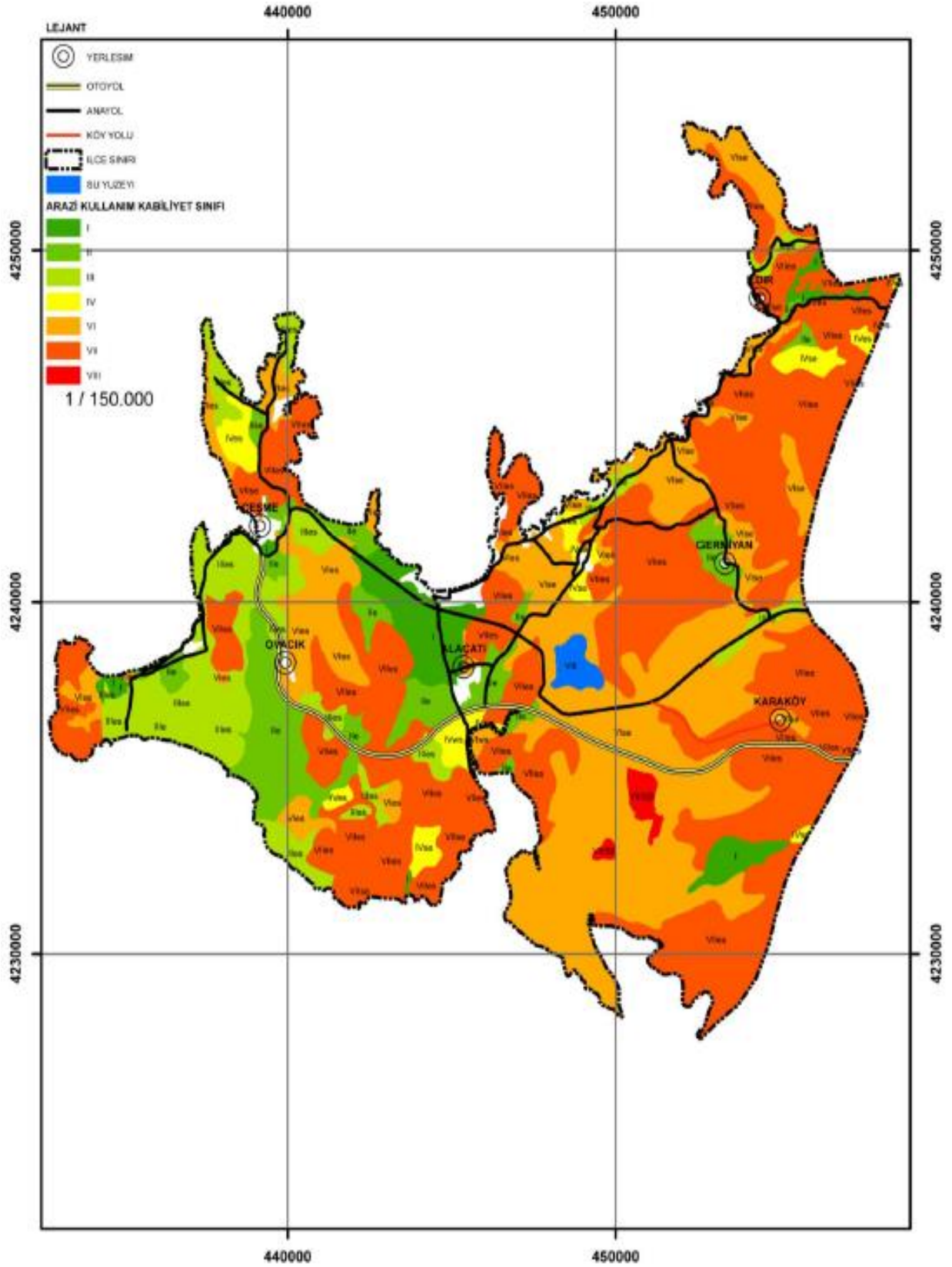
Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı	Toplam (ha)
I	1.050,90
II	2.064,60
III	2.605,60
IV	798,10
VI	7.948,30
VII	11.591,70
VIII	161,60
Sınıflandırılmayan Alan	548,30
Genel Toplam	26.769,10

Şekil 10: Arazilerin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımları, Çeşme

AKK sınıflarının coğrafi dağılımları birinci ve ikinci sınıf arazilerin Alaçatı yerleşimi etrafında yoğunlaştığını göstermektedir (Şekil 11).

Şekil 11: Arazilerin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılım Haritası, Çeşme

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

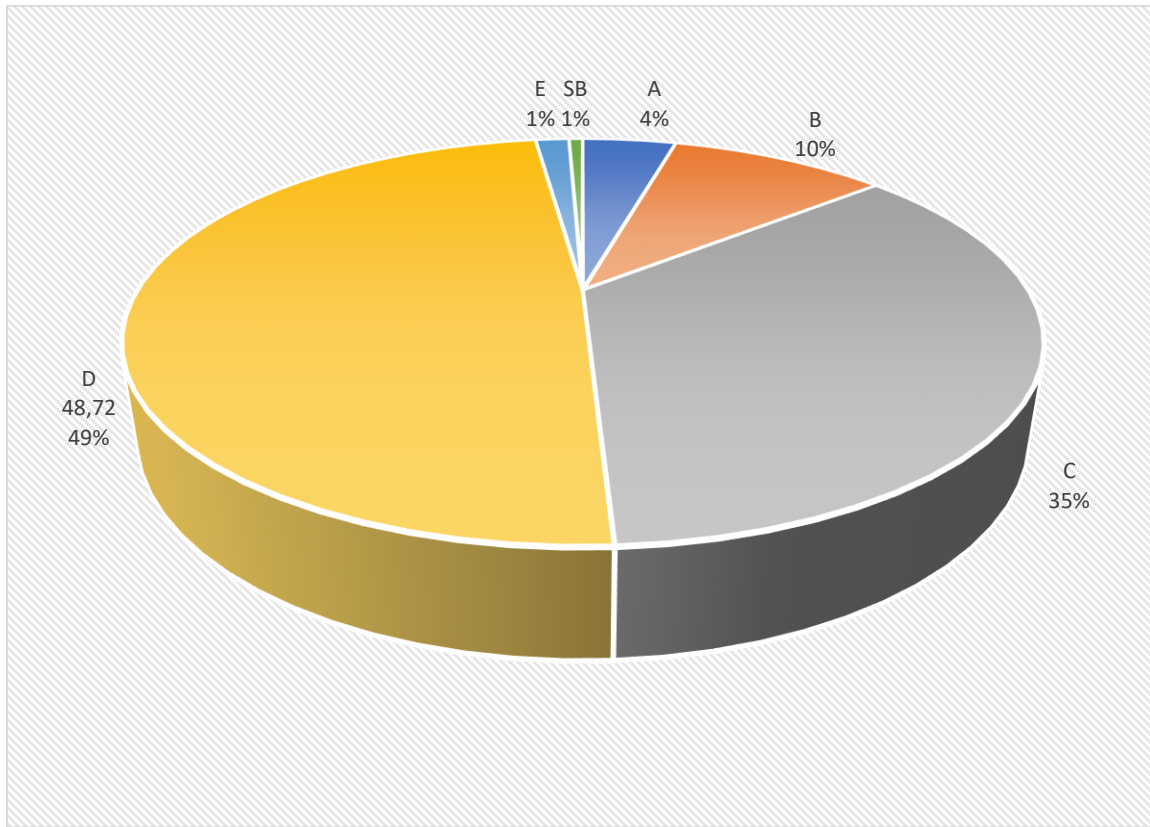
Çeşme'deki arazilerin toprak derinliğine göre alansal dağılımına ilçe genelinde en fazla yüzölçümüne sahip toprak derinlik grubunu % 48,72'lik bir oran ile Çok Sığ (0-20 cm) derinliğe sahip araziler oluşturmaktadır (Tablo 5; Şekil 12). Buna karşılık tarımsal üretimin yoğun yapıldığı 90 cm'den derin profilli topraklar ancak % 4,21'lik paya sahiptir.

Tablo 5: Arazilerin Toprak Derinliğine Göre Alansal Dağılımı, Çeşme

Toprak Derinliği	Toplam (ha)
A (Derin, 90+ cm)	1.103,20
B (Orta Derin, 50-90 cm)	2.552,00
C (Sığ, 20-50 cm)	9.232,80
D (Çok sığ, 0-20 cm)	12.775,80
E (Litozolik)	395,40
SB (Sazlık Bataklık)	161,60
Sınıflandırılmayan Alan	548,30
Genel Toplam	26.769,10

İlçedeki arazilerin toprak derinliklerinin dağılımının gösterildiği bir grafik aşağıda ayrıca sunulmuştur.

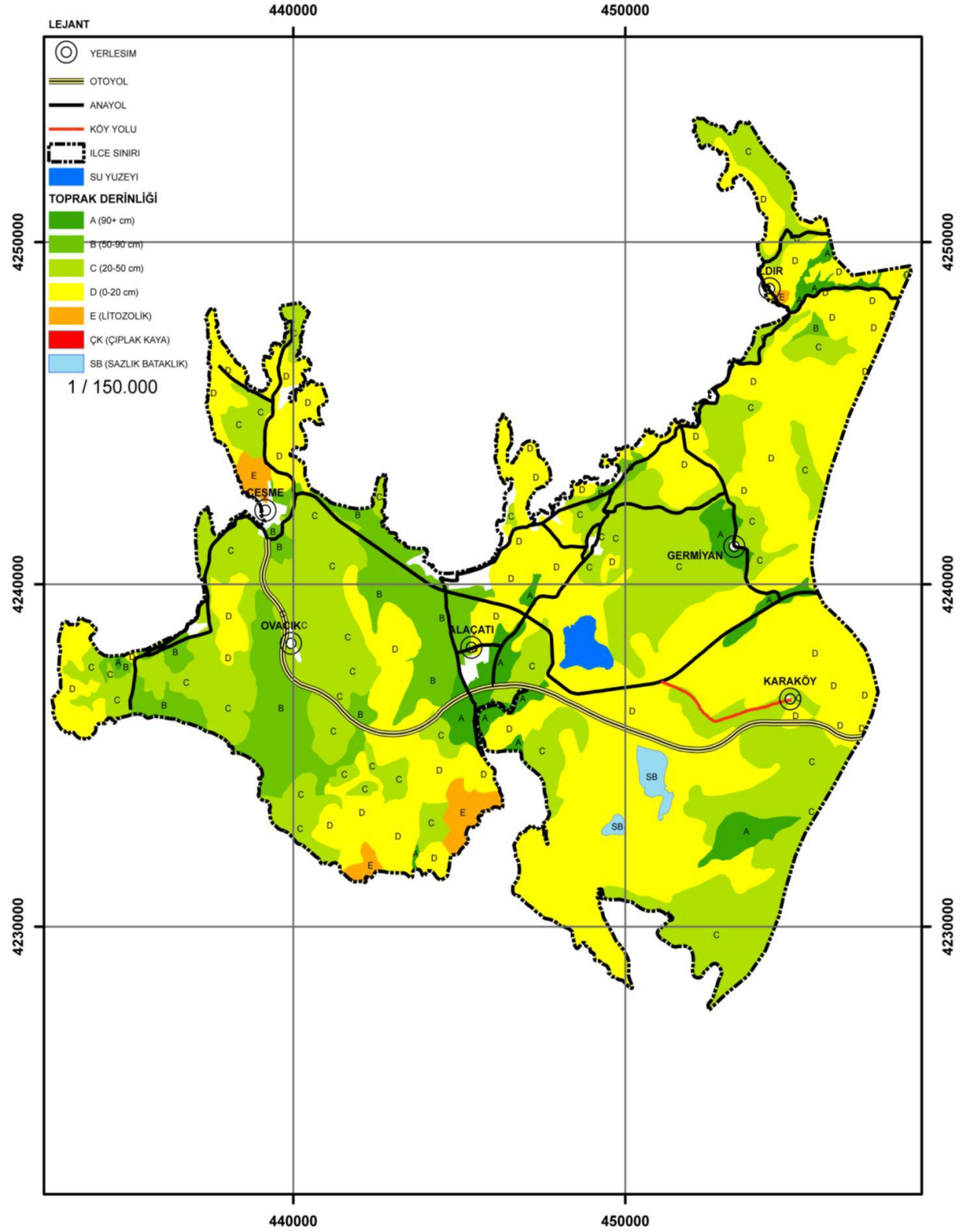
Şekil 12: Toprak Derinliklerinin Dağılımı, Çeşme

İlçenin toprak derinliği haritası, daha önce değinilen AKK grupları haritası ile benzer özellikler göstermektedir (Şekil 13).

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Şekil 13: Toprak Derinliği Haritası, Çeşme

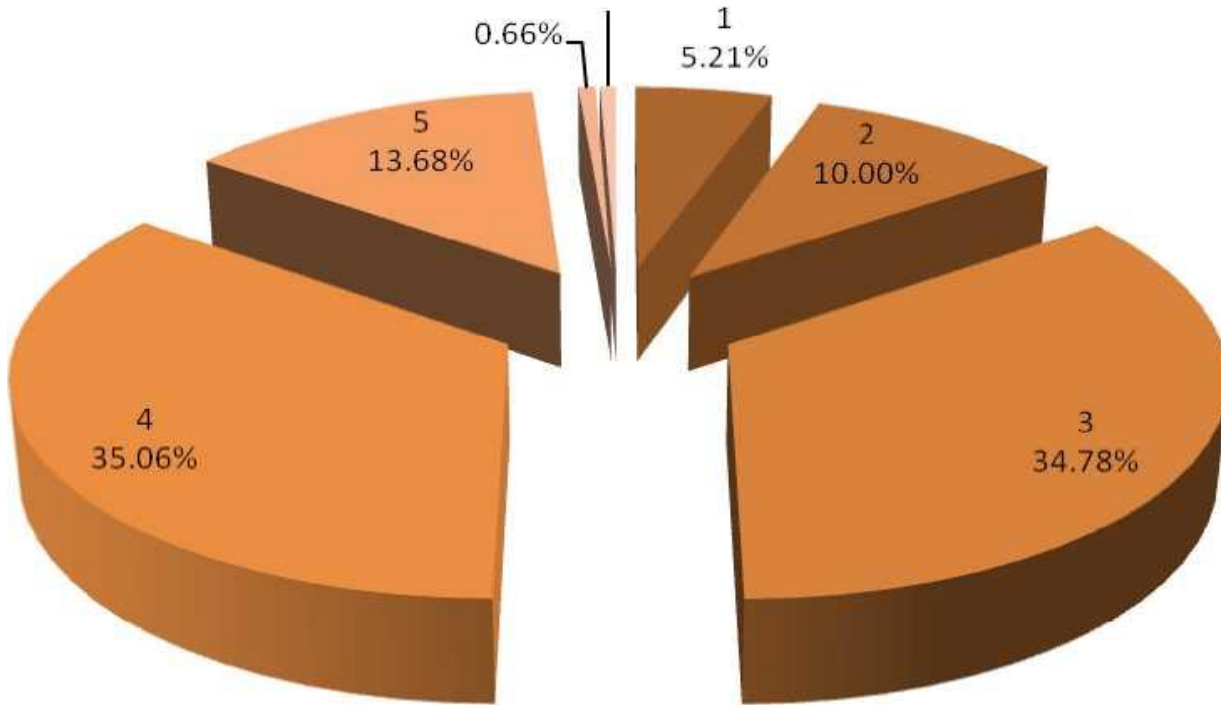
Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Takip eden tablo ve görseller, Çeşme ilçesindeki arazilerin eğim gruplarına göre dağılımlarını içermektedir. İlçe arazilerinde, AKK sınıfları ile uyumlu olarak, orta ve dik eğimli arazi grubu en geniş yüz ölçüme sahiptir. Buna karşın özellikle sulu tarım yapmaya uygun düz-düze yakın eğimli araziler tüm toprakların % 5,2'sini oluşturmaktadır (Tablo 6; Şekil 14).

Tablo 6: Arazi Eğim Gruplarına Göre Alansal Dağılım, Çeşme

Toprak Eğimi	Toplam (ha)
1 (Düz, düze yakın %0-2)	1.364,80
2 (Hafif, %2-6)	2.621,10
3 (Orta, %6-12)	9.120,90
4 (Dik, %12-20)	9.192,90
5 (Çok dik, %20-30)	3.587,20
6 (Sarp, %30+)	172,30
SB (Sazlık Bataklık)	161,60
Sınıflandırılmayan Alan	548,30
Genel Toplam	26.769,10

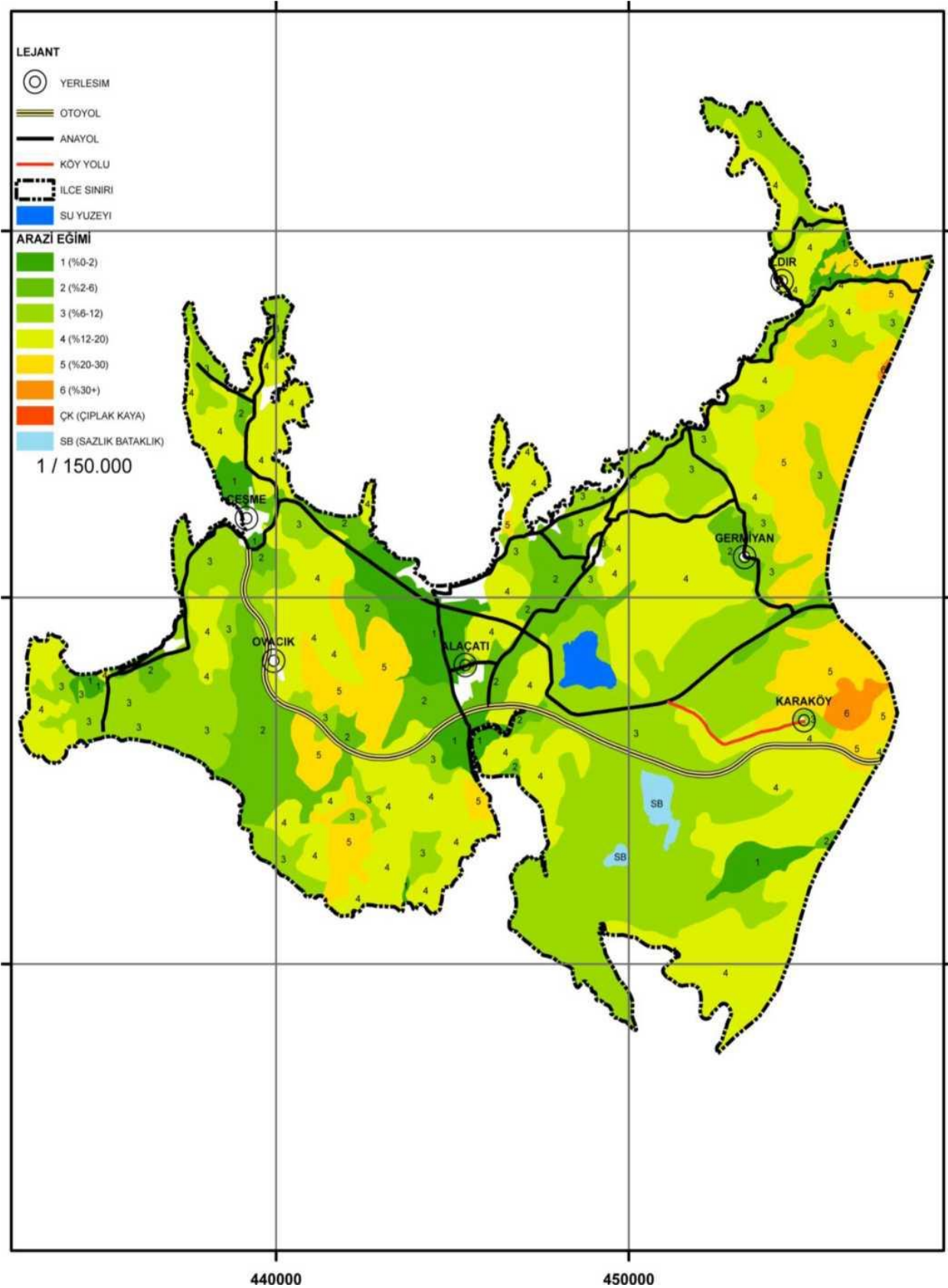
Şekil 14: Arazi Eğim Gruplarına Göre Alansal Dağılım, Çeşme

İlçenin eğim haritasında farklı eğim gruplarına ait toprakların coğrafi dağılımlarını göstermektedir (Şekil 15).

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Şekil 15: Arazi Eğim Haritası, Çeşme

3.1.2. Nüfus

İzmir'in 30 ilçesinden birisi olan ve yarımada konumundaki Çeşme'de 25 mahalle bulunmaktadır (Tablo 7).

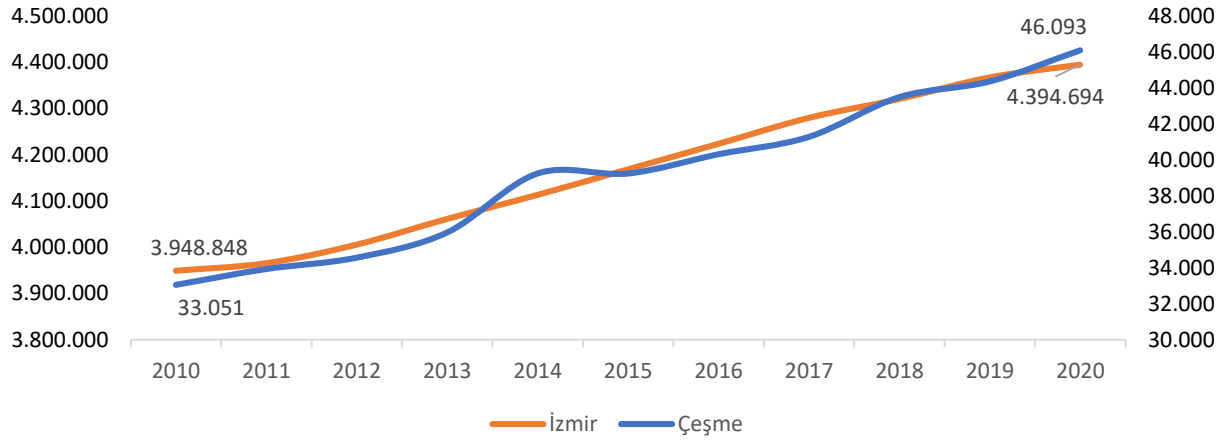
Tablo 7: Çeşme İlçesi Mahalleleri, 2021

İsmet İnönü	Boyalık	Reisdere	Şifne
Fahrettin Paşa	Dalyan	Yalı	16 Eylül
Çakabey	Üniversite	Ilıca	Celal Bayar
Sakarya	Şehit Mehmet	Ardıç	Musalla
Altinyunus	Çiftlik	Altinkum	Alaçatı
Cumhuriyet	Germiyan	Ildır	Ovacık
Karaköy			

Kaynak 3: T.C. Çeşme Kaymakamlığı

2020 yılında, Çeşme 46.093 kişilik nüfusu ile İzmir'in 30 ilçesi arasında 21'inci sırada yer almıştır⁵. Çeşme Son 10 yılda Çeşme'de nüfus artışı İzmir genelinden daha hızlı gerçekleşmiştir. 2010 yılında 33.051 olan Çeşme'nin nüfusu, 2020 yılında aynı dönem için İzmir genelinde kaydedilen ortalama nüfus artışı hızının 3 katı bir artış hızıyla 46.093'e yükselmiştir⁶. 2010 ile kıyaslandığında 2020 yılında Çeşme nüfusu 1,39 katına, İzmir nüfusu ise 1,11 katına çıkmıştır. Buna göre Çeşme, İzmir içindeki nüfus çekim bölgelerinden birisi olmuştur (Şekil 16).

Şekil 16: Nüfus Değişimi, 2010-2020, Çeşme ve İzmir

Kaynak 4: ADNKS

Çeşme'nin yaz ve kış nüfusları arasında da büyük değişkenlikler gözlenmektedir. Bir sayfiye bölgesi olan ilçede İzmir ve diğer illerde yaşayan kişilere ait yazlık konutlar bulunmaktadır. Tatil sezonu ile birlikte, başka illere veya İzmir'in başka ilçelerine kayıtlı nüfus Çeşme'deki konutlarını kullanmaya başlamakta, özellikle Mayıs-Eylül döneminde ilçe nüfusunda artış gözlenmektedir. 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını ile birlikte, bu geçici nüfusun bir kısmının sosyal mesafe avantajlarından yararlanmak için Çeşme'de

⁵ ADNKS

⁶ Ibid

kalıcı yerleşime başladığı da bilinmektedir. Çeşme Belediyesi'ne göre kış aylarındaki ilçe nüfusu 250-300 bin yaz aylarında ise 850 bin ilâ 1 milyon arasında değişmektedir⁷.

Bu rapor kapsamında ADNKS kayıtları ile uyumlu olmayan nüfus verisini doğru biçimde tahminlemek amacıyla bir hipotez geliştirilmiştir. Bu hipotezi geliştirebilmek için üç farklı veri seti kullanılmıştır. Bunlar;

- İlçelere ait mahalle bazlı bina sayıları⁸
- Yıllık ilçe bazında su aboneleri sayıları⁹ ve
- İllere göre ortalama hanehalkı büyüklükleridir¹⁰.

Söz konusu istatistiklerden yola çıkarak yapılan bir projeksiyona göre Çeşme'nin yaz nüfusu 128.663 olarak hesaplanmıştır¹¹. Aşağıda bu yöntemle yapılmış olan projeksiyonları da içeren mahalle bazlı Çeşme nüfusu gösterilmektedir (Tablo 8).

Tablo 8: Mahalle Bazlı Nüfuslar, Çeşme, 2020

Mahalle Adı	2020	
	ADNKS Nüfus	Yaz Nüfusu Dahil Nüfus
16 Eylül	3.645	10.175
Alaçatı	10.409	29.055
Altinkum	147	410
Altinyunus	334	932
Ardıç	526	1.468
Boyalık	416	1.161
Çakabey	214	597
Celal Bayar	588	1.641
Çiftlik	2.048	5.717
Cumhuriyet	938	2.618
Dalyan	2.196	6.130
Fahrettin paşa	390	1.089
Germiyan	1.425	3.978
Ildır	707	1.974
Ilica	1.082	3.020
İsmet İnönü	5.086	14.197
Karaköy	21	59
Musalla	4.991	13.932
Ovacık	2.744	7.660
Reisdere	4.632	12.930
Sakarya	1.021	2.850
Şehit Mehmet	246	687
Şifne	1.087	3.034

⁷ <https://www.cesme.bel.tr/haberler/baskan-orandan-ikametini-al-gel-cagrisi>

⁸ İzmir Büyükşehir Belediyesi, Harita ve CBS Dairesi Başkanlığı

⁹ İZSU

¹⁰ TÜİK: İstatistiklerle Aile, 2020

¹¹ Hesaplama bina ve abone sayılarından yola çıkılmış, su abonelerinin %20 oranında bir grubun abone olmadan tek sayaç ile veya kuyu suyu kullanımı yapan ailelerden oluştuğu varsayılmış ve bulunan sayı, TÜİK'in İzmir için belirlediği ortalama hane halkı büyüklüğü ile çarpılarak olası nüfus büyüklüğü ortaya konulmuştur. Elektrik aboneleri sayısı, sabit internet kullanıcı sayısı gibi veriler ile çeşitlendirilebilmesi durumunda bu tahmin gerçeğe daha fazla yaklaşacaktır.

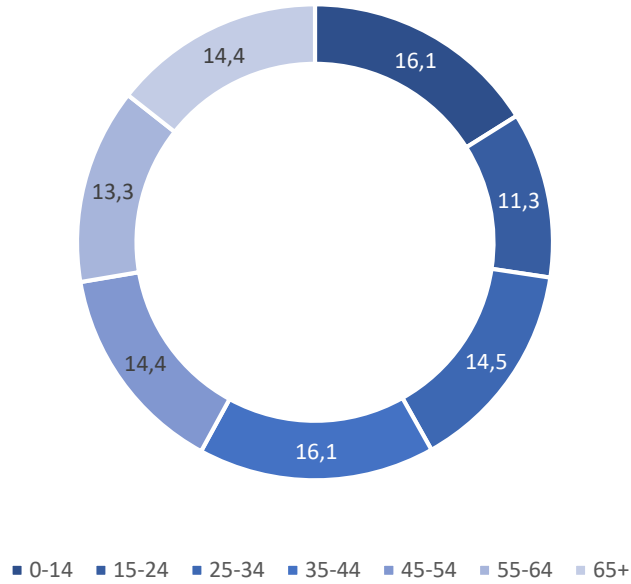
Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Üniversite	495	1.382
Yalı	705	1.968
TOPLAM	46.093	128.663

Kaynak 5: TÜİK, uzman hesaplamaları

Çeşme nüfusunun yaş grupları açısından dağılımında 45 yaş üzeri nüfusun yaklaşık %42 paya sahip olduğu görülmektedir (Şekil 17).

Şekil 17: Yaş Aralığı, Çeşme, %

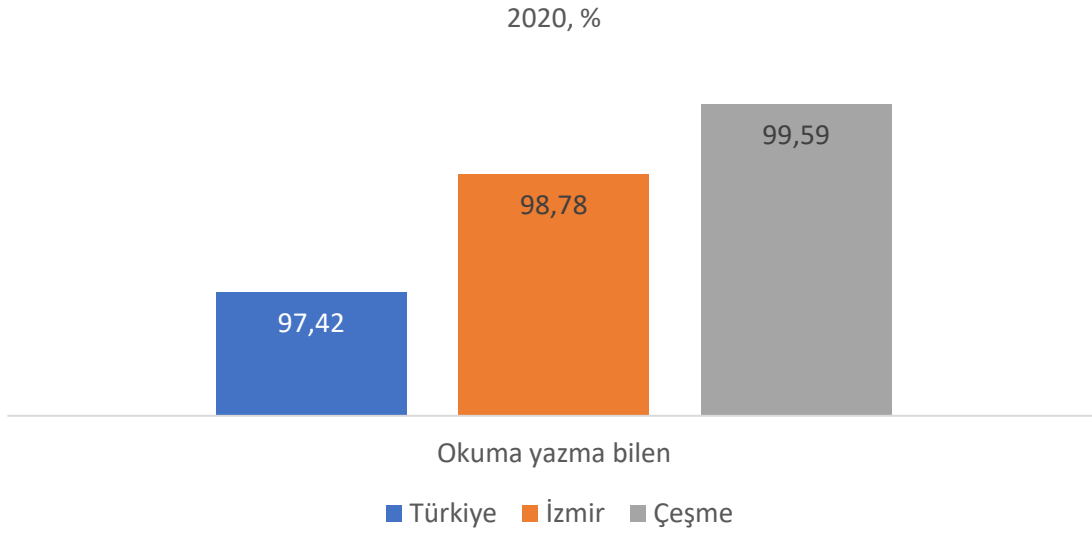

Kaynak 6: www.zinqat.com

Okuryazar nüfusun toplam içindeki payı açısından ele alındığında, Çeşme gerek Türkiye gerekse İzmir ortalamasının üzerinde bir okuryazarlık oranına sahiptir (Şekil 18).

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

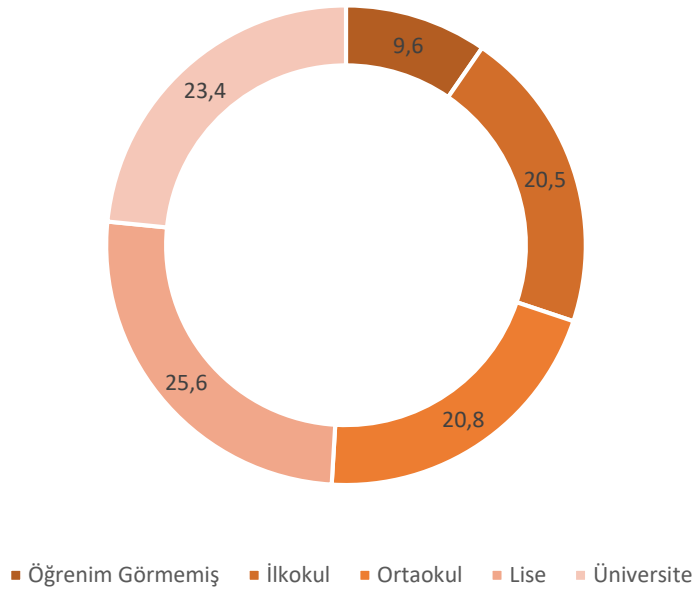
Şekil 18: Okuryazar Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı

Kaynak 7: TÜİK

Nüfusun eğitim durumu açısından da %25,6 ile lise düzeyi en büyük gruptur. Üniversite düzeyi %23,4 paya sahiptir (Şekil 19).

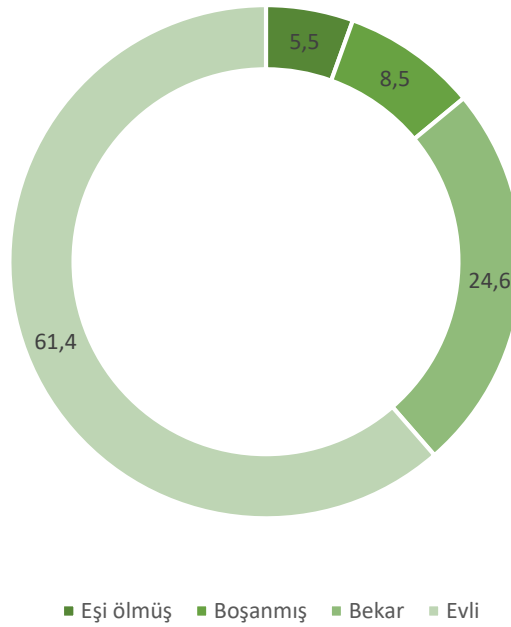
Şekil 19: Eğitim Durumu, Çeşme, %

Kaynak 8:www.zingat.com

İlçede yaşayanların medeni durumlarına göre dağılımlarında evli kişiler %61,4 ile en büyük paya sahiptir (Şekil 20).

Şekil 20: Medeni Durum, Çeşme, %

Kaynak 9: www.zingat.com

Yaşanabilirlik¹², refah düzeyi¹³ ve kültürel düzey¹⁴ verileri dikkate alınarak yapılan bir sosyo-ekonomik sıralama hesaplamasına göre Çeşme'nin sosyo-ekonomik durumu A+'dır¹⁵. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE-2022) çalışmasında Çeşme, birinci kademe gelişmiş ilçeler arasında bulunmakta ve Türkiye'de 45. sırada yer almaktadır.

3.2. Ovacık

Çeşme ilçesinin güneyinde konumlanmış bir mahalle olan Ovacık 16,99 km² yüz ölçümündeki bir alana yayılmıştır. Ovacık'ın coğrafi yapısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9: Ovacık, Coğrafi Özellikler

Coğrafi koordinatlar	Enlem: 38.288357, Boylam: 26.314611 38° 17' 18.0852" Kuzey, 26° 18' 52.5996" Doğu
Yüzölçümü	1.699 hektar 16,99 km ²
Rakım Çeşme	10 m
İklim Çeşme	Akdeniz iklimi (Köppen iklim sınıflandırması: Csa)

¹² Yaşanabilirlik; nüfus, konut yoğunluğu, sağlık kurumu, toplu taşıma, suç düzeyi, yaşam memnuniyet verilerine göre hesaplanır.

¹³ Refah düzeyi; satış ve kira değeri baz alınarak hesaplanır.

¹⁴ Kültürel düzey; bölge halkının eğitim düzeyi ve kültürel tesis sayısına göre hesaplanır.

¹⁵ www.zingat.com

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Kaynak 10: endeksa.com

Şekil 21: Ovacık Haritası

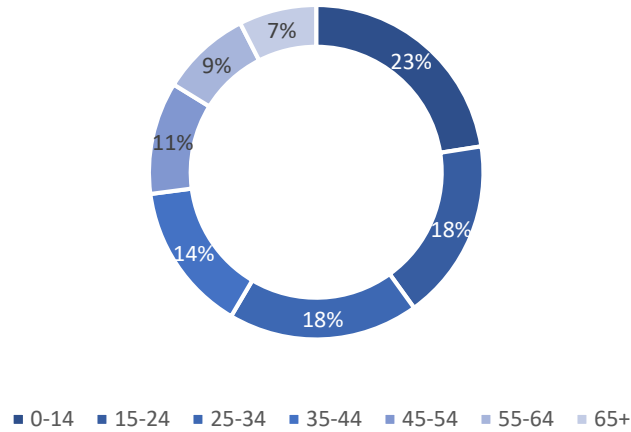

Kaynak 11: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

2020 yılı itibarıyla ADKNS verilerine göre 2.744, uzmanlar tarafından İZSU abone kayıtları kullanılarak yapılan bir tahmine göre yaz aylarında geçici veya Covid-19 ile birlikte kalıcı konaklayan nüfusu 7.660 kişi olan Ovacık Mahallesi, nüfus büyüklüğü açısından Çeşme'nin 25 mahallesi arasında 6'ncı sırada yer almaktadır.

Yaş aralıklarına göre Ovacık nüfusunun dağılımında 45 yaş üzeri nüfusun %27 paya sahip olduğu görülmektedir (Şekil 22).

Şekil 22: Yaş aralığı, Ovacık, %

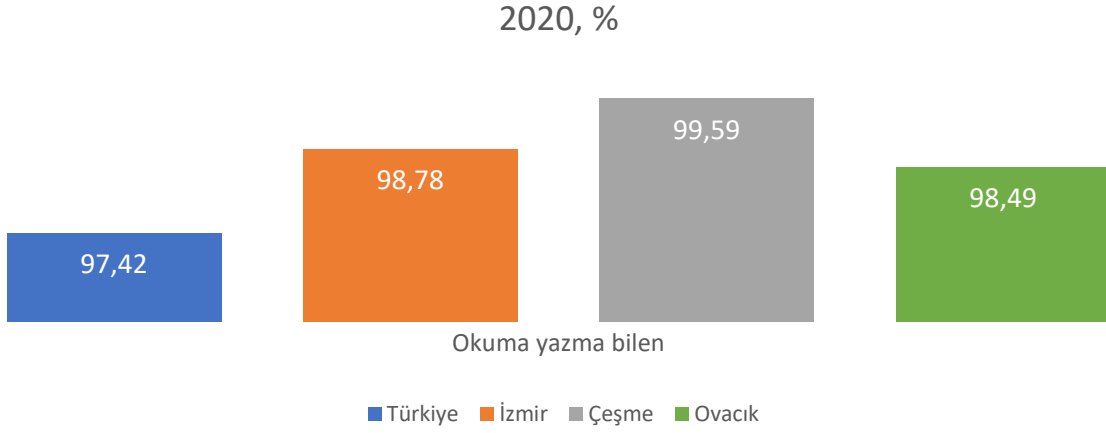

Kaynak 12: www.tapusor.com

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Okuryazar nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından ele alındığında Ovacık, Türkiye ortalamasının üzerinde, İzmir ortalamasına yakın ancak Çeşme ortalamasının altında bir okuryazar nüfusa sahiptir (Şekil 23).

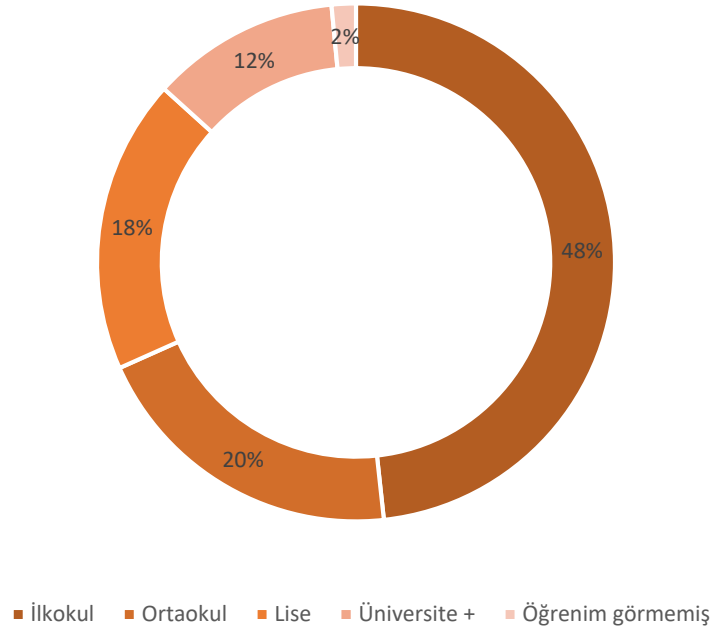
Şekil 23: Okuryazar Nüfusun Toplam Nüfusa Oranı

Kaynak 13: www.tapusor.com

Ovacık Mahallesi'nin eğitim durumu incelendiğinde ilkokul mezunlarının %48 oran ile en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Lise ve üzeri eğitim durumu oranı %30 düzeyindedir (Şekil 24).

;

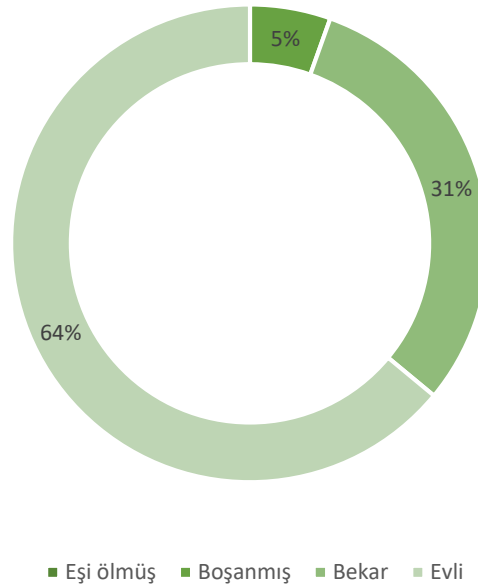

Kaynak 14: www.tapusor.com

Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapı

Mahallede yaşayanların medeni durumlarına göre dağılımlarında evli olanlar %64 pay ile öne çıkmaktadır (Şekil 25).

Şekil 25: Medeni Durum, Ovacık, %

Kaynak 15: www.tapusor.com

İncelenen demografik veriler Çeşme ve Ovacık'ın yoğun bir nüfusa ve nüfusun gelişmiş eğitim düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Sosyo-ekonomik gelişmişliğe ilişkin 56 göstergenin incelenmesine dayanan İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Araştırması'nda Çeşme'nin Türkiye'nin ilçeleri arasında 45. sırada ve birinci kademe gelişmiş ilçeler arasında yer alması bunu desteklemektedir¹⁶. Çeşme İlçesi ve Ovacık Mahallesi yüksek yaşanabilirlik, refah düzeyi, okuryazarlık oranları ile öne çıkmaktadır.

¹⁶ <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege>

4. Tarımsal Üretim Durumu

Bu bölümde Çeşme ilçesi ve Ovacık mahallesindeki tarımsal faaliyetlerin büyüklüğü ve yelpazesi ile ürün yapısına ilişkin veriler ortaya koyulmuştur.

4.1. Çeşme

2021 yılı itibarıyla Çeşme ilçesinde tarım yapılan arazi büyüklükleri ve üretim yapılan ürünler ile bunların üretim miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10: Üretim Alanı ve Üretilen Ürünler, Çeşme, 2021

Ürün Grubu	Ürün	Üretim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (kg)
Hububat	Buğday	115,2	172.500,00
Hububat	Yulaf	27,6	276.000,00
Hububat	Arpa	53,0	79.500,00
Sanayi Bitkileri	Anason	3,5	1.575,00
Sebze Alanı	Enginar	315,0	4.725.000,00
Sebze Alanı	Kavun	223,5	3.352.500,00
Sebze Alanı	Domates	102,0	4.080.000,00
Sebze Alanı	Diğer	100,0	1.000.000,00
Meyve Alanı	Narenciye	561,3	154.000,00
Zeytin Alanı	Zeytin	381,3	4.607.400,00
Badem Alanı	Badem	120,0	220.000,00
	Üzüm		
Bağ Alanı	Bağ	66,7	1.000.500,00
Diğer	Diğer	27,9	703,00
TOPLAM		2.097,0	19.669.678,00

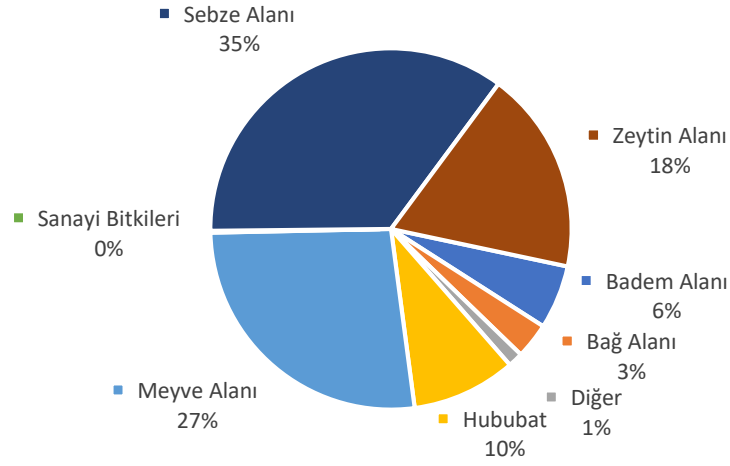
Kaynak 16: Çeşme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerinden yola çıkılarak uzmanlar tarafından hesaplanmıştır. Ürün Grubu başlığı altında Diğer olarak ifade edilen ürünlerin tüketimi pazardan ziyade aile içi tüketimde kullanılmaktadır.

Tarımsal üretim miktarında enginar, kavun, domates ve zeytin ürünleri önemli bir ağırlığa sahiptir. Hem kayda değer üretim miktarı hem de endemik özelliğe sahip olmaları nedeniyle enginar ve kavun, bu raporun değer zinciri analizi kısmında bulunan tarımsal ürünlere dahil edilmiştir.

İlçede tarımı yapılan ürün gruplarının oransal dağılımında , 2021 yılı itibarıyla tarımı en çok yapılan ürün grupları sırasıyla sebze, meyve ve zeytindir. Bu ürünlerin tarımı için ayrılan alan toplam tarımsal üretim yapılan alanın %80,3'üne tekabül etmektedir (Şekil 26).

Tarımsal Üretim Durumu

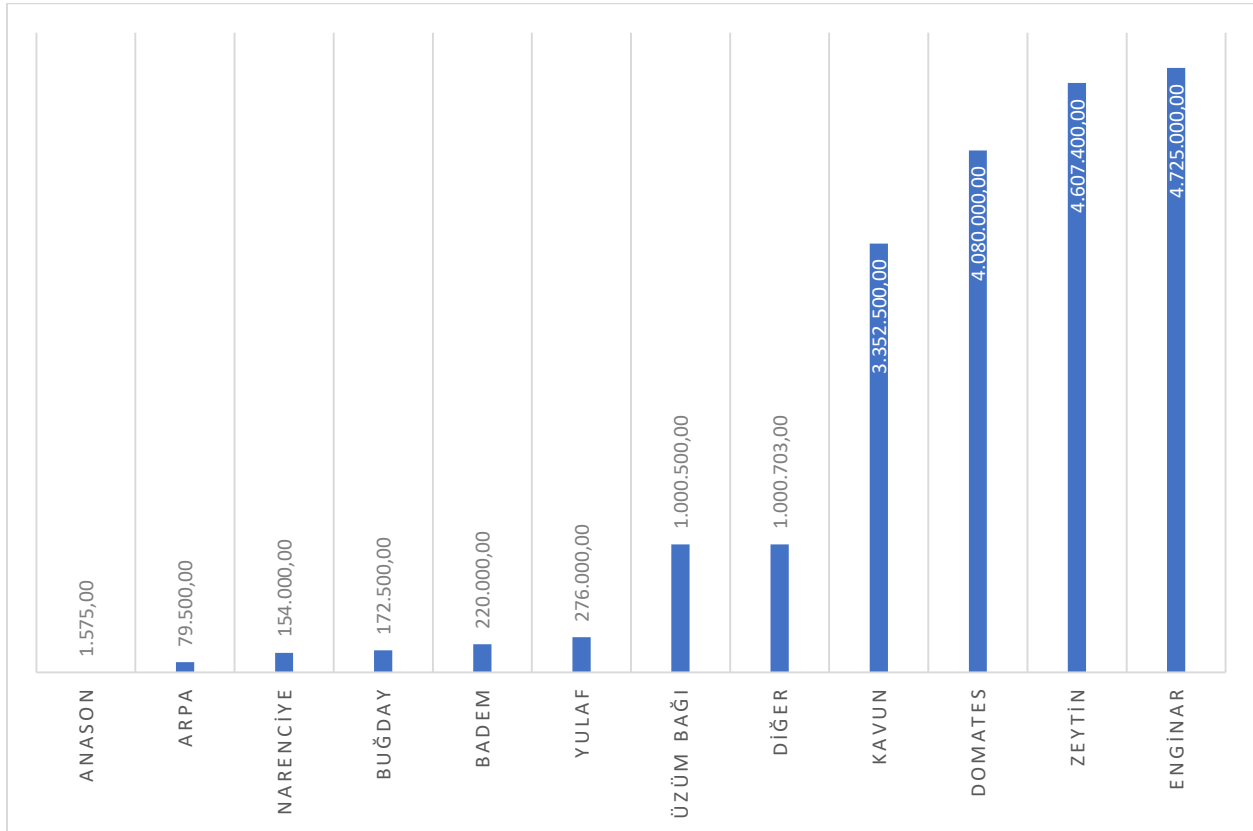
Şekil 26: Üretim Alanının Ürün Gruplarına Göre Dağılımı, Çeşme, 2021

Kaynak 17: Çeşme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü

İlçede tarımı yapılan ürünlerin miktar cinsinden dağılımında ise 2021 yılı itibarıyla ilçede en çok üretilen ürünler sırasıyla enginar, zeytin ve domates olmuştur (Şekil 27). 2021 yılı için bu üç üretimin toplam üretim miktarı ilçede üretilen tüm ürünlerin toplam üretim miktarının %68,2'sidir.

Şekil 27: Üretim Miktarları, 2021, Kg

Kaynak 18: Çeşme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü

Tarımsal Üretim Durumu

Çeşme ilçesinde en çok tarımsal faaliyetin gerçekleştirildiği mahalleler ve bu mahallerdeki tarımsal arazi durumu aşağıda gösterilmiştir. R'Oval Projesinin sınırlarında bulunan Ovacık ve Alaçatı mahalleleri Çeşme'de tarım faaliyetlerinin yoğun biçimde gerçekleştirildiği bölgeler arasında bulunmaktadır.

Tablo 11: Tarımsal Faaliyetlerin En Yoğun Olduğu Mahalleler, Çeşme, 2021

Mahalle	Nüfus	Hane Sayısı	Arazi Miktarı (ha)
Germiyan	1.425	78	1.350
Ovacık	2.744	260	525
Alaçatı	10.409	1.200	340
Karaköy	21	3	250
Ildır	707	80	145

Kaynak 19: ADNKS ve Çeşme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

4.2. Ovacık

Proje alanı ile ilişkisinden dolayı Ovacık'a ek olarak bu bölümde Alaçatı ve Musalla mahallelerindeki üretim yapısı da ortaya konulmuştur. Aşağıdaki tabloda bu mahalleler bazında ekili alan miktarları gösterilmiştir. Kuru ve sulu tarım ekili alanlarında Musalla Mahallesi öne çıkmaktadır.

Tablo 12: Mahalle Bazında Ekili Alan (da), 2021

MAHALLE	Ekili Alan (da)		
	Kuru	Sulu	Toplam
Alaçatı	658,70	1.764,43	2.423,13
Musalla	1.202,43	2.266,44	3.468,86
Ovacık	867,42	1.743,98	2.611,40
Genel Toplam	2.728,55	5.774,84	8.503,39

Kaynak 20: Çiftçi Kayıt Sistemi

Seçilmiş mahalleler bazında ürünlere ayrılmış tarımsal arazilerin ürün ve yapılan tarıma göre kırılımları da takip eden tabloda bütünsel olarak gösterilmiştir. Proje kapsamında değer zinciri analizi çalışması yapılan, çoğu endemik özellik gösteren ürünler tabloda işaretlenmiştir.

Tarımsal Üretim Durumu

Seçilmiş Mahalleler ve Ürünler Bazında Kuru ve Sulu Tarım Yapılan Ekili Arazi Büyüklükleri, Ha

ÜRÜNLER	Alaçatı		Alaçatı Toplam	Musalla		Musalla Toplam	Ovacık		Ovacık Toplam	Genel Toplam
	Kuru	Sulu		Kuru	Sulu		Kuru	Sulu		
ACUR					8,84	8,84				8,84
ARMUT		6,43	6,43	9,04	5,33	14,38	10,74	10,74	31,55	
ARPA	11,89		11,89	34,40		34,40	18,25	18,25	64,54	
AVOKADO							10,74	10,74	10,74	
BADEM	7,34	25,92	33,26	17,31	11,38	28,70	57,12	57,12	119,08	
BAKLA		7,76	7,76		88,48	88,48	28,10	28,10	124,34	
BAKLA		15,45	15,45		28,90	28,90	8,09	8,09	52,43	
BAKLA					8,44	8,44			8,44	
BAMYA		11,07	11,07		51,98	51,98	73,63	73,63	136,68	
BEZELYE							26,83	26,83	26,83	
BİBER					3,08	3,08			3,08	
BİBER		19,89	19,89		50,32	50,32	56,29	56,29	126,49	
BİBER		10,91	10,91						10,91	
BİBER		3,07	3,07		15,26	15,26	13,15	13,15	31,48	
BÖĞÜRTLEN					1,85	1,85			1,85	
BÖRÜLCE		2,52	2,52				6,48	6,48	9,01	
BROKOLİ		3,90	3,90		2,76	2,76			6,66	
BUĞDAY	53,93	3,96	57,89	78,25	33,66	111,91	102,28	19,15	121,44	291,23
CEVİZ				5,57	7,11	12,69			12,69	
DEREOTU					6,81	6,81			6,81	
DOMATES					12,17	12,17			12,17	
DOMATES		91,89	91,89	20,77	182,40	203,17	13,15	212,75	225,90	520,96
DOMATES					8,49	8,49			8,49	
DOMATES		2,14	2,14		9,30	9,30	2,73	2,73	14,17	
DUT		9,76	9,76						9,76	
ELMA		9,20	9,20				29,35	29,35	38,55	
ENGİNAR	4,89	22,19	27,08	20,37	369,75	390,11	18,54	297,87	316,41	733,60
ERİK		8,77	8,77	9,04	7,12	16,17	18,99	18,99	43,92	

Tarımsal Üretim Durumu

FASULYE		3,40		3,40		18,91		18,91	22,32
ÜRÜNLER	Alaçatı	Alaçatı Toplam	Musalla	Musalla Toplam	Ovacık	Ovacık Toplam	Genel Toplam		
FASULYE	2,65	2,65	6,20	6,20					8,84
FESLEĞEN			15,57	15,57					15,57
FIĞ	7,99	7,99	26,74	30,43	33,50		33,50		71,92
FRENK MAYDANOZU			12,17	12,17					12,17
HIYAR	12,53	12,53	14,57	14,57	8,09		8,09		35,18
ISPANAK			22,85	22,85	2,35		2,35		25,20
İNCİR	34,39	34,39	37,84	52,08	1,60	75,35	76,95		163,42
KABAK	4,36	4,36	15,50	15,50					19,86
KABAK	8,77	8,77							8,77
KARNİBAHAR					47,40		47,40		47,40
KARPUZ	22,88	22,88	83,85	83,85	74,64		74,64		181,37
KAVUN	12,80	55,26	35,97	332,87	368,84	158,81	158,81		595,71
KAYISI	9,07	9,07	45,34	45,34	12,70	2,68	15,37		69,78
KEKİK						1,42	1,42		1,42
KEREVİZ	40,96	40,96	9,40	9,40	5,00		5,00		55,36
KİRAZ			2,96	2,96					2,96
KİŞNİŞ			12,17	12,17					12,17
KUDRET NARI	3,51	3,51							3,51
KUŞKONMAZ			2,77	2,77					2,77
LAHANA	3,90	3,90	9,56	9,56	5,00		5,00		18,47
LAVANTA	2,88	8,42	11,30	16,20	17,61		17,61		45,11
LAVANTA			4,04	4,04	30,04	1,42	31,45		35,49
LİMON	4,59	4,59	34,03	93,32	127,35	34,68	34,68		166,61
MANDALİNA, Muhtelif	3,84	3,84	1,36	79,49	80,85	16,84	3,97	20,81	105,50
MANDALİNA, Satsuma			3,21		3,21	13,42	13,42		16,63
MARUL	15,71	15,71	17,72	17,72	23,95		23,95		57,37
MARUL	9,50	0,57	10,07	5,33	5,33	2,16	2,16		17,55
MARUL			12,17	12,17					12,17

Tarımsal Üretim Durumu

MAYDANOZ	4,36	4,36		3,40	3,40		8,79	8,79	16,56
ÜRÜNLER	Alaçatı	Alaçatı Toplam		Musalla	Musalla Toplam		Ovacık	Ovacık Toplam	Genel Toplam
MISIR	1,94	3,95	5,88	12,10	12,10				17,98
MISIR			4,24		4,24				4,24
NADAS	22,66	9,68	32,34	31,72	7,13	38,85	91,29	21,55	112,84
NAR		34,42	34,42		13,42	13,42	3,97	17,46	21,42
NERGİZ					5,42	5,42			5,42
NOHUT	19,85		19,85	33,63	37,10	70,72		23,96	23,96
PANCAR					6,81	6,81			6,81
PASSİFLORA					8,76	8,76			8,76
PATATES		8,77	8,77		42,03	42,03			50,80
PATLICAN	3,07	41,62	44,69		32,91	32,91			77,60
PIRASA		27,34	27,34		3,20	3,20		24,81	24,81
PORTAKAL				29,11	39,40	68,51		30,84	30,84
ROKA					6,81	6,81			6,81
RYEGRASS				1,00		1,00	6,44		6,44
SAKIZ AĞACI, Muhtelif					4,93	4,93			4,93
SAKIZ AĞACI, Sakız					17,50	17,50			17,50
SARMISAK					2,76	2,76			2,76
SOĞAN, Kuru							6,25		6,25
SOĞAN, Muhtelif				3,41	5,49	8,90		17,70	17,70
SOĞAN, Taze		3,90	3,90		52,37	52,37		2,16	2,16
SUSAM		13,06	13,06						13,06
ŞEFTALİ		6,43	6,43					14,72	14,72
TIBBİ AROMATİK BİTKİ					20,92	20,92			20,92
TURP					6,81	6,81			6,81
ÜZÜM, Muhtelif				31,09	35,91	67,00	5,18	36,50	41,68
ÜZÜM, Sofralık çekirdekli		3,86	3,86		7,11	7,11			10,98
ÜZÜM, Sofralık çekirdeksiz		2,74	2,74		10,67	10,67		3,97	3,97
ÜZÜM, Şaraplık	28,86	8,77	37,62	34,51	68,05	102,56	25,05	40,42	65,47

Tarımsal Üretim Durumu

ÜRÜNLER	Alaçatı	Alaçatı Toplam	Musalla	Musalla Toplam	Ovacık	Ovacık Toplam	Genel Toplam
ÜZÜM SOFRALIK, Muhtelif		7,68					7,68
ÜZÜM SOFRALIK, Sofralık çekirdeksiz			11,78	4,43	16,21		16,21
VİŞNE, Fidanlık						3,64	3,64
YONCA, Muhtelif						26,30	26,30
YONCA, Yeşil Ot	5,15	5,15			6,44		11,59
YULAF, Yeşil Ot	10,36	10,36	19,17	6,39	25,56		35,92
ZENCEFİL, Muhtelif			3,48		3,48		3,48
ZEYTİN, Muhtelif	4,82	4,82	26,25		26,25	5,62	36,69
ZEYTİN, Sofralık	32,42	32,42	35,61		35,61		68,03
ZEYTİN, Yağlık	423,51	1.096,48	1.519,99	559,62	99,76	659,38	452,67
GENEL TOPLAM	658,70	1.764,43	2.423,13	1.202,43	2.266,44	3.468,86	867,42
							1.743,98
							2.611,40
							8.503,39

5. Turistik İşletmeler ve Turizm

Bu bölümde Çeşme ve proje alanındaki turistik işletmeler hakkında genel istatistik bilgilerinin yanı sıra proje alanında R'Oval projesi ile uyumlu olabilecek tesisler hakkında özet bilgiler sunulmuştur. Turistik tesislere ilişkin daha detaylı bir liste EK-3'te yer almaktadır.

5.1. Çeşme

Çeşme'deki turizm tesisleri içinde 77 işletme turizm işletme belgeli, 47 işletme ise belediye belgeli konaklama tesisi niteliğindedir (Tablo 13). İzmir ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin %29'u, termal tesislerin %45'i ve çevreye duyarlı turizm tesislerinin %32'si Çeşme ilçesinde bulunmaktadır. Bu anlamda Çeşme'nin bir turizm merkezi olarak İzmir konaklama altyapısı içinde önemli yere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Tür ve sınıflarına göre turizm tesisleri, Çeşme

Tesis	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	İl İçindeki Pay, %
Sertifikalı Tur ve Transfer Araçları	12	-	-	-
Belediye Belgeli Konaklama Tesisi Sayısı	47	1.812	4.238	-
Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisi Sayısı	77	5.711	12.387	%29
Termal Tesis Sayısı	5	1.334	2.977	%45
Çevreye Duyarlı Tesis Sayısı	9	2.072	4.300	%32
Belediye Belgeli Yeme-İçme Tesisleri	6	-	-	-
Turizm İşletme Belgeli Yeme-İçme Tesisleri	4	-	-	-

Kaynak 21: <http://www.ktb.gov.tr/>

5.2. Ovacık

Fizibilite çalışmasının kapsamında bulunan Ovacık dahil olmak üzere, Musalla, Alaçatı ve Çakabey mahallerine ilişkin tesis sayıları ve kapasiteleri incelenmiştir (Tablo 14). Buna göre Alaçatı oda ve yatak sayısında öne çıkmaktadır.

Tablo 14: Tesis Sayıları, Ovacık, Musalla, Alaçatı, Çakabey

Mahalle	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Alaçatı	436	4.871	9.955
Musalla	535	535	1.074
Ovacık	34	34	70
Çakabey	18	18	41
TOPLAM	1.023	5.458	11.140

Kaynak 22: Çeşme Belediyesi

R'Oval projesi alanında projenin hedeflediği doğa ile iç içe bir turizm deneyimi yaşatmaya uygun tesislerin kurulmaya başladığı da gözlemlenmiştir. Ovacık'ta bulunan 40-50 kişi arası konaklama kapasitesine ve 200 kişilik bir yeme-içme kapasitesine sahip ekolojik butik otel bu konudaki tesislere uygun bir örnektir (Şekil 28). Müşterilerine lavanta ve sebze toplama imkânı da sunan tesis, bir eko-agro turizm deneyimi için uygun noktalardan biri gibi gözükmemektedir. Tarımsal üretim kapasitesini düşürmeyecek oranda benzer tesislerin bölgede yaygınlaşmasının teşvik edilmesi faydalı görülmektedir.

Turistik İşletmeler

Şekil 28: Eko Turizm Tesisi, 2021

Kaynak 23: www.vadiyalacati.com

Tarımsal arazilere entegre biçimde konaklama deneyimi sunan tesislerin yaygınlaştırılması hem gecelik konaklama ücretlerinin ve bölgeye kazandırılan gelirin Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmesine imkân verecek, hem de bölgedeki tarımsal üretim dokusunun bir değer olarak bozulmadan devamını sağlayacaktır (Şekil 29).

Şekil 29: Butik Otel, Ovacık, 2021

Kaynak 24: <http://sunsetno23.com.tr/>

Ovacık Azmak koyunda bulunan bungalov tarzı deniz-doğa turizmi imkânı sunan tesislerin kıyı kanunu göz önünde tutularak yaygınlaştırılması kıyılardaki yoğun konut yapılaşmasının önüne geçerken, doğal ortamın korunmasına da destek sağlayabilecektir (Şekil 30).

Turistik İşletmeler

Şekil 30: Ocacak'ta Bungalov Tarzı Tesis, 2021

Kaynak 25: https://www.tripadvisor.com.tr/Hotel_Review-q298004-d8334073-Reviews-Before_Sunset_Bungalows-Cesme_Izmir_Province_Turkish_Aegean_Coast.html

Sürdürülebilir turizmin en iyi uygulandığı ülkelerden birisi olan İtalya'nın sürdürülebilir turizm sektörü örnekleri incelendiğinde, köylerdeki çiftçilerin müşterilerine açılılık okullarından, ürün toplama deneyimine, doğa yürüyüşü imkânlarından dinlenmeye farklı konseptler sundukları, bu konseptleri de buldukları bölgenin imkânları doğrultusunda belirledikleri görülmektedir. Borgo Pianelle isimli eko turizm tesisi bu konuda iyi bir örnek olarak değerlendirilebilir (Şekil 31).

Şekil 31: Borgo Pianello, 2022

Kaynak 26: <https://www.borgopianello.eu/en/gallery/>

Doğayla bütünleşik ve sürdürülebilir turizm faaliyetleri için alternatif olarak, son yıllarda yaygınlaşmış olan *glamping* gibi konaklama uygulamalarının da (özellikle el değmemiş görünümü sunan plaj alanlarına yakın noktalarda) desteklenmesi projenin hedeflerine ulaşmasına destek olabilecektir. İngilizce'de 'cazibeli,

Turistik İşletmeler

çekici' gibi anlamlara gelen 'glamorous' ile kamp yapmak anlamındaki 'camping' sözcüklerinin birleşimi olan 'Glamping', içinde lüks barındıran bir kamp anlayışına işaret etmekte, geleneksel kampingi otel konforu ve teknoloji içeren modern taleplerle birleştirmektedir. Otellerin yapay ve kalabalık olması gibi olumsuzlukları taşımayan, misafirlerine konfor da sağlayabilen bu turizm türünün ülkemizde de örnekleri mevcuttur (Şekil 32, 33).

Şekil 32: Glamping, Perdue, Fethiye

Kaynak: <https://perdue.com.tr/>

Glamping uygulamalarında çadır, karavan, ahşap ve bölgenin dokusuna uygun kısmı taş kısmı ahşap yapılar kullanılabilir.

Proje bölgesine yakın alanlarda da başarılı olmaya aday glamping girişimleri bulunmaktadır. Belirgin bir örneğe aşağıda yer verilmiştir (Şekil 33).

Turistik İşletmeler

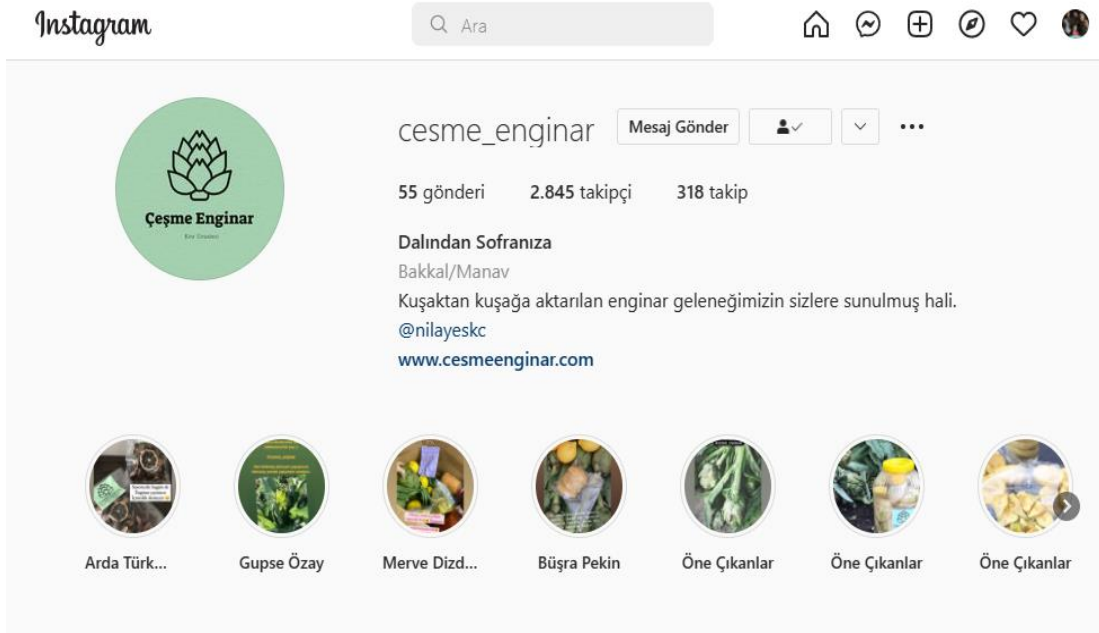
Şekil 33: Çeşme'de Glamping Örneği

Kaynak: <https://intothewildglamping.rezervasyon.com/>

Öte yandan bölgedeki turizmin ve yerel ürünlerin yaygınlaştırılması topyekûn bir çaba da gerektirmektedir. Ovacık'lı bir enginar yetiştiricisinin başarı hikayesi olmaya aday girişimi, belki de bu çabaya en güzel örneği oluşturmaktadır (Şekil 34). Bir aile işletmesi altında kuşaklar arası enginar yetiştiriciliği yapan çiftçinin üniversite eğitimi sürdüren kızının sosyal medyada başlatmış olduğu **Çeşme Enginar** (@cesme_enginar) turizm ve tarımın küçük işletmelerde nasıl birlikte geliştirilebileceğine çok güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Şekil 34: Çeşme Enginar, bir çiftçi girişimi

Kaynak 27: instagram: @cesme_enginar

Turistik İşletmeler

Enginar'dan alternatif ürünler deneyen (enginar çayı vb.), tarladan sofraya sloganı ile Arda Türkmen¹⁷, Gupse Özay¹⁸ ve Büşra Pekin¹⁹ gibi alanlarında ünlü ve sosyal medyada yönlendirme etkisine sahip profillerin ilgisi ve beğenisini çekip, etkileşime giren girişimin bölgedeki çiftçiler arasında yaygınlaşması hem bölgeye özgü ürünlerin markalaşması ve katma değerinin artışına neden olacak hem de çiftçi gelirlerinin artışını sağlayacaktır.

Şekil 35: Çeşme Enginar, sosyal medya etkileşimleri

Kaynak 28: instagram: @cesme_enginar

R'Oval projesinin hedefleri²⁰ ile uyumlu sürdürülebilir bir turizmin geliştirilmesine katkı sağlamak üzere turistik işletmeler ve turizm boyutunda atılması gereken adımlar aşağıda özet olarak listelenmiştir. Bu kapsamda yapılabilecek eylemler ise bu çalışmanın 8. bölümünde açıklanmıştır.

- Özellikle bölgedeki tarımsal üretimi sekteye uğratmadan ve doğal dokuyu bozmadan, bölge mimarisi ve doğayla uyumlu eko-agro turizmin geliştirilmesi için, tarımsal faaliyetler ile bütünleşik turizm tesislerinin yaygınlaştırılması yararlı olacaktır. Bunun için çiftçilerin tarımsal üretim yaptıkları arazilerde, kalıcı olmayan, demonte yapılar (*tiny house veya konteyner*) ile müşterilerine agro turizm deneyimi yaşatma imkânı verecek küçük konaklama tesisleri kurmalarını teşvik edici destek mekanizmalarının planlanması yararlı olacaktır. Aşağıda Akyaka'da kurulu olan demonte yapılarda konaklama imkânı sağlayan ekolojik bir butik otele ait görüntüler sunulmaktadır.

¹⁷ 1975 İstanbul doğumlu şeftir. 2008-2010 yılları arasında Asmalı mescitte Leblon isimli bir restaurant işletmiş olup 2010 yılından bu yana Türk televizyonlarının kesintisiz yayın hayatına devam eden en uzun soluklu yemek programını farklı kanallarda sürdürmektedir.

¹⁸ Türk oyuncu ve senarist. 20. Sadri Alışık Tiyatro ve Sinema Oyuncu Ödülleri Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu ödülü sahibidir.

¹⁹ 2010'da, Neşeli Hayat filmindeki rolüyle Sinema Yazarları Derneğinin düzenlediği ödül töreninde SIYAD En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu ödülünü almış olan Türk tiyatro ve sinema oyuncusudur.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için te sunulan bilgi notunu inceleyiniz.

Turistik İşletmeler

Şekil 36: Ekolojik Otel, Demonte Yapılarda Konaklama

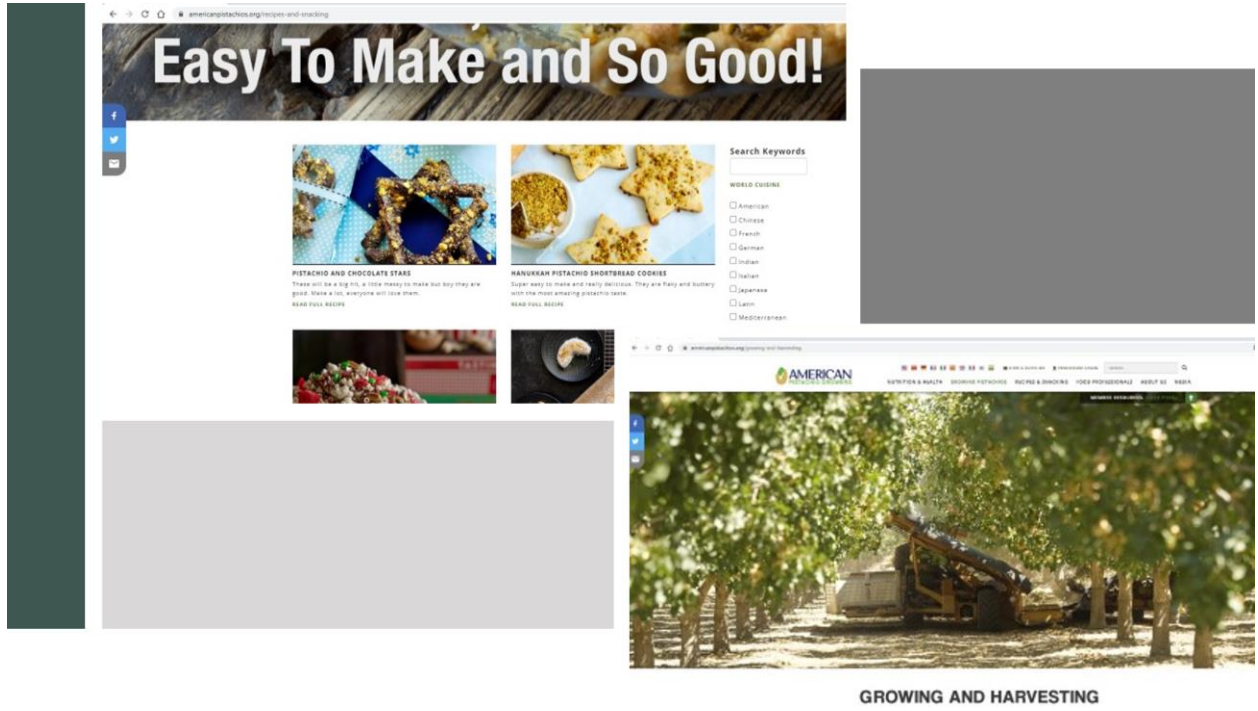
Kaynak 29: <https://www.youtube.com/watch?v=7EKG76yHMEU>

- Bölgedeki tarım ürünü yetiştiricilerinin yöreye özgü ürünlerin alternatif sunumları konusunda bilgilendirildiği, yeni ürünler ve sunum tekniklerini öğrendikleri (örneğin, enginarlı pizza, sakızlı sabun veya kavunlu dondurma gibi) atölyelerin düzenlenmesi, bireysel girişimlerde (@cesme_enginar örneğinde olduğu gibi) bulunabilmeleri için gerekli sosyal medya eğitimlerinin verilmesi gelişmeyi hızlandıracaktır.
- R'Oval proje alanının Türkiye'nin önde gelen eko-turizm, agro-turizm ve gastronomi merkezi olmasını sağlamak ve bu algıyı pekiştirmek adına kapsamlı bir web portalının devre alınması faydalı olacaktır. Bu portalda yöresel ürünlerin, bölgenin doğal ve kültürel varlıklarının tanıtıldığı bölümlerin yanı sıra farklı deneyim rotalarının (Çeşme'nin çeşmeleri, çeşmenin gastronomik zenginlikleri, Çeşme'nin plajları vb) yer almasının sağlanması ve yerel ürünlerin pazarlandığı bir online pazar alanının bulunması yararlı olacaktır. Portalda bir çiftçi listeleme bölümü yer almalı; bu bölümde bölgede ürün yetiştiren çiftçilerin adresleri, yetiştirdikleri ürünler, hasat zamanları, ürünleri nerede sattıkları ve varsa sosyal medya ve internet siteleri yer almalıdır.

Çiftçilerin çiftlikte düzenledikleri, ziyaretçilerin tarladan kendi elleri ile ürün toplayabilecekleri etkinliklerin yapıldığı "çiftlik günleri, hasat günleri" gibi etkinlikler bu portal vasıtası ile de duyurulmalıdır. Çiftçilerin çiftlik kapısında yapacakları satışlar özendirilmelidir. Aşağıda ürün ve/veya bölge spesifik bazı portal örnekleri gösterilmektedir.

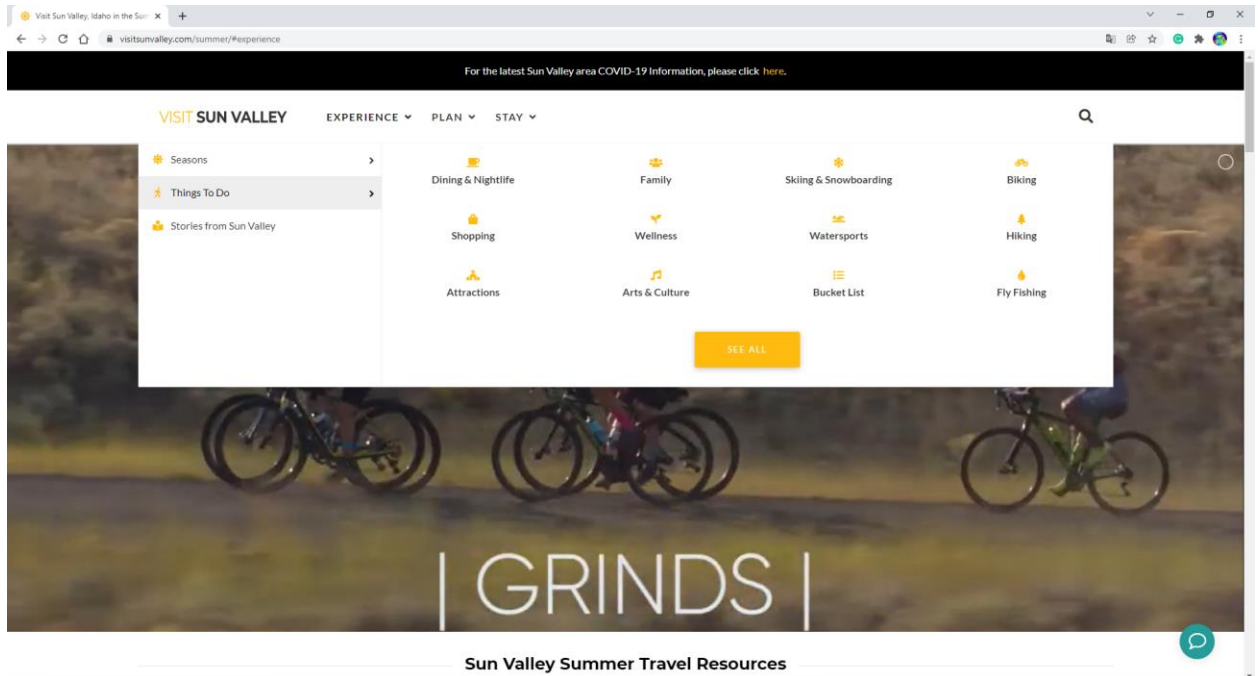
Turistik İşletmeler

Şekil 37: Amerikan Antep Fıstığı Üreticileri Birliği

Kaynak 30: <https://americanpistachios.org/>

Şekil 38: Bölge Tanıtım Sayfası Örneği, Sun Valley

Kaynak 31: <https://www.visitsunvalley.com/>

6. Kültürel ve Doğal Varlıklar

Bu bölümde Çeşme ve proje alanındaki kültürel ve doğal varlıklar hakkında özet bilgiler sunulmuştur²¹. Proje alanı olan Ovacık ve Alaçatı'nın batısında nispeten bozulmamış bir doğal yapı ve plajlar bulunmaktadır. İlçedeki kültürel ve doğal varlıkların coğrafi konumları ve ilgili açıklamalar aşağıda gösterilmiştir (Tablo 15; Tablo 16).

Tablo 15: Plajlar

Mahalle	Enlem	Boylam	Adı	Açıklama
OVACIK	38,23124189	26,32827014	Kleopatra (Güvercinlik Plajı)	
OVACIK	38,2294219	26,34243796	Delikli Koy Plajı	
OVACIK	38,23009613	26,35977576	Piyade Koyu Plajı	
ALAÇATI	38,24816318	26,38363669	Çark Plajı	

²¹ Varlıklara ilişkin daha detaylı açıklamalar ve enlem ve boylam bilgileri EK-3'de yer almaktadır.

Kültürel ve Doğal Varlıklar

OVACIK	38,22988567	26,3478994	Alaçatı Mesire Alanı / Halk Plajı	
MUSALLA	38,25940806	26,29794428	İrfan Önal Halk Plajı	

Tablo 16: Kültürel Varlıklar, Çeşme

Mahalle	Enlem	Boylam	Adı	Açıklama
MUSALLA	38,32369566	26,30327057	Çeşme Kalesi Arkeoloji Müzesi	İldırı (Erythrai) antik şehrinde yapılan ve 1964 yılından beri devam eden kurtarma kazılardan elde edilen eserler sergilenmektedir. İldırı köyünde bulunan Erythrai antik şehrinde yapılan kazı ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkarılan askeri ve sivil yapıları buldukları yerde sergilenmekte ve ücretsiz olarak ziyaret edilebilmektedir.
MUSALLA	38,32360446	26,30323972	Çeşme Kalesi	Çeşme Kalesi, Anadolu'da Türk devrinin şartlarının ortaya çıkardığı bir Türk eseridir. Çeşme Kalesi de 1508 senesinde tamamlanan, her şeyi ile Türk bir yapıdır.
16 EYLÜL	38,32439963	26,30292728	Cumhuriyet Meydanı	
MUSALLA	38,32546305	26,30509329	Kethüda Çeşmesi	1738 yılında yaptırılmıştır. Maraş çeşmesi karşısındaki 2009 sokakta, 2015 sokağın köşesinde yer almaktadır.
MUSALLA	38,32266013	26,30506825	Şekerci Çeşmesi	Çeşme Musalla Mahallesi, Kale sokak ile Şekerci Hamam sokağındadır. Kitabesinden 1717 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kültürel ve Doğal Varlıklar

MUSALLA	38,32280974	26,30317129	Kanuni Kervansaray Tarihi Otel	1528 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan Kervansaray günümüzde otel olarak hizmet vermektedir.
MUSALLA	38,35540232	26,30526751	Parga Hamamı	Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Pargalı İbrahim Paşa tarafından yaptırılan Tarihi Çeşme Hamamı 2019 yılında restore edilmiştir.

Kaynak 32: İzmir Büyükşehir Belediyesi

R'Oval projesinin hedefleri ile uyumlu sürdürülebilir bir turizmin geliştirilmesine katkı sağlamak üzere kültürel ve doğal varlıklara ilişkin atılması gereken adımlar ve eylemler ise çalışmanın 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7. Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zincirleri

Çalışmanın başlangıcında Tablo 17’de belirtilen alan ürünler için değer zinciri analizlerinin gerçekleştirilmesi ve bu ürünlerin katma değerlerinin artırılması için gerekli yükseltme planlarının hazırlanması öngörülmüştü.

Tablo 1717: Değer Zinciri Analizi Çalışması Öngörülen Ürünler

Çalışılan Ürünler		Kapsam Dışına Alınan Ürünler
Kavun	Limon	Domates
Enginar	Karakılçık Buğdayı	Bağcılık Ürünleri
Anason	Beyaz Soğan	
Sakız		

Saha çalışması boyunca bölge halkı, tarımsal ürün üreticileri ve diğer paydaşlar ile gerçekleştirilen toplantılar sonucunda bölgenin tarımsal üretim örüntüsünü daha iyi yansıtacak, endemik özelliği olan ürünlerin listede yer alması gerektiği düşünülmüş, yukarıdaki tabloda kırmızı ile renklendirilen domates ve bağcılık ürünlerinin kapsam dışına çıkartılması söz konusu olmuştur.

Buna ilave olarak, aşağıdaki tabloda yer alan ve yeşil ile renklendirilen acur ve mandalınanın çalışma kapsamına alınmasına karar verilmiştir. Tablo 18 değer zinciri analizleri gerçekleştirilecek ve yükseltme planlarının oluşturulacak 9 adet nihai ürünü göstermektedir.

Tablo 1818: Değer Zinciri Analizi Gerçekleştirilecek Ürünler

Çalışılan Ürünler		Kapsama Dahil Edilen Ürünler
Kavun	Limon	Mandalina
Enginar	Karakılçık Buğdayı	Acur
Anason	Beyaz Soğan	
Sakız		

Bununla birlikte bölge endemik türler açısından oldukça zengindir. Hurma zeytin, sakız koyunu ve salep orkidesi gibi yöreye özgü türlerin de ayrıca projenin ilerleyen aşamalarında incelenmesinde fayda bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamına alınmamış olsalar da aşağıdaki tabloda özetle belirlenen ürünlerin de endemik özelliklere sahip olabileceği ve benzer bir bakış açısı ile yükseltme planlarına dahil edilebileceği çeşitli paydaşlar tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 1919: Diğer Endemik Ürünler, Çeşme

ÜRÜN	GENEL AÇIKLAMALAR
Salep Orkidesi	Ülkemize has bitkilerden birisi olan salep Anadolu’da yüzyıllardan bu yana kullanılmaktadır. Türkiye dışında sınırlı miktarda bulunmaktadır. Bu ülkeler de Irak, İran, Suriye, Yunanistan ve Fransa olarak ifade edilebilir. Zevkle tüketilen salep, orkideler ailesinde yer alan bazı bitkilerin toprak altında yer alan yumru köklerinden elde edilmektedir. Salep başlıca dondurma yapımında kullanılmakta ve içecek olarak tüketilmektedir. Salep, doğada kendiliğinden yetişen salep orkidesi bitkisinden elde edilmektedir.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

	<p>Ülkemizin endemik bitkilerinden olan salepin doğada oldukça azalması ve ekonomik olarak değerli bir tür olması insanları salep orkidesi üretip, yetiştirme yöntemine yöneltmiştir. Türkiye’de 24 cinse ait olan toplamda 154 adet orkide türü bulunmaktadır. Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri arasında en zengin orkide çeşitliliği ülkemizdedir. Salep orkidesini dikmek için en uygun zaman eylül ve ekim aylarıdır. Ekilecek olan alanın büyüklüğüne göre taze salep yumrusu temin etmek gerekir. 1 dönümlük bir arazi için yaklaşık olarak 200-250 kg yumruya ihtiyaç vardır. Yaş salep yumrusunun kg fiyatı 100 ila 150 TL arasında değişmektedir. Tohumluk salep yumrularının kg fiyatı ise 250 TL civarındadır. Yaş salep yumruları kurutulduğunda %80-85 oranında fire vermektedir. Bir başka ifadeyle 1 kg yaş salep yumrusundan yaklaşık 200 gram kuru salep elde edilmektedir. İlkbaharın gelmesi ile beraber bitkiler çiçek açmaya başlarlar. Hasat işlemi genellikle nisan, mayıs ve haziran aylarında yapılmaktadır. Salep hasatı el ile yapılmalıdır. Hasat sırasında bitkinin kökünde yer alan yumrulardan taze olan kök alınır, eski yumru kök tekrar bırakılır.</p> <p>Üretim sırasında 1 dönümlük araziden 600-900 kg arasında taze salep orkidesi yumrusu elde edilmektedir. Bu yumrular işlem yapılmadan veya kaynatma, kurutma işlemi yapılarak satılabilir. Ülkemizde toz salep ticareti mevcuttur. Toz salep yumruların öğütülmesi ile yapılmaktadır. Kuru salep fiyatı, kalitesine göre kilogramı 750 TL ile 3.000 TL arasında satılmaktadır. Salep yetiştiriciliğinin kısıtlı alanlarda yapılması ve henüz tarım istatistiklerine yansımamış olması sektöre yönelik üretim ve kapasite tahminlerini zorlaştırmaktadır. Türkiye’de hava koşullarına göre değişiklik göstermekle birlikte 300 ton civarı salep orkidesinin doğadan toplandığı düşünülmektedir. 1 kg kuru salep elde etmek için doğadan sökülmesi gereken yumru sayısının 1.000-4.350 adet arasında değiştiği belirlenmiştir. 1 kg yaş salepten yaklaşık 0,20 kg kuru salep elde edildiğine göre Türkiye’de toplam kuru salep üretiminin 60 ton olduğu sonucuna varılmaktadır.</p> <p>Türkiye’de salep üretiminin bölgelere göre dağılımı; Ege Bölgesi (%50), Akdeniz Bölgesi (%15), Karadeniz Bölgesi (%15), İç Anadolu Bölgesi (%10), Doğu Anadolu Bölgesi (%5), Güneydoğu Anadolu Bölgesi (%5) şeklindedir.</p> <p>İzmir Çeşme ilçesinin neredeyse her noktasında salep orkidesine rastlanabilmektedir. Ürünün piyasa hacminin ortaya koyulması ve katma değerli biçimde ticaretinin sistematik olarak yapılır hale getirilebilmesi için bu çalışmaya benzer bir çalışma kapsamında incelenmesinde fayda bulunmaktadır.</p>
Sakız koyunu	<p>Sakız koyunu, kökenleri belli olmayan bir yerli koyun türüdür. Yarı yağlı kuyruklu bir cins olarak sınıflandırılır. Sakız koyunu esas olarak süt üretimi için yetiştirilmektedir. Bu cinsin Kıvırcık ile Dağlıç cinslerinin çiftleşmesi sonucunda ortaya çıktığı yönünde iddialar olmasına rağmen, Yunanistan'ın Sakız adasında ortaya çıktığı yaygın olarak kabul edilmektedir.</p> <p>Bu cinsin tipik olarak kulaklarında, burun, gövde, bacaklar ve göz çevresinde siyah lekeler vardır. Kahverengi lekeler de gözlenmiştir. Olgun koyunlar 48 ile 70 kg (105 ile 155 lb) ve olgun koçlar 66 ile 91 kg (145 ile 200 lb) ağırlığındadır. Her iki cinsiyet de boynuzludur; ancak dişi koyunlar boynuzsuz olabilir. Erkeklerin boynuzları büyük bir spirale sahiptir. Eğer dişi koyunların boynuzları varsa, bir topuz gibi küçüktürler. Koyunlar, yılda 1,5 ile 2,3 arasındaki kuzulama oranıyla ortalama her yıl 2 yavru doğurabilirler. Doğumda ortalama ağırlık 3,6 ile 3,9 kg (8,0 ile 8,5 lb) dir. 45 günlükken ortalama ağırlıkları 14,7 ile 15,9 kg’dir (32,5 ile 35,0 lb). Koyunlar laktasyon başına 120 ile 272 kg (265 ile 600 lb) süt üretebilirler. Ortalama laktasyon süresi 210 gündür. Süt, Feta, Batzos, Manouri gibi birçok peynir çeşidi üretmek için kullanılır. Kaydedilen en yüksek süt üretimi 220 günlük emzirme döneminde</p>

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

	<p>777 litredir. Yün çapı 27 ile 35 mikrometredir ve iplik sayısı 44-56'dır. Lif uzunluğu 8,0 ile 13,0 cm'dir (3,1 ile 5,1 inç). Bir ham polar yaklaşık 1,2 ile 2,5 kg (2,6 ile 5,5 lb) dir. Polar kalitesi bakımından hayvanlar arasında önemli farklılıklar vardır. Bununla birlikte, bir hayvanın yapağı kalitesi tipik olarak tutarlıdır. Sakız koyununun dünya nüfusu 1983'ten 2007'ye kadar 16.000'den 51.860'a yükselmiştir. Türün anavatanı olduğu düşünülen yerlerden biri olan Çeşme yarımadasında ıslah ve yetiştiricilik çalışmaları devam etmektedir. Ancak, türe yönelik bir değer zinciri analizi çalışmasının ilerleyen dönemlerde yapılmasında yarar bulunmaktadır.</p>
--	--

Kaynak 33: İzmir Ticaret Borsası

Aşağıda yer alan tabloda çalışma kapsamında seçilmiş olan bu ürünlerin Çeşme ve İzmir'deki üretim miktarları, üretimin yapıldığı alanların büyüklükleri ve verimleri mukayeseli olarak gösterilmiştir.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 2020: Seçilmiş Ürünlerin Üretim Miktarı, Alan ve Verimleri, 2018-2020

ÜRETİM MİKTARI - TON				ÜRETİM ALANI - DEKAR				VERİM - KG/DEKAR			
2018	ÇEŞME	İZMİR	ORAN	2018	ÇEŞME	İZMİR	ORAN	2018	ÇEŞME	İZMİR	ORAN
Anason, İşlenmemiş	2	2	100,00%	Anason, İşlenmemiş	50	50	100,00%	Anason, İşlenmemiş	40	40	100,00%
Enginar	4.650	12.957	35,89%	Enginar	3.100	9.611	32,25%	Enginar	1.500	1.348	111,26%
Limon Ve Misket Limonu	43	277	15,52%	Limon Ve Misket Limonu	52	218	23,85%	Limon Ve Misket Limonu	827	1.271	65,08%
Soğan (Kuru)	560	4.330	12,93%	Soğan (Kuru)	350	1.900	18,42%	Soğan (Kuru)	1.600	2.279	70,21%
Kavun	3.164	35.108	9,01%	Kavun	2.260	16.165	13,98%	Kavun	1.400	2.172	64,46%
Mandalina	109	153.463	0,07%	Mandalina	120	46.831	0,26%	Mandalina	908	3.277	27,72%
Acur	N/A	N/A	N/A	Acur	N/A	N/A	N/A	Acur	N/A	N/A	N/A
Sakız	N/A	N/A	N/A	Sakız	N/A	N/A	N/A	Sakız	N/A	N/A	N/A
Buğday, Durum Buğdayı Hariç	186	98.073	0,19%	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	1.082	282.915	0,38%	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	172	347	49,59%
2019	ÇEŞME	İZMİR	ORAN	2019	ÇEŞME	İZMİR	ORAN	2019	ÇEŞME	İZMİR	ORAN
Anason, İşlenmemiş	2	2	100,00%	Anason, İşlenmemiş	40	40	100,00%	Anason, İşlenmemiş	50	50	100,00%
Enginar	4.665	13.538	34,46%	Enginar	3.110	10.022	31,03%	Enginar	1.500	1.351	111,04%
Limon Ve Misket Limonu	38	218	17,43%	Limon Ve Misket Limonu	52	218	23,85%	Limon Ve Misket Limonu	731	1.000	73,08%
Soğan (Kuru)	629	4.561	13,79%	Soğan (Kuru)	415	2.165	19,17%	Soğan (Kuru)	1.516	2.107	71,94%
Mandalina	87	80.572	0,11%	Mandalina	120	48.022	0,25%	Mandalina	725	1.678	43,21%
Kavun	3.150	33.534	9,39%	Kavun	2.250	15.441	14,57%	Kavun	1.400	2.172	64,46%
Acur	N/A	N/A	N/A	Acur	N/A	N/A	N/A	Acur	N/A	N/A	N/A
Sakız	N/A	N/A	N/A	Sakız	N/A	N/A	N/A	Sakız	N/A	N/A	N/A
Buğday, Durum Buğdayı Hariç	167	85.442	0,20%	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	1.100	260.183	0,42%	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	152	328	46,23%
2020	ÇEŞME	İZMİR	ORAN	2020	ÇEŞME	İZMİR	ORAN	2020	ÇEŞME	İZMİR	ORAN
Anason, İşlenmemiş	2	2	100,00%	Anason, İşlenmemiş	35	35	100,00%	Anason, İşlenmemiş	57	57	100,00%
Enginar	4.725	12.097	39,06%	Enginar	3.150	8.666	36,35%	Enginar	1.500	1.396	107,46%
Limon Ve Misket Limonu	37	230	16,09%	Limon Ve Misket Limonu	52	218	23,85%	Limon Ve Misket Limonu	712	1.055	67,44%
Kavun	3.353	24.471	13,70%	Soğan (Kuru)	400	1.899	21,06%	Soğan (Kuru)	1.303	2.653	49,10%
Soğan (Kuru)	521	5.038	10,34%	Kavun	2.235	11.623	19,23%	Kavun	1.500	2.105	71,26%
Mandalina	95	155.575	0,06%	Mandalina	120	47.282	0,25%	Mandalina	792	3.290	24,06%
Acur	N/A	N/A	N/A	Acur	N/A	N/A	N/A	Acur	N/A	N/A	N/A
Sakız	N/A	N/A	N/A	Sakız	N/A	N/A	N/A	Sakız	N/A	N/A	N/A
Buğday, Durum Buğdayı Hariç	122	82.256	0,15%	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	1.039	238.816	0,44%	Buğday, Durum Buğdayı Hariç	117	344	34,09%
CAGR, 2018-2021	ÇEŞME	İZMİR		CAGR, 2018-2021	ÇEŞME	İZMİR		CAGR, 2018-2021	ÇEŞME	İZMİR	
Anason, İşlenmemiş	0,0%	0,0%		Anason, İşlenmemiş	-16,3%	-16,3%		Anason, İşlenmemiş	19,5%	19,5%	
Enginar	0,8%	-3,4%		Enginar	0,8%	-5,0%		Enginar	0,0%	1,8%	
Limon Ve Misket Limonu	-7,2%	-8,9%		Limon Ve Misket Limonu	0,0%	0,0%		Limon Ve Misket Limonu	-7,2%	-8,9%	
Kavun	144,7%	137,7%		Kavun	6,9%	0,0%		Kavun	-9,8%	7,9%	
Soğan (Kuru)	-59,4%	-62,1%		Soğan (Kuru)	-0,6%	-15,2%		Soğan (Kuru)	3,5%	-1,5%	
Mandalina	-6,6%	0,7%		Mandalina	0,0%	0,5%		Mandalina	-6,6%	0,2%	
Acur	N/A	N/A		Acur	N/A	N/A		Acur	N/A	N/A	
Sakız	N/A	N/A		Sakız	N/A	N/A		Sakız	N/A	N/A	
Buğday, Durum Buğdayı Hariç	-19,0%	-8,4%		Buğday, Durum Buğdayı Hariç	-2,0%	-8,1%		Buğday, Durum Buğdayı Hariç	-17,4%	-0,3%	

Kaynak 34: TÜİK, bitkisel üretim istatistikleri

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 2020: Seçilmiş Ürünlerin Üretim Miktar, Alan ve Verimleri, 2018-2020 gösterildiği gibi Çeşme'nin üretim miktarı ve alanı açısından İzmir tarımı içerisinde öne çıktığı ilk üç ürün²² sırasıyla şöyledir:

- Anason,
- Enginar,
- Limon.

Üretim verimi açısından ilçede öne çıkan ürünler ise şu şekildedir:

- Enginar,
- Kavun,
- Anason.

7.1. Karakılçık Buğdayı

Adını başaklarındaki karakılçıklardan alan «karakılçık buğdayı» Ege ve Akdeniz bölgelerinde tarımı yapılan endemik bir buğday türüdür.

Dış kabuğu yeni nesil genetiği değiştirilmiş²³ buğdaylara göre daha sert olan karakılçık buğdayı bu nedenden ötürü yeni nesil buğday öğütme makinalarında öğütülememektedir. Karakılçık buğdayının kabuğunu sertliğinden dolayı öğütmek için özellikli değirmenler kullanılmaktadır.

2000'li yılların başından itibaren özgün tohumlarla tarımsal üretim yapma çabaları sonucu üretimi yaygınlaşan ürünlerden olan karakılçık buğdayı endemik özellikleri ile Ege ve Akdeniz bölgesinde yaygın tarımı gerçekleştirilen bir ürün haline gelmiştir.

Su, ilaç ve gübre gereksinimi olmadan ve çok daha az eforla üretilebilen bir tür olmasından ve belediyeler ile tohum takas gruplarının destek ve iş birliği ile gün geçtikçe de daha çok alanda ekimi yapılmaktadır.

Bu çalışma kapsamında karakılçık buğdayı değer zinciri üç bölümde analiz edilmiştir. Bunlar;

- 1** Karakılçık Buğdayı Tarımı
- 2** Karakılçık Buğdayı Unu Üretimi
- 3** Karakılçık Buğdayı Unundan Ekmek Üretimi

Bölgede karakılçık buğdayı tarımı

2021 yılı itibarıyla Çeşme'deki toplam ekili arazinin %5,51'ine tekabül eden 1.155 Dekar alanda buğday tarımı yapılmaktadır²⁴. 2021 yılındaki buğday rekoltesi 172,5 ton olarak gerçekleşmiştir²⁵. Buğday ekilen arazilerin proje kapsamındaki mahallelere dağılımı aşağıda gösterilmiştir (Tablo 21).

²² Acur için üretim miktarı, üretim alanı ve verim istatistiklerine ulaşamamıştır.

²³ GDO - Genetiği Değiştirilmiş Organizma

²⁴ Çiftçi kayıt sistemi

²⁵ Ibid

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 2121: Buğday Tarımı Yapılan Araziler, 2021

Mahalle	Ekili Arazi (Da)
Alaçatı	57,9
Musalla	111,9
Ovacık	121,4
Diğer	863,8
Genel Toplam	1.155,0

Kaynak 35: Çiftçi kayıt sistemi

Proje kapsamındaki mahallelerde buğday tarımı yapılan arazilerin %19,5'unda sulu tarım %80,5'unda ise kuru tarım gerçekleştirilmektedir²⁶. Kiralama yoluyla tarım yapma gibi çeşitli sebepler ile ÇKS sistemine kayıtlı olmadan karakılçık tarımı yapan çiftçiler olmakla beraber, ÇKS verilerine göre ilgili mahallelerde karakılçık tarımı yapan çiftçi sayısı 2021 yılı itibarıyla 24 kişidir. Üretimin büyük çoğunluğunun kuru tarım yapılan arazilerde gerçekleştirilmesi, belki de buğday için en önemli göstergelerden birisini teşkil etmektedir. Küresel ısınmanın ve su kaynaklarında azalmanın artacağı önümüzdeki dönem için de tarım için fırsatları ortaya koymaktadır.

Karakılçık buğdayı tarımı

Aşağıda karakılçık buğdayı tarımı sonucunda elde edilen ürünlerin maliyet oluşumu Tablo 22'de özetlenmiştir. Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar²⁷ EK 1: Karakılçık Buğdayı Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021'de yer almaktadır.

Tablo 2222: Karakılçık Buğdayı Üretimi, 2021 Ekim-Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Kg/TL)
A Toprak Hazırlama	İşlem	TL/KG	0,43
B Tohum veya Fide (Gübre, ilaç)	Girdi	TL/KG	0,43
C Bakım	İşlem	TL/KG	0,00
D Hasat (A+B+C)	İşlem	TL/KG	1,71
E Lojistik	Çıktı	TL/KG	0,01
F TOPLAM BRÜT MALİYET			2,58
G Saman Satış Geliri	İşlem	TL/KG	1,71
H NET MALİYET (F-G)			0,87
I Brüt Kar	Marj	TL/KG	4,13
J ÇIKTI DEĞERİ (H+I)	İşlem	TL/KG	5,00

Karakılçık buğdayı tarımı için araştırmanın yürütüldüğü dönemde kg başına çıktı değerinin %82,6'sını brüt karlılık oluşturmaktadır. *Brüt karlılığın yüksek olmasına karşı, parçalı arazi yapısı, tarımsal arazilerin konut, tatil sitesi, eğlence ve dinlenme alanı gibi farklı amaçlara hizmet etmesi için el değiştirme eğilimine girmiş olması, diğer ürünlerin tarımını olduğu gibi Karakılçık Buğdayı tarımının da geleceğini olumsuz etkileyecek gibi gözükmemektedir.*

²⁶ Ibid

²⁷ Değer zinciri analizi yapılan tüm tarım ürünlerinde kullanılan rakamsal varsayımların dayanakları, Çeşme Belediyesi Tarım Müdürlüğü, yerel çiftçi görüşmelerinde alınan bilgiler ve İzmir Büyükşehir Belediyesi E-İşlem Merkezi Sebze Meyve Hal fiyatları web sayfasıdır.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Çiftçi kayıt sistemi verilerine göre bölgedeki buğday üretim miktarı 172.500 kg'dır. Üretilen buğdayın yaklaşık %90'ının karakılçık türü olduğu varsayımı ile toplam karakılçık üretimi 155.250 kg olarak değerlendirilmiştir. Bu noktada üretilen buğdayın aşağıdaki senaryoya göre üç ayrı ürün olarak pazara sunulduğu varsayılmıştır.

Tablo 2323: Satış Hacmi Senaryosu, Karakılçık Buğdayı

Ürün	Satış Hacmi (Kg)
Karakılçık Buğdayı (tane)	50.000
Karakılçık Buğdayı Unu	50.000
Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği	55.250

Buna göre çiftçi teslim fiyatlarıyla bir değerlendirme yapıldığında, 2021 yılında çiftçinin Çeşme ilçesinde ürettiği karakılçık buğdayının tane olarak toplam değerinin 250.000,00 TL olduğu hesaplanabilir. Bölgede buğday tarımı yapan çiftçilerin 4,13 TL/kg kâr marjı ile toplam tane karakılçık buğdayı ürünüyle bölgede 206.500,00 TL²⁸ katma değer yarattıkları belirtilebilir.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek için karakılçık buğdayı için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir.

Takip eden tabloda, karakılçık buğdayı için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

²⁸ Maliyet analizlerinin yapıldığı 2021 yılı Kasım ayında ortalama ABD Doları satış kuru yaklaşık 10,7 TL düzeyinde gerçekleşmiş olup, bu ve takip eden bölümlerdeki analizlerde yar alan rakamların güncel hesaplamaları için ilgili kur dikkate alınabilir.

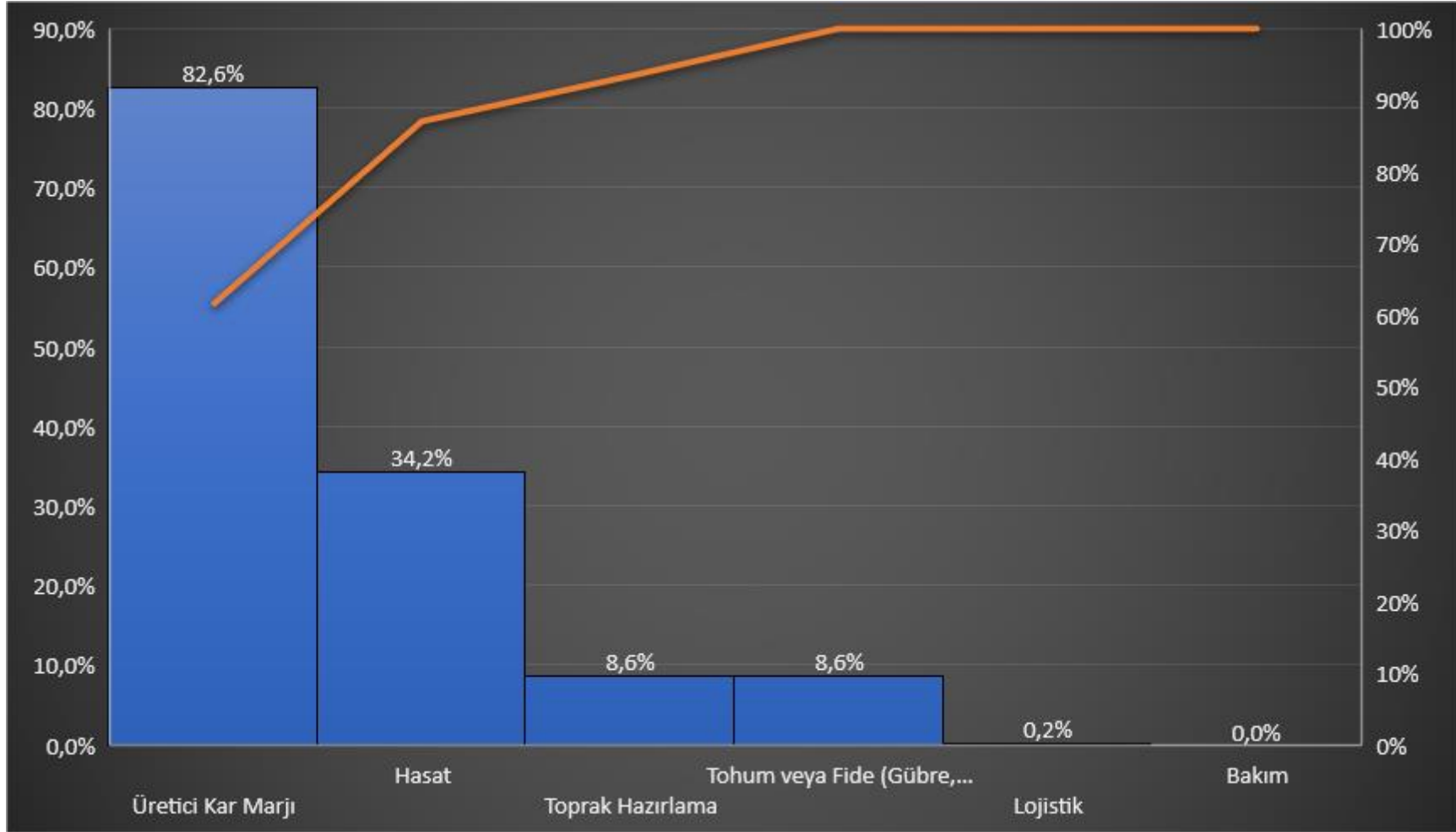
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 2424: Karakılıç Buğdayı, Pareto Analizi

KARAKILÇIK BUĞDAYI					Türk lirası			Türk lirası		Türk lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Toprak Hazırlama	0,43	0,43	0,09	0,09	50.000,00	21.500,00	21.500,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Tohum veya Fide (Gübre, İlaç)	0,43	0,86	0,17	0,09	50.000,00	21.500,00	43.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Bakım	0,00	0,86	0,17	0,00	50.000,00	0,00	43.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Hasat	1,71	2,57	0,51	0,34	50.000,00	85.500,00	128.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Lojistik	Lojistik	0,01	2,58	0,52	0,00	50.000,00	500,00	129.000,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Gelir	Saman Satış Geliri	1,71	0,87	0,17	0,34	50.000,00	85.500,00	43.500,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	4,13	5,00	1,00	0,83	50.000,00	206.500,00	250.000,00
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						5,00		100,00%		250.000,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 39: Karakılıçık Buğdayı, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Karakılçık Buğdayı Unu Üretimi

Üretilmiş olan buğdayın una dönüşümünde yaratmış olduğu katma değer ve bu katma değeri oluşturma aşamalarındaki maliyetler aşağıda gösterilmiştir (Tablo 25). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK 1: Karakılçık Buğdayı Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021 incelenebilmektedir.

Tablo 2525: Karakılçık Unu Üretimi, Kasım 2021

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Kg/TL)
Buğday	Hammadde	TL/KG	5,00
Ayıklama Ücreti	İşlem	TL/KG	0,25
Fire	Girdi	%	0,50
Öğütme	İşlem	TL/KG	0,45
Lojistik	Girdi	TL/KG	0,01
TOPLAM BRÜT MALİYET			6,21
KDV	Vergi	%	1,26
Üretici Kar Marjı; Fırına Satış	Marj	%	1,78
Üretici Kar Marjı; Doğrudan Tüketiciye Satış	Marj	%	10,62
ÇIKTI DEĞERİ- Fırına Satış	Marj	TL/KG	9,25
ÇIKTI DEĞERİ- Perakende Satış	Marj	TL/KG	19,87

Tabloya göre çiftçinin ürününü buğdaydan una çevirip Çeşme Belediyesi'nin halk ekmek fabrikalarına satması durumunda **ilave** kâr marjı 1,78 TL/Kg olmaktadır. Tablo 2323: Satış Hacmi Senaryosu, Karakılçık Buğdayıgöre üretim hasılasının 55.250 kilogramı buğday olarak değil de un olarak ekmeğe dönüştürülmek üzere fırına satıldığında hasıla 511.062,50 TL, üreticinin yarattığı katma değer ise 98.345,00 TL artmış olacaktır. Üretilen unun 50.000 kilogramlık kısmının doğrudan tüketiciye un olarak satılması durumunda ise yaratılacak kâr marjı 570.000,00 TL, toplam hasıla ise 993.500,00 TL artmış olacaktır.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek için karakılçık buğdayı unu için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir.

Takip eden tablolarda, karakılçık buğdayı unu için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değerlerin ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 2626: Karakılçık Buğdayı Unu – fırınlara teslim, Pareto Analizi

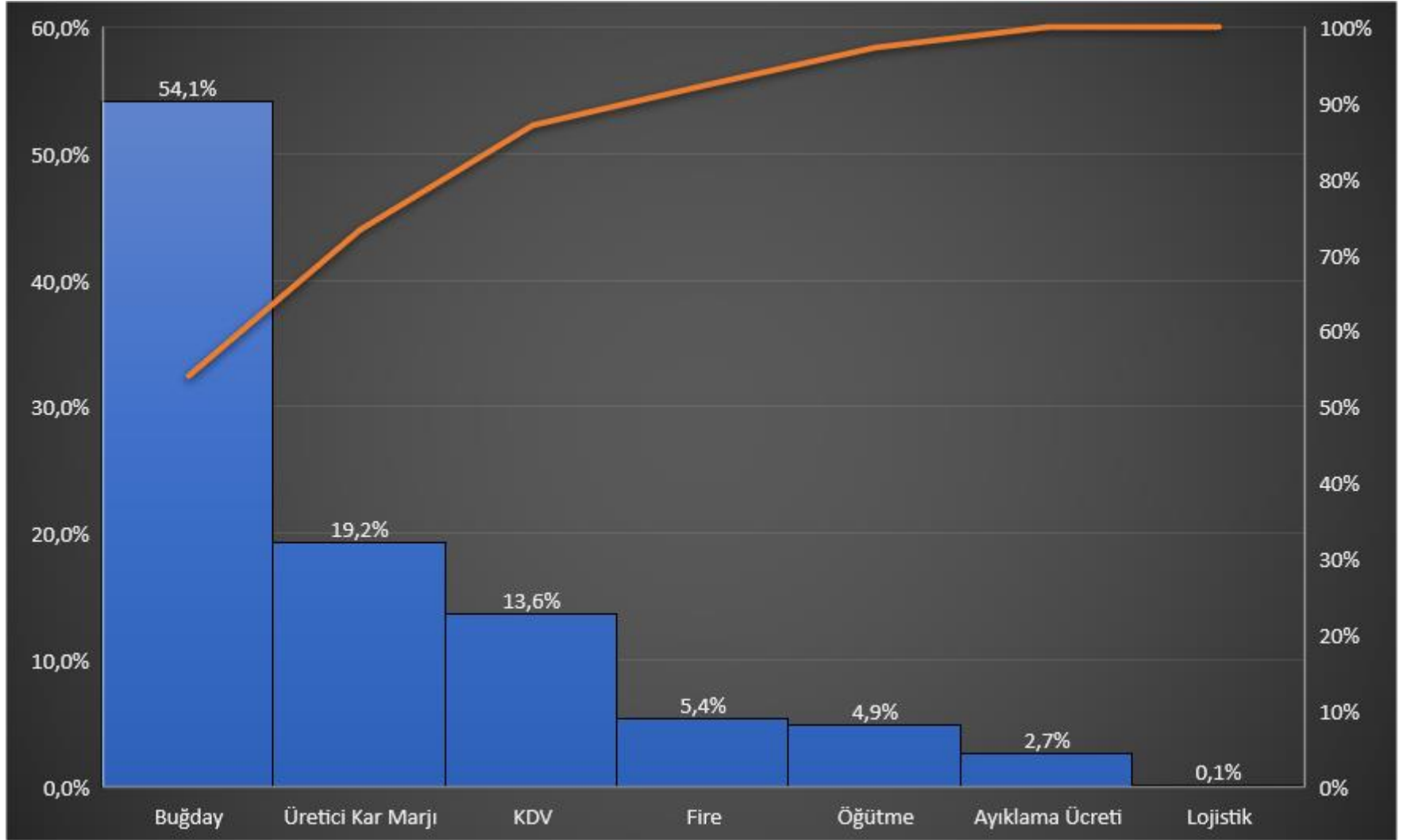
KARAKILÇIK BUĞDAYI UNU- fırınlara teslimlerde						Türk lirası		Türk lirası		Türk lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Buğday	5,00	5,00	0,54	0,54	55.250,00	276.250,00	276.250,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Hizmet	Ayıklama Ücreti	0,25	5,25	0,59	0,03	55.250,00	13.812,50	290.062,50
Tedarik	Bölgesel	Girdi	İşlem	Fire	0,50	5,75	0,69	0,05	55.250,00	27.625,00	317.687,50
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Hizmet	Öğütme	0,45	6,20	0,78	0,05	55.250,00	24.862,50	342.550,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Lojistik	Lojistik	0,01	6,21	0,78	0,00	55.250,00	552,50	343.102,50
Tedarik	Ulusal	Hizmet	Vergi	KDV	1,26	7,47	1,03	0,14	55.250,00	69.615,00	412.717,50
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	1,78	9,25	1,39	0,19	55.250,00	98.345,00	511.062,50
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						9,25		100,00%		511.062,50	

Tablo 2727: Karakılçık Buğdayı Unu- tüketiciye teslim, Pareto Analizi

KARAKILÇIK BUĞDAYI UNU- tüketiciye teslimlerde						Türk lirası		Türk lirası		Türk lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Buğday	5,00	5,00	0,25	0,25	50.000,00	250.000,00	250.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Hizmet	Ayıklama Ücreti	0,25	5,25	0,30	0,01	50.000,00	12.500,00	262.500,00
Tedarik	Bölgesel	Girdi	İşlem	Fire	0,50	5,75	0,40	0,03	50.000,00	25.000,00	287.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Hizmet	Öğütme, ambalaj	1,45	7,20	0,69	0,07	50.000,00	72.500,00	360.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Lojistik	Lojistik	0,01	7,21	0,69	0,00	50.000,00	500,00	360.500,00
Tedarik	Ulusal	Hizmet	Vergi	KDV	1,26	8,47	0,95	0,06	50.000,00	63.000,00	423.500,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	11,40	19,87	3,23	0,57	50.000,00	570.000,00	993.500,00
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						19,87		100,00%		993.500,00	

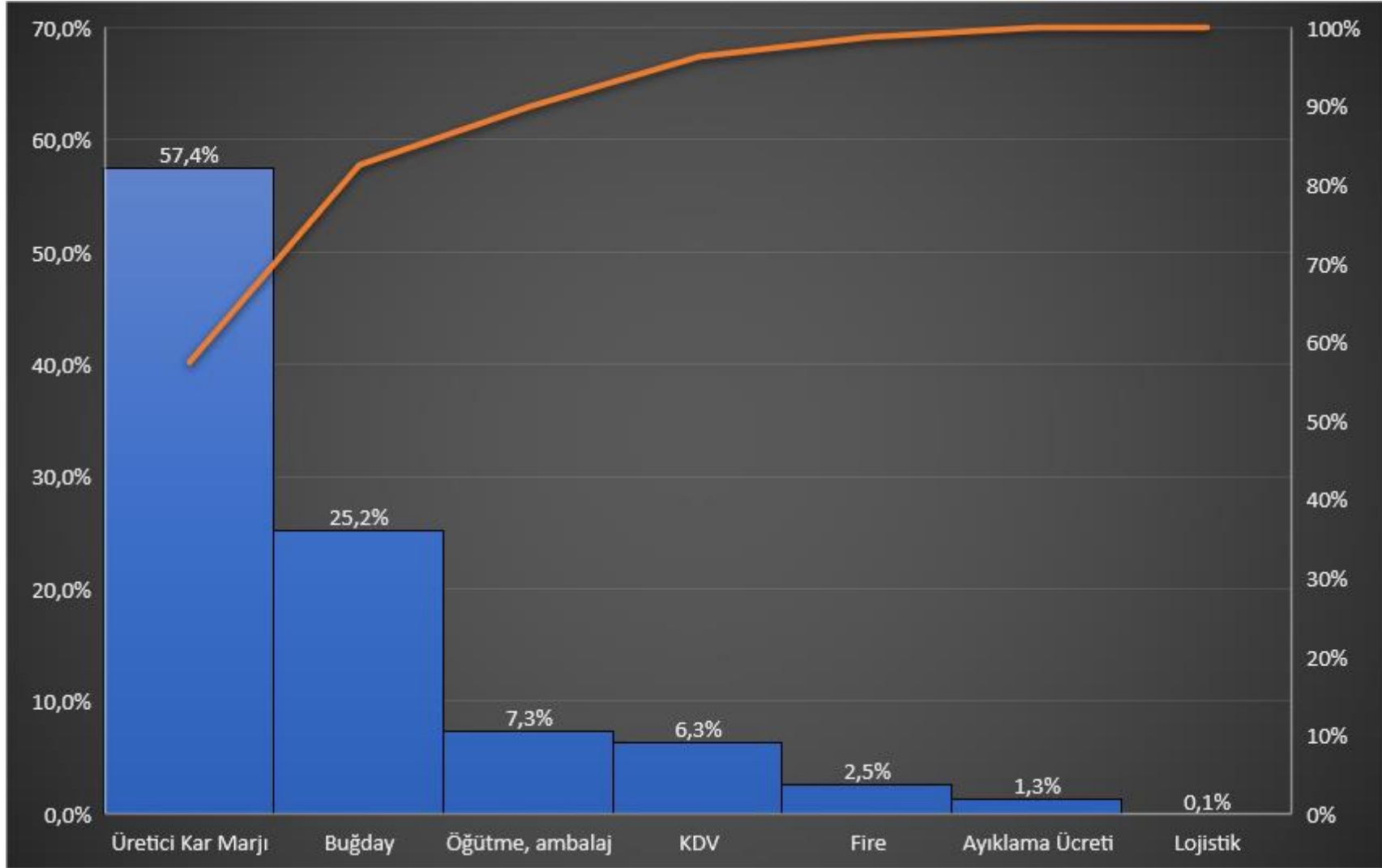
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 40: Karakılıç Buğdayı Unu, fırınlara teslimat durumunda, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 41: Karakılıçık Buğday Unu, perakende tüketiciye teslim durumunda, pareto grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği Üretimi

Karakılçık unu ekmeğine dönüşümün yaratmış olduğu katma değer ve bu katma değeri oluşturma aşamalarındaki maliyetler ise ayrıca aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir²⁹.

Tablo 2828: Karakılçık Ekmek Üretimi, Kasım 2021

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Kg/TL)	Kullanım Miktarı /Kg	Tutar (TL)
Karakılçık Buğdayı Unu	Hammadde	TL/KG	9,25	0,250	2,313
Normal Buğday Unu	Hammadde	TL/KG	4,10	0,083	0,342
Çavdar Unu	Hammadde	TL/KG	4,20	0,125	0,525
Tam Buğday Unu	Hammadde	TL/KG	4,20	0,125	0,525
Su	Hammadde	TL/KG	0,02	0,417	0,007
Tuz	Hammadde	TL/KG	0,67	0,003	0,002
Ekşi Maya	Hammadde	TL/KG	4,10	0,167	0,683
İşçilik	İşlem	TL/KG			0,820
Fire	Girdi	%			0,010
Yakıt	İşlem	TL/KG			0,280
Lojistik	Girdi	TL/KG			0,200
KDV	Vergi	%	1,00		0,057
ÜRETİM MALİYETİ				1,170	5,764
Genel Gider	Vergi	%	55,00		3,17
Üretici Kar Marjı; Doğrudan Tüketiciye	Marj	%	100,00		8,93
Dağıtıcı Kar Marjı; Zinciri Mağazaya Satış	Marj				-
ÇIKTI DEĞERİ	Marj	TL/KG			17,87

Çıktı değerini artırmak için üretilen buğdayın karakılçık ekmeğine dönüştürülmesi durumunda Tablo 2828: Karakılçık Ekmek Üretimi, Kasım 2021'de gösterildiği gibi ilave 8,93 TL/kg kâr marjı artışı sağlanmış olacaktır.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek için karakılçık buğdayı unu için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir.

Takip eden tablolarda, karakılçık buğdayı unu için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

²⁹ Hesaplamalar sırasında <https://patronoldum.com/ekmek-firini-acmak/> sitesinde yer alan varsayımlardan da yararlanılmıştır.

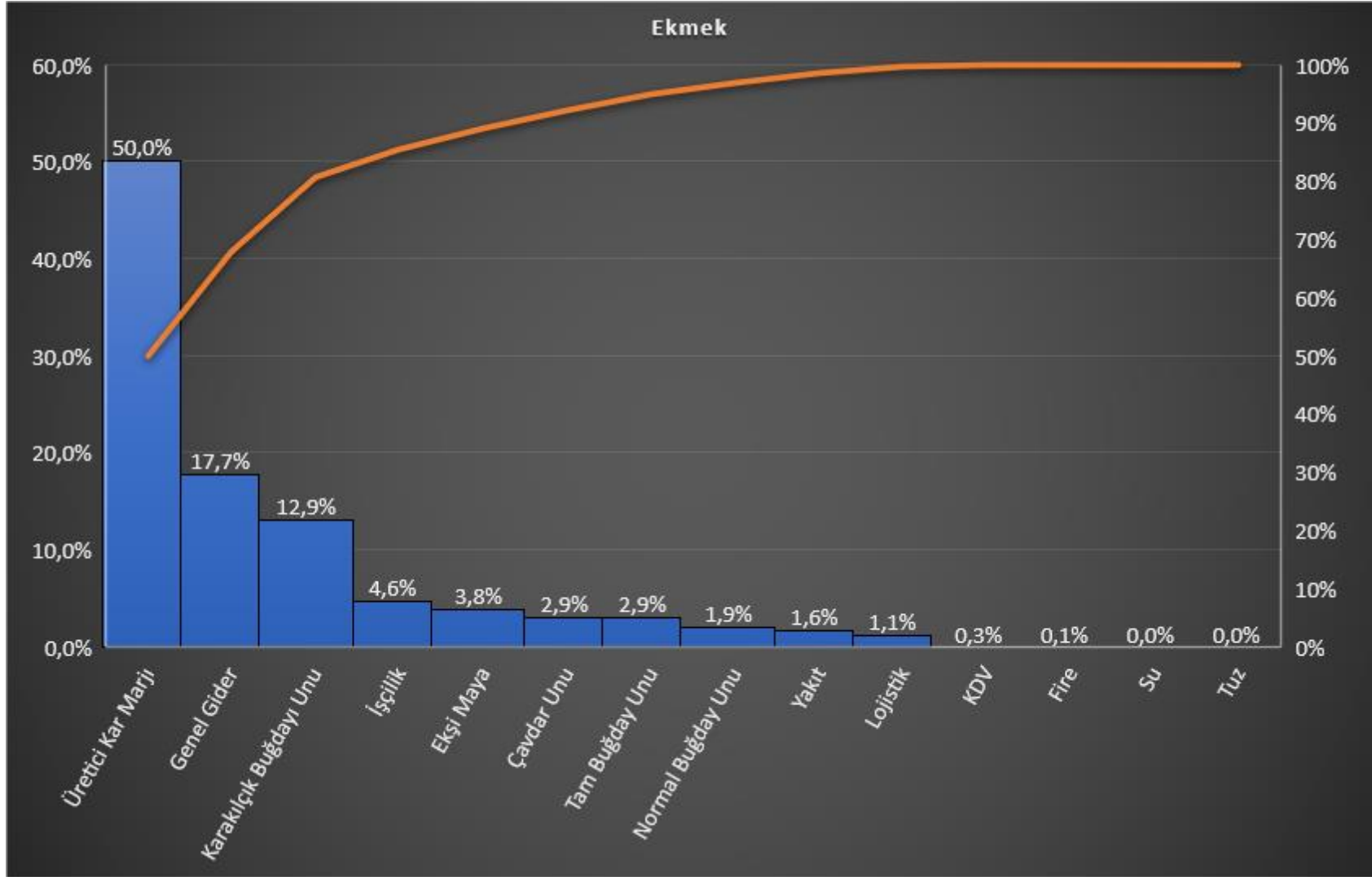
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 2929: Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği, Pareto Analizi

KARAKILÇIK BUĞDAYI UNU EKMEĞİ					Türk lirası			Türk lirası		Türk lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Karakılçık Buğdayı Unu	2,31	2,31	0,13	0,13	55.250,00	127.793,25	127.793,25
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Normal Buğday Unu	0,34	2,66	0,15	0,02	55.250,00	18.895,50	146.688,75
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Çavdar Unu	0,53	3,18	0,18	0,03	55.250,00	29.006,25	175.695,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Tam Buğday Unu	0,53	3,71	0,21	0,03	55.250,00	29.006,25	204.701,25
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Su	0,01	3,71	0,21	0,00	55.250,00	386,75	205.088,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Tuz	0,00	3,71	0,21	0,00	55.250,00	110,50	205.198,50
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hammadde	Ekşi Maya	0,68	4,40	0,25	0,04	55.250,00	37.735,75	242.934,25
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	İşçilik	0,82	5,22	0,29	0,05	55.250,00	45.305,00	288.239,25
Tedarik	Bölgesel	Girdi	İşlem	Fire	0,01	5,23	0,29	0,00	55.250,00	552,50	288.791,75
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Hizmet	Yakıt	0,28	5,51	0,31	0,02	55.250,00	15.470,00	304.261,75
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Lojistik	Lojistik	0,20	5,71	0,32	0,01	55.250,00	11.050,00	315.311,75
Tedarik	Ulusal	Hizmet	Vergi	KDV	0,06	5,76	0,32	0,00	55.250,00	3.149,25	318.461,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Genel Gider	Genel Gider	3,17	8,93	0,50	0,18	55.250,00	175.142,50	493.603,50
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	8,93	17,86	1,00	0,50	55.250,00	493.382,50	986.986,00
				Satış Fiyatı (Kasım 2021)		17,86		100,00%		986.986,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 42: Karakılıç Ekmeği, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Yaratılan katma değerın tamamının satılması durumunda farklı ürünler için oluşacak teorik hasıla ve kar projeksiyonları aşağıda gösterilmiştir³⁰ (Tablo 30).

Tablo 3030: Toplam Hasıla ve Kar Projeksiyonu, Karakılıçık, Kasım 2021

Ürün	Birim Kar (TL/Kg)	Toplam Hasıla (TL)	Kar (TL)	Kar (%)
Buğday	4,13	250.000,00	206.500,00	82,6
Un – Perakende “tüketiciye teslim”	12,40	993.500,00	570.000,00	57,3
Un-Toptan “fırınlara teslim”	1,78	511.062,50	98.345,00	19,2
Ekmek	8,93	986.986,00	493.382,50	49,9
TOPLAM	-	2.741.548,50	1.368.227,5	49,9

Tablo 30’da yer alan senaryo, koordineli bir çaba ve uygun tesislerle ile birlikte karakılıçık buğdayı tarımı ile bölgede yaratılabilecek olan katma değerın büyüklüğü hakkında fikir vermektedir. Buna göre buğday, perakende (tüketiciye teslim) un, toptan (fırınlara teslim) un ve ekmek üretimi ile 2,7 milyon toplam hasıla ve 1,4 milyon kar eldeki, söz konusu olabilecektir.

Çiftçilerin karakılıçık buğday tarımına devam etmesi için çıktı gelirlerinin yüksek olması gerekmektedir. Bu da üretim yaptıkları buğdayın işlemlerden geçirilmek yoluyla un ve/veya ekmeğe dönüştürülerek satılması ve birim marjın yükseltilmesine bağlıdır. Her bir çiftçinin bireysel girişimler yolu ile un ve/veya ekmek üretmesinin mümkün olmamasından ötürü, kurulmuş olan Çeşme Köy Kooperatifi’nin olabildiğince nihai tüketici ürünü olan un ve/veya ekmek üretmesi veya iş birlikleri ile ürettirmesi ve bu ürünleri pazarlara ulaştırması gerekmektedir.

Bu kapsamda yapılacak eylemler ise çalışmanın 8. Bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.2. Çeşme Sakızı

Akdeniz Bölgesi’nde yabancı olarak yetişen, her zaman yeşil, kökleri 20-25 metreye kadar derinliğe erişebilen, bu özelliği sayesinde toprak erozyonunu önleyen, önemli bir maki türü olan sakız Türkiye’de, özellikle Çeşme – Karaburun arasında yoğun olarak yetiştirilebilmektedir. Sakız ağacının bir diğer önemli özelliği de orman yangınlarından sonra hızla ve kısa sürede kendini yenileme kapasitesine sahip olmasıdır. Çok çeşitli varyeteleri bulunan ağacın sakız veren varyetesi sadece İzmir Çeşme Yarımadası’nın olduğu yerde ve Yunanistan’ın Sakız Adası’nda yetişmektedir. Bu özelliğinden dolayı meyve veren sakızı bir mikro iklim ağacı ve endemik tür olarak tanımlamak mümkündür.

Geçmişte Sakız Adası’nda bulunan miktar kadar sakız ağacına sahip olan Çeşme Yarımadası’nda, kırsal nüfusun azalması, sakız ağaçlarının kesilerek kereste olarak değerlendirilmesi ve mübadeleyle birlikte göç eden yerel halkla birlikte mevcut üretim kültürünün kaybolması gibi sebeplerden, sakız ağacı yetiştiriciliği olumsuz etkilenmiştir. 2000’li yılların ortasından itibaren gerek özel girişimlerin gerekse kamunun çalışmaları ile sakız tarımının geliştirilmesi çabaları sürmektedir.

³⁰ Karakılıçık buğdayı üretimi 155.250 Kg olarak kabul edilmiştir. Dağılım için satış hacmi senaryosunu gösteren Tablo 2323: Satış Hacmi Senaryosu, Karakılıçık Buğdayı bakınız.

Ülkemiz net sakız ithalatçısı konumundadır. Ülkemizin son beş yıldaki sakız ithalatının seyri aşağıda gösterilmiştir³¹ (Tablo 31).

Tablo 3131: Türkiye'nin Sakız İthalatı, 2016-2020

Yıllar	İthalat (Dolar)	İthalat (Euro)	İthalat (TL)	Miktar (Kg)	Birim İthalat Fiyatı (Dolar/Kg)	Birim İthalat Fiyatı (TL/Kg)
2016	972.073,00	887.107,00	3.064.020,00	9.637,00	100,9	317,9
2017	1.299.051,00	1.124.604,00	4.714.237,00	12.688,00	102,4	371,6
2018	893.310,00	764.677,00	4.689.889,00	12.910,00	69,2	363,3
2019	978.364,00	873.007,00	5.617.936,00	8.133,00	120,3	690,8
2020	732.299,00	621.596,00	5.322.689,00	5.553,00	131,9	958,5

Kaynak 36: www.ticaret.gov.tr

Bölgede sakız tarımının geliştirilmesinin üç temel faydası olacağı düşünülmektedir. Bunlar;

- Endemik bir tür olan meyve veren sakız varyetesinin korunması, geliştirilmesi ve tarımının yaygınlaştırılması,
- Ülkemizin yıllık ortalama 9 ton civarında olan sakız ithalatının yerli üretim ile karşılanması ve bu kalemdeki cari açığın kapatılması,
- Yarımada'da sakız sabun, sakız likörü, sakız kremi gibi katma değeri yüksek ürünlerin üretimin canlandırılmasıdır.

Özellikle ulusal sakız talebinin yerli üretim ile karşılanması için kaba bir hesapla 30.000 ağaç ile sakız tarımının yapılması gerekmektedir³². Halihazırda bölgede 17.000 civarında yeni ağaç dikilmiş durumdadır. Bu ağaçların verimli üretime geçmesi için gereken 5 yıllık dönemde 10.000 ağacın daha ekimi ile Türkiye'nin sakız talebinin Çeşme Yarımadası'ndan karşılanması mümkün olabilecektir.

Sakız Tarımı

Aşağıda sakız tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumunu gösteren bir tablo yer almaktadır (Tablo 32). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK-2'de incelenebilmektedir.

Tablo 3232: Sakız Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim Değer (TL/Ağaç)	Birim Değer (TL/Kg)
A Fidan	Girdi	1,75	5,83
B Amortisman	Girdi	2,50	8,33
C Toplama İşçiliği	İşlem	30,00	100,00
D Çizme İşçiliği	İşlem	40,00	133,33

³¹ Sakız ithalatının hesaplanmasında 130190002100 (Tıpta kullanılan Sakız adası mastikası) ve 130190002900 (Tıpta kullanılanlar hariç olmak üzere Sakız adası mastikası) numaralı gümrük tarife istatistik pozisyonları dikkate alınmıştır.

³² Ağaç başına ortalama sakız verimi 300 gr/yıl olarak kabul edilmiştir.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

E	Temizleme İşçiliği	Çıktı	30,00	100,00
F	TOPLAM BRÜT MALİYET		104,25	347,50
G	Brüt Kar	Marj	269,10	897,00
H	ÇIKTI DEĞERİ (H+I)	İşlem	373,35	1.244,50

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde kilogram başına çıktı değerinin %72,07'sini brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın yüksek olmasına karşın bazı faktörlerin sakız tarımının da geleceğini olumsuz etkileyebileceği değerlendirilmektedir. Bunlar parçalı arazi yapısı, tarımsal arazilerin konut, tatil sitesi, eğlence ve dinlenme alanı gibi farklı amaçlara hizmet etmesi için el değiştirme eğilimine girmiş olması, görece uzun vadeli yatırım olması, sakız tarımı ve katma değerli ürüne dönüşümü ile ilgili yeterli bilgi birikiminin olmaması olarak sayılabilir.

Öte yandan sakızdan katma değerli ürüne geçiş için ilk aşama yağının çıkarılmasıdır. Dünyadaki sakız yağı pazarının büyüklüğü 250 kg olarak öngörülmektedir. Sakız yağı pazarının en büyük tedarikçisi 245 kg ile Sakız Adası Mastiha Üreticileri Birliği'dir³³. Sakız yağı pazarının küresel ekonomik büyüklüğü 850.000 ABD dolarıdır. Ancak, sakız yağının sabun, krem, kozmetik ürünler gibi ürünlere eklenmesi ile zincirleme değer yaratma kabiliyeti bulunmaktadır. Fakat bu değer yaratma kabiliyetinin de bir sınırı olduğu, dünyadaki tek aromatik maddenin sakız olmadığı ve ikamelerinin bulunduğu da göz önünde tutulmalıdır.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek için sakız için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir.

Takip eden tabloda, sakız için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur (Tablo 33).

³³ İstatistik bilgileri için <https://www.gummastic.gr/tr/sirket/ekonomik-veriler> sayfası incelenebilir.

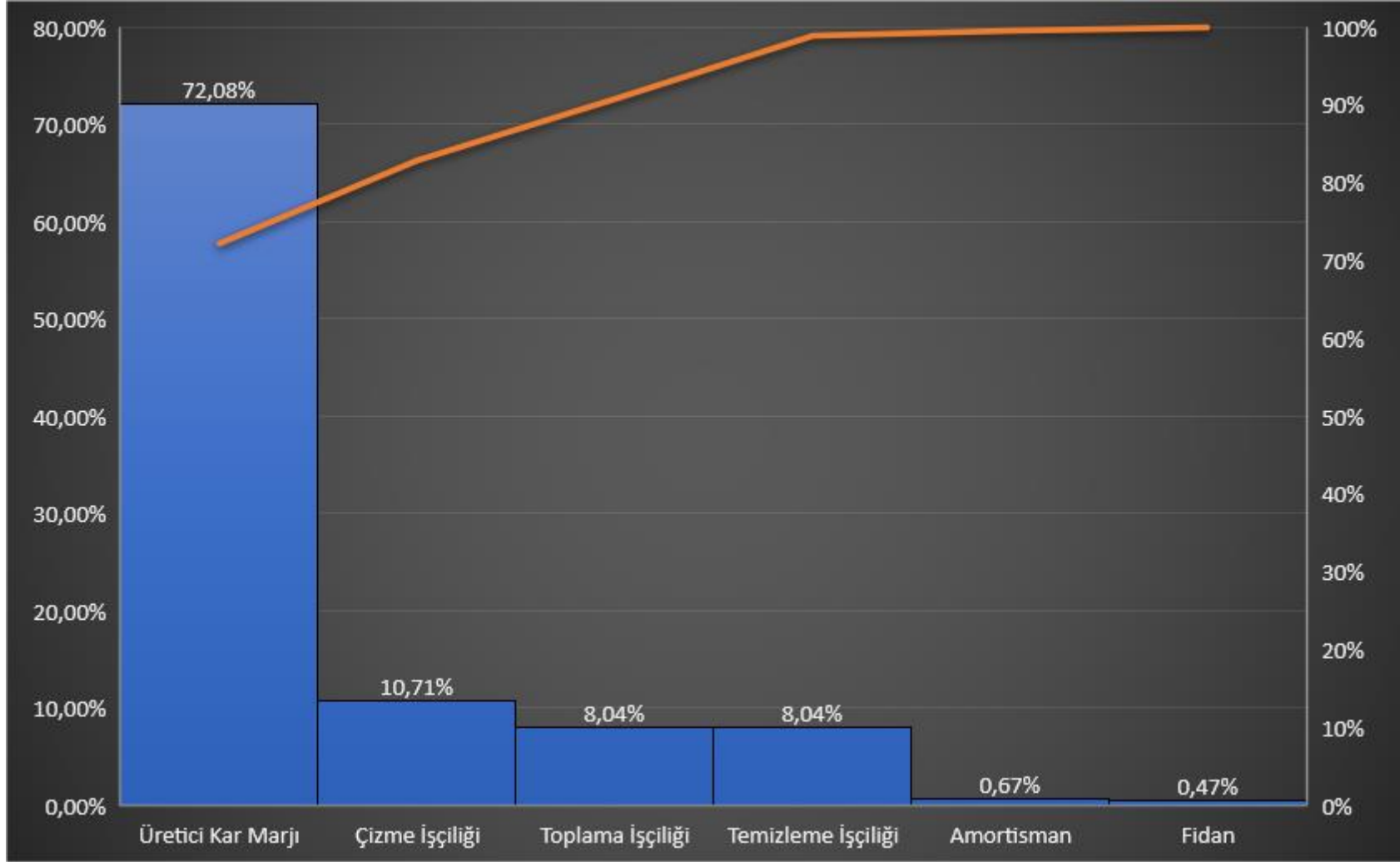
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 3333: Sakız Ağacı, Pareto Analizi

SAKIZ AĞACI					Türk lirası			Türk lirası		Türk lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Fidan	5,83	5,83	0,00	0,00	9.000,00	52.500,00	52.500,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Amortisman	8,33	14,17	0,01	0,01	9.000,00	75.000,00	127.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Toplama İşçiliği	100,00	114,17	0,09	0,08	9.000,00	900.000,00	1.027.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Çizme İşçiliği	133,33	247,50	0,20	0,11	9.000,00	1.200.000,00	2.227.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Temizleme İşçiliği	100,00	347,50	0,28	0,08	9.000,00	900.000,00	3.127.500,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	897,00	1.244,50	1,00	0,72	9.000,00	8.073.000,00	11.200.500,00
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						1.244,50		100,00%		11.200.500,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 43: Sakız Ağacı, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 3333: Sakız Ağacı, Pareto Analizigösterildiği gibi Çeşme Yarımadası'nda yapılacak sakız tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 11.200.500,00 TL hasıla potansiyeli bulunmaktadır. Türkiye iç talebinin karşılanması üzerine kurulu bu senaryo (9 ton sakız üretimi) bize, koordineli bir çaba ve uygun faaliyetler ile yürütülecek sakız tarımıyla bölgede yaratılabilecek katma değer in büyüklüğü hakkında bir fikir vermektedir.

Çiftçilerin sakız tarımına başlaması için desteklenmesi ve bazı belirsizliklerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Sakız tarımının güvenceye alınması üzere atılması gereken adımlar ve bu kapsamda yapılacak eylemler ise raporun 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.3. Acur

Çeşmeye özgü bir tür olan ve toptan acur olarak da tanımlanan Çeşme Acuru endemik bir türdür. Ekimi oldukça azalan ve tohumlarının koruma altına alınması gereken acurun öncelikle tohumlarının güvenceye

Şekil 44: Çeşme Acuru, 2021

alınması gerekmektedir. Bitkisel üretim istatistikleri açısından konu ele alındığında acur üretimine ilişkin veriye erişilememiştir. Bu endemik türün tohumunun bulunarak acilen koruma altına alınması ve bölgedeki yetiştiriciler tarafından yeterli miktarda üretiminin sağlanması için tohum desteği verilerek tekrar ekiminin yapılmasının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, Çeşme Acuru ile hazırlanmış yiyecek menülerinin oluşturulması ve tanıtımlarının yapılması için hazırlıklarda bulunulması da yararlı olacaktır. Bu amaçla mutfak atölyesi faaliyetleri arasında Çeşme Acuru ile hazırlanmış salata menülerinin de eklenmesi gerekebilecektir.

7.4. Limon

Çeşme Limonu kendine has özellikleri ve aroması ile endemik bir tür olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte çalışma kapsamında incelenmiş tüm diğer türlerde olduğu gibi bu konuyu doğrulayacak akademik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Çeşme Limonu sadece gıda sanayisinde değil aynı zamanda kozmetik sanayisinde de aromatik özellikleri sayesinde kendisine bir yer edinmiştir.

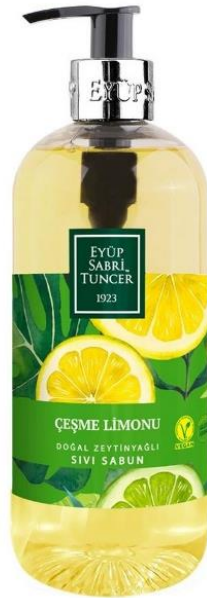
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 45: Çeşme Limonu Aromalı Kolonya

Kaynak 37: <https://www.hepsiburada.com/>

Şekil 46: Çeşme Limonu Aromalı Sıvı Sabun

Kaynak 38: www.kozmela.com

Tablo 2020: Seçilmiş Ürünlerin Üretim Miktar, Alan ve Verimleri, 2018-2020 gösterildiği gibi, bölgede 37 ton Çeşme Limonu üretilmektedir. Bu rakam İzmir'de üretilen limonun %16,09'una tekabül etmektedir. Öte yandan verimlilik açısından değerlendirildiğinde Çeşme'deki limon üretiminde dekar başına 712 kg ürün alınabilirken İzmir genelinde bu miktar 1.055 kg olmuştur. Bu da Çeşme'deki limon üretiminin il geneline göre düşük verimlilikte gerçekleştiğini göstermektedir.

Limn Tarımı

Aşağıda limon tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumu ele alınmıştır (Tablo 34). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK-4'te incelenebilmektedir.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 3434: Limon Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Ağaç/TL)	Birim Değer (TL/Kg)
A Fidan	Girdi	TL/Adet	0,67	0,01
B Amortisman	Girdi	TL/KG	8,20	0,12
C Sürüm İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	6,00	0,03
D Budama İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	12,50	0,18
E Gübre	İşlem	TL/Ağaç	24,00	0,34
F Gübreleme İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	2,00	0,03
G Sulama	İşlem	TL/Ağaç	15,00	0,21
H Sulama İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	24,00	0,34
I İlaçlama	Girdi	TL/Ağaç	5,00	0,07
J Elektrik	Girdi	TL/Ağaç	3,00	0,04
K TOPLAM BRÜT MALİYET			100,37	1,43
L Brüt Kar	Marj	TL/Ağaç	144,63	2,07
M ÇIKTI DEĞERİ (K+L)	İşlem	TL/Ağaç	245,00	3,50

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde kilogram başına çıktı değerinin %59,14'ünü brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın azımsanmayacak oranda yüksek olmasına karşı, limon ağaçlarının görece yerleşim alanları arasında sıkışmışlığı ve tarımsal arazilerin konut, tatil sitesi, eğlence ve dinlenme alanı gibi farklı amaçlara hizmet etmesi için el değiştirme eğilimine girmiş olması, yatırım geri dönüşünün uzun vadeli olması, tek yıllık bitkilere oranla yüksek bakım ve işçilik giderleri limon tarımının da geleceğini olumsuz etkileyecek gibi gözükmektedir.

Öte yandan limonda da katma değerli ürüne geçiş için ilk aşama yağının çıkarılmasıdır. Şekil 45: Çeşme Limonu Aromalı Kolonyagösterildiği üzere çeşme limonu aromasının kozmetik sanayinden gıda sanayisine geniş bir kullanım alanı ve bu alanlardan gelen talebi bulunmaktadır. Çeşme Belediyesi'nin deneysel olarak gerçekleştirdiği, belediyeye ait limon ağaçlarından toplanan ürünlerle reçel üretimi projesi katma değer yaratma girişimlerine bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 47).

Şekil 47: Çeşme Belediyesi Reçel Üretimi

Kaynak 39: Fotoğraf: Fevzi Doğu

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

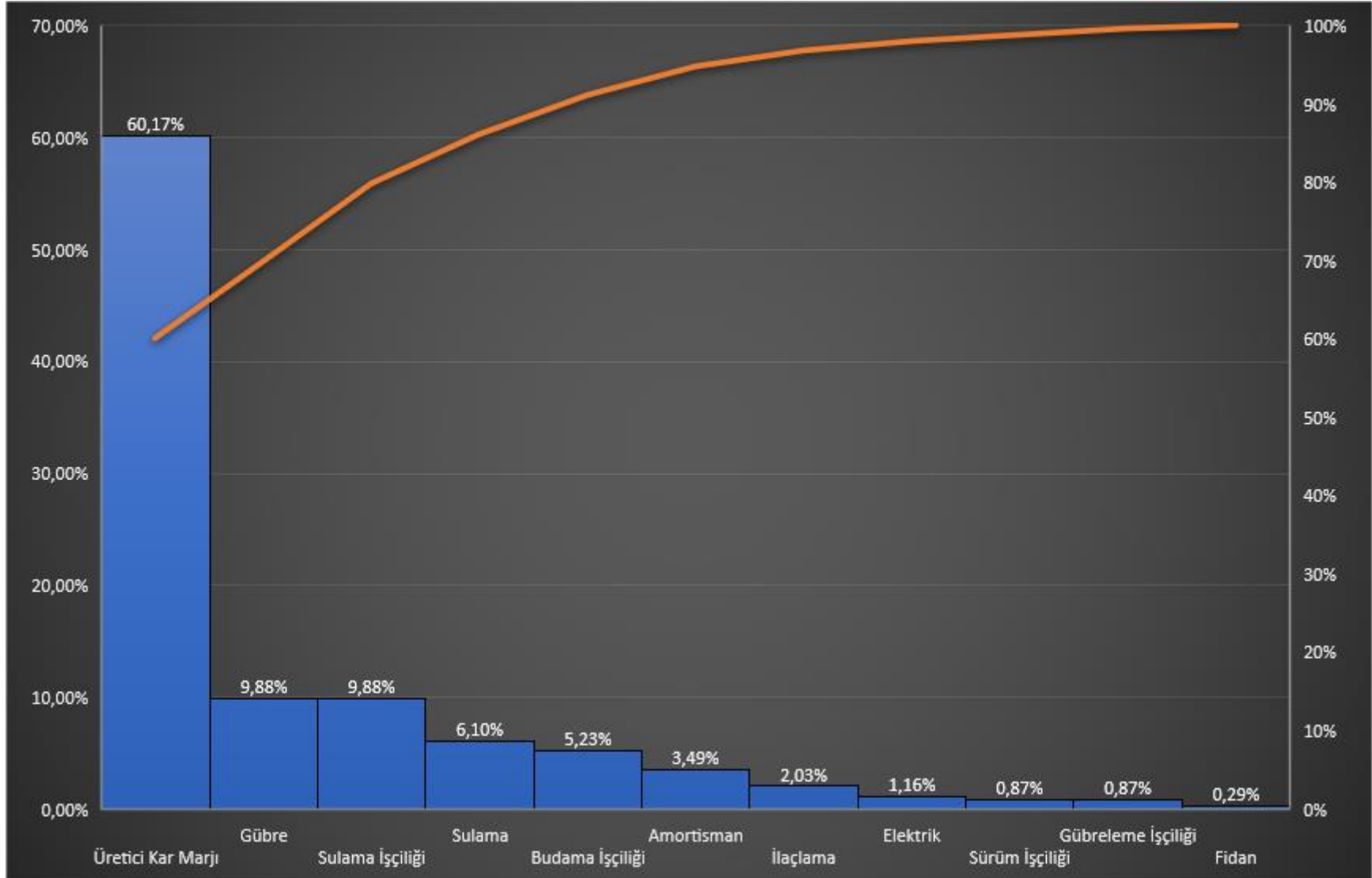
Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla limon için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen Pareto analizinde üç farklı senaryo üzerinde durulmuştur. Bu senaryolardan birincisi, bölgedeki endemik limon üretim miktarının azlığından ötürü toplam hasılanın 20 tonluk kısmının limon olarak satıldığı üzerine kurulmuşken, bir diğeri yaklaşık 7 tonluk üründen reçel üretildiği, 10 tonluk Çeşme Limonu'ndan ise limon yağı üretilmesi durumunda yaratılacak katma değeri ortaya koymak üzere hesaplanmıştır. Tablo 35'te limon için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur. Buna göre Çeşme Yarımadası'nda yapılacak limon tarımı Kasım 2021 fiyatları ile 68.800 TL hasılaya sahiptir.

Tablo 3535: Limon Ağacı, Pareto Analizi

LİMON AĞACI					Türk Lirası			Türk Lirası		Türk Lirası		
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Fidan	0,01	0,01	0,00	0,00	20.000,00	200,00	200,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Amortisman	0,12	0,13	0,04	0,03	20.000,00	2.400,00	2.600,00	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Sürüm İşçiliği	0,03	0,16	0,05	0,01	20.000,00	600,00	3.200,00	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Budama İşçiliği	0,18	0,34	0,10	0,05	20.000,00	3.600,00	6.800,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Gübre	0,34	0,68	0,20	0,10	20.000,00	6.800,00	13.600,00	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Gübreleme İşçiliği	0,03	0,71	0,21	0,01	20.000,00	600,00	14.200,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Sulama	0,21	0,92	0,27	0,06	20.000,00	4.200,00	18.400,00	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Sulama İşçiliği	0,34	1,26	0,37	0,10	20.000,00	6.800,00	25.200,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	İlaçlama	0,07	1,33	0,39	0,02	20.000,00	1.400,00	26.600,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Elektrik	0,04	1,37	0,40	0,01	20.000,00	800,00	27.400,00	
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	2,07	3,44	1,00	0,60	20.000,00	41.400,00	68.800,00	
					Satış Fiyatı (Kasım 2021)		3,44		100,00%		68.800,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 48: Çeşme Limonu, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Reçel Üretimi

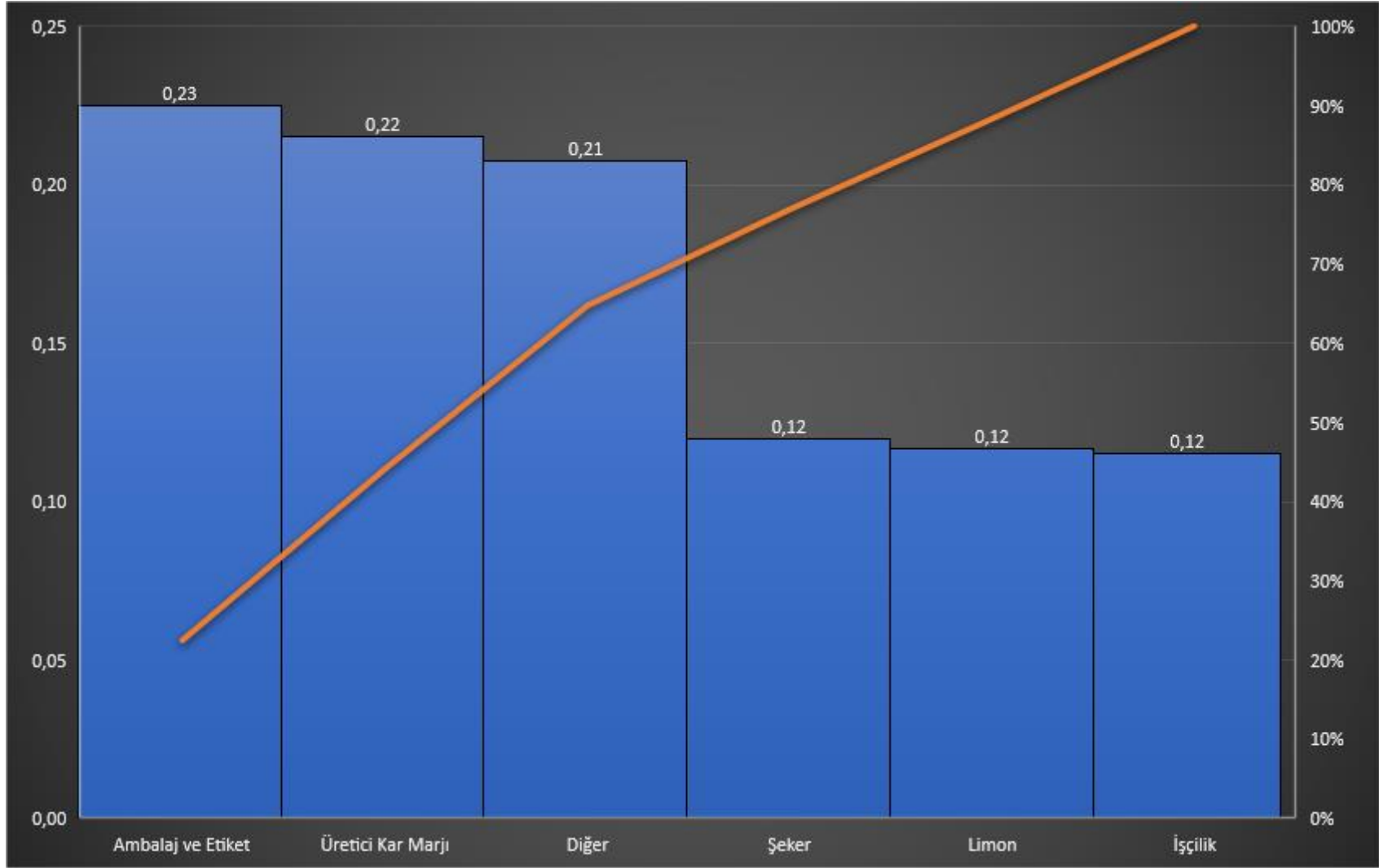
Tablo 3535: Limon Ağacı, Pareto Analizi gösterildiği gibi Çeşme Yarımadası'nda yapılacak limon tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 68.800 TL hasılası bulunmaktadır. Görece düşük olan bu satış hasılası endemik bir tür olan Çeşme Limonu'nun katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Önceki bölümlerde üzerinde durulduğu gibi, reçel-marmelat veya aromasının çıkarılarak meyveli-sodali içecekler, kozmetik ürünler üretimine sunulması ürünün katma değerini artıracak faktörler gibi durmaktadır. Aşağıda 7 tonluk Çeşme limon üretiminden ikinci ürün reçel üretilmesi durumunda yaratılacak katma değer ortaya konulmuştur. Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK 7: Çeşme Limonu reçeli Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021 incelenen bilmektedir.

Tablo 3636: Çeşme Limonu Reçeli, Pareto Tablosu

ÇEŞME LİMONU REÇELİ					Türk Lirası				Türk Lirası	Türk Lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (KG)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Limon	3,50	3,50	0,12	0,12	7.000,00	24.500,00	24.500,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Şeker	3,60	7,10	0,24	0,12	4.200,00	15.120,00	39.620,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Ambalaj ve Etiket	6,75	13,85	0,46	0,23	7.000,00	47.250,00	86.870,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	İşçilik	3,46	17,31	0,58	0,12	7.000,00	24.220,00	111.090,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Diğer	6,23	23,54	0,78	0,21	7.000,00	43.610,00	154.700,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	6,46	30,00	1,00	0,22	7.000,00	45.220,00	199.920,00
					Satış Fiyatı (Kasım 2021)	30,00		100,00%		199.920,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 49: Çeşme Limonu Reçeli, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Geleneksel Limonata Üretimi

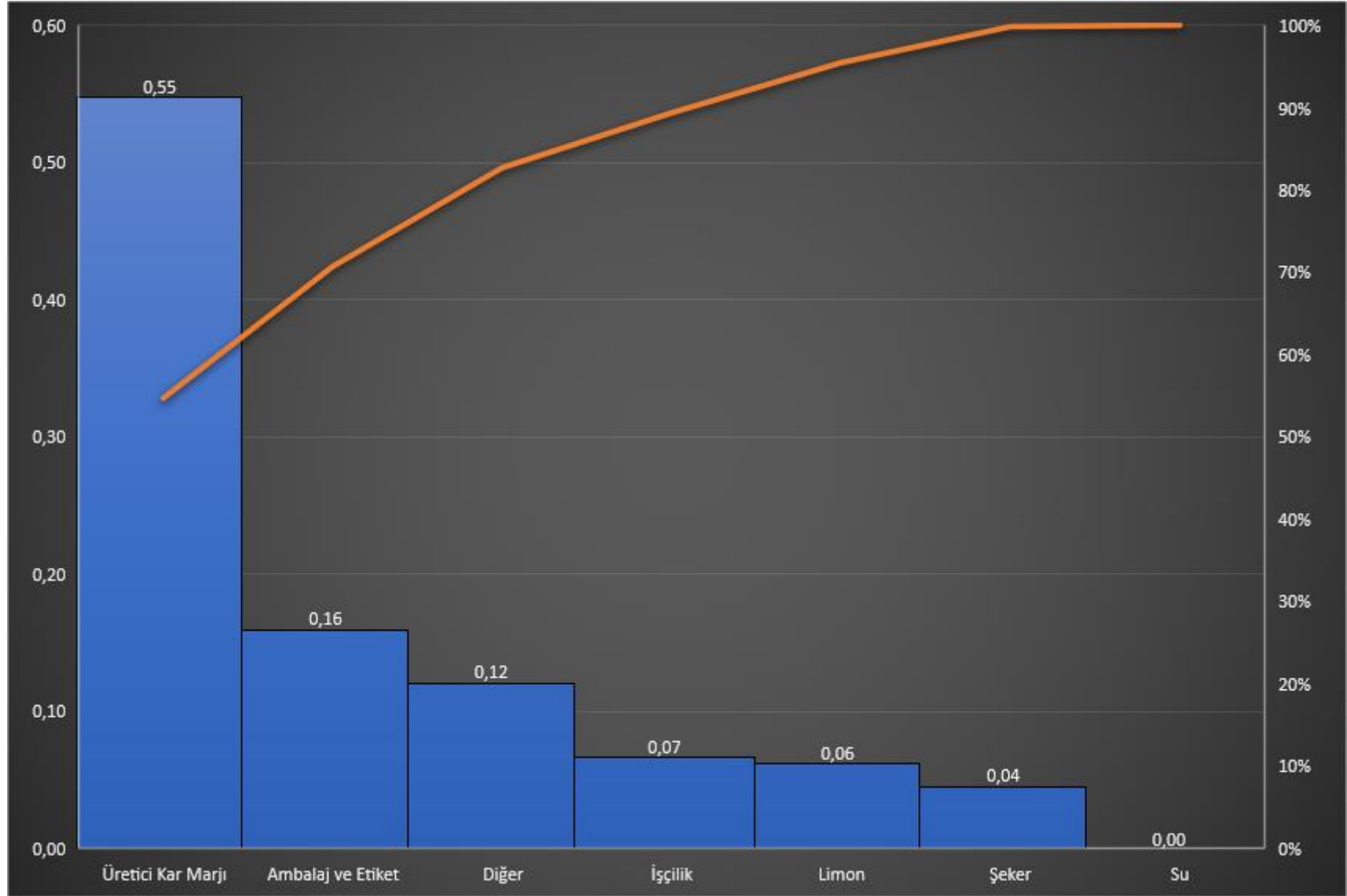
Bu bölümde 10 ton miktarındaki Çeşme Limonu'ndan limon yağı üretilmesi durumunda ortaya çıkacak olan katma değer tartışılmıştır. Limon yağına geçmeden önce, limon yağı elde ederken kabuklarından ayrılmış olan Çeşme Limonundan geleneksel yöntemler ile ikincil çıktı olarak limonata üretilmesi ve üretilen ürünlerin litrelik ambalajlarda bölgedeki yeme içme ve konaklama tesislerine dağıtılması durumunda yaratılacak olan katma değer ortaya konulmuştur. Tablo 37'de limonata için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur. Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK 7: Çeşme Limonu reçeli Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021 incelenenmektedir.

Tablo 3737: Çeşme Limonu Limonatası, Pareto Tablosu

LİMONATA					Türk lirası				Türk lirası	Türk lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Lt, Kg, Adet)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Limon	1,23	1,23	0,06	0,06	10.000,00	12.300,00	12.300,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Şeker	0,90	2,13	0,11	0,04	4.285,71	3.857,14	16.157,14
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Su	0,01	2,14	0,11	0,00	15.714,29	157,14	16.314,29
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Ambalaj ve Etiket	3,19	5,33	0,27	0,16	10.000,00	31.900,00	48.214,29
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	İşçilik	1,32	6,65	0,33	0,07	10.000,00	13.210,00	61.424,29
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Diğer	2,40	9,05	0,45	0,12	10.000,00	24.000,00	85.424,29
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	10,95	20,00	1,00	0,55	10.000,00	109.500,00	194.924,29
				Satış Fiyatı (Kasım 2021)		20,00		100,00%		194.924,29	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 50: Çeşme Limonu Limonatası, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Kendine has aromatik özellikleri olan limon gibi ürünlerin yağları farklı alanlarda girdi olarak kullanılmaktadır. Bunlar;

- Aromaterapi,
- Gıda Sektörü,
- Kozmetik Sektörü
- Ev Ürünleri ve
- İlaç Sanayidir.

Aşağıda bu kullanım alanları örnekler gösterilmiştir.

Şekil 51: Limon yağının kullanım alanları

10 ton limon kabuğundan yaklaşık 30 kg limon kabuğu yağı elde edilmektedir³⁴. Limonata yapımı için kullanılan 10 ton limonun kabuğundan yağ elde etmek oldukça faydalı olacaktır. Öte yandan, çok az miktarda yağ üretmek için bir tesis planlamak yerine, İzmir veya İstanbul'da bulunan bir tesisi taşeron olarak kullanarak bu yağı elde etmek daha makul bir girişim gibi gözükmektedir. Kasım 2021 fiyatları ile 1 kilo limon kabuğu yağının satış fiyatı 2.333 TL'dir³⁵. 10 ton kabuktan elde edilecek çıktının değeri 70.000 TL'dir. Bu rakamın %50'lik kısmının kar ortaklığı şeklinde taşeron şirket ile paylaşılması durumunda 35.000 TL'lik bir karlılığı oluşması söz konusu olacaktır.

Elbette bu gereksinim bize, söz konusu faaliyetlerin koordineli bir çaba ile yerine getirilmesi gerektiğini de söylemektedir.

Limon tarımında katma değer artırılması için gereken adımlar ve kapsamda yapılacak eylemler ise raporun 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.5. Mandalina

Ana vatanı Çin olan ve ülkemizde en çok yetiştiği bölgeler arasında Kıyı Ege bölgesinin de bulunduğu mandalina, turuncu, sarı renklerde etli ve sulu yapıya sahip turuncgiller ailesinden bir meyvedir. Bölgede endemik özellikler gösteren türler arasında yer alan mandalina, İzmir tarımı için büyük öneme sahip olsa da Çeşme bölgesinde görece tarımı az yapılan bir türdür. Tablo 2020: Seçilmiş Ürünlerin Üretim Miktar, Alan ve Verimleri, 2018-2020 gösterildiği gibi İzmir'de üretilen 155.575 ton mandalınanın sadece %6'sına tekabül eden 95 tonluk kısmı Çeşme'de üretilmiştir. Mandalina tarımı sonucu elde edilen rekolte 2018-2020 döneminde İzmir'de yıllık %7 bileşik büyüme oranı ile artarken, Çeşme'de ekilen arazinin aynı kalmasına rağmen %6,6 yıllık bileşik büyüme oranı ile azalma kaydedilmiştir.

Mandalina Tarımı

Aşağıda mandalina tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumunu belirleyen değer zinciri unsurları gösterilmiştir (Tablo 38). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK 10: Mandalina Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021 incelenebilmektedir.

Tablo 3838: Mandalina Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer TL/Ağaç	Birim Değer (TL/Kg)
Fidan	Girdi	TL/Adet	0,67	0,01
Amortisman	Girdi	TL/KG	8,20	0,12
Sürüm İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	6,00	0,03
Budama İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	12,50	0,18
Gübre	İşlem	TL/Ağaç	24,00	0,34
Gübreleme İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	2,00	0,03
Sulama	İşlem	TL/Ağaç	15,00	0,21
Sulama İşçiliği	İşlem	TL/Ağaç	24,00	0,34

³⁴ https://www.yatirimadestek.gov.tr/pdf/assets/upload/fizibilite/antalya-ili-portakal-yagi-uretim-tesisi--on-fizibilite-raporu_19ara20_v3_fnl_rev.pdf

³⁵ https://www.bikooperatif.com/limon-yagi-lemon-oil-oleum-citrus-limonum?gclid=Cj0KCQiAoY-PBhCNARIsABcz7712mSx0n6NinrHyUaZTJtMbZekuBfzubdrsSVBQzvFb4kHXhyUFnhcaAiN5EALw_wcB

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

İlaçlama	Girdi	TL/Ağaç	5,00	0,07
Elektrik	Girdi	TL/Ağaç	3,00	0,04
TOPLAM BRÜT MALİYET			100,37	1,43
Brüt Kar	Marj	TL/Ağaç	102,63	1,47
ÇIKTI DEĞERİ (H+I)	İşlem	TL/Ağaç	203,00	2,90

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde kilogram başına çıktı değerinin %50,68'ini brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın azımsanmayacak oranda yüksek olmasına karşı, mandalina ağaçlarının görece yerleşim alanları arasında sıkışmışlığı ve tarımsal arazilerin konut, tatil sitesi, eğlence ve dinlenme alanı gibi farklı amaçlara hizmet etmesi için el değiştirme eğilimine girmiş olması, yatırım geri dönüşünün uzun vadeli yatırım olması, ürünlerin tek yıllık bitkilere oranla yüksek bakım ve işçilik giderleri mandalina tarımının da geleceğini olumsuz etkileyecek gibi gözükmektedir. Öte yandan, Çeşme Belediyesi'nin deneysel olarak gerçekleştirdiği, belediyeye ait mandalina ağaçlarından toplanan ürünlerle reçel üretimi projesi katma değer yaratma girişimlerine bir örnek teşkil etmektedir.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla mandalina için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen pareto analizinde iki farklı senaryo üzerinde durulmuştur. Bu senaryolardan birincisi, bölgedeki endemik mandalina üretim miktarının azlığından ötürü toplam hasılanın 75 tonluk kısmının mandalina olarak satıldığı üzerine kurulmuşken, bir diğeri yaklaşık 20 tonluk üründen reçel üretildiği zaman oluşacak katma değeri ortaya koyacak şekildedir.

Tablo 39'da mandalina için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değerlerin ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur. Buna göre mandalina tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 213.607,14 TL hasılası bulunmaktadır.

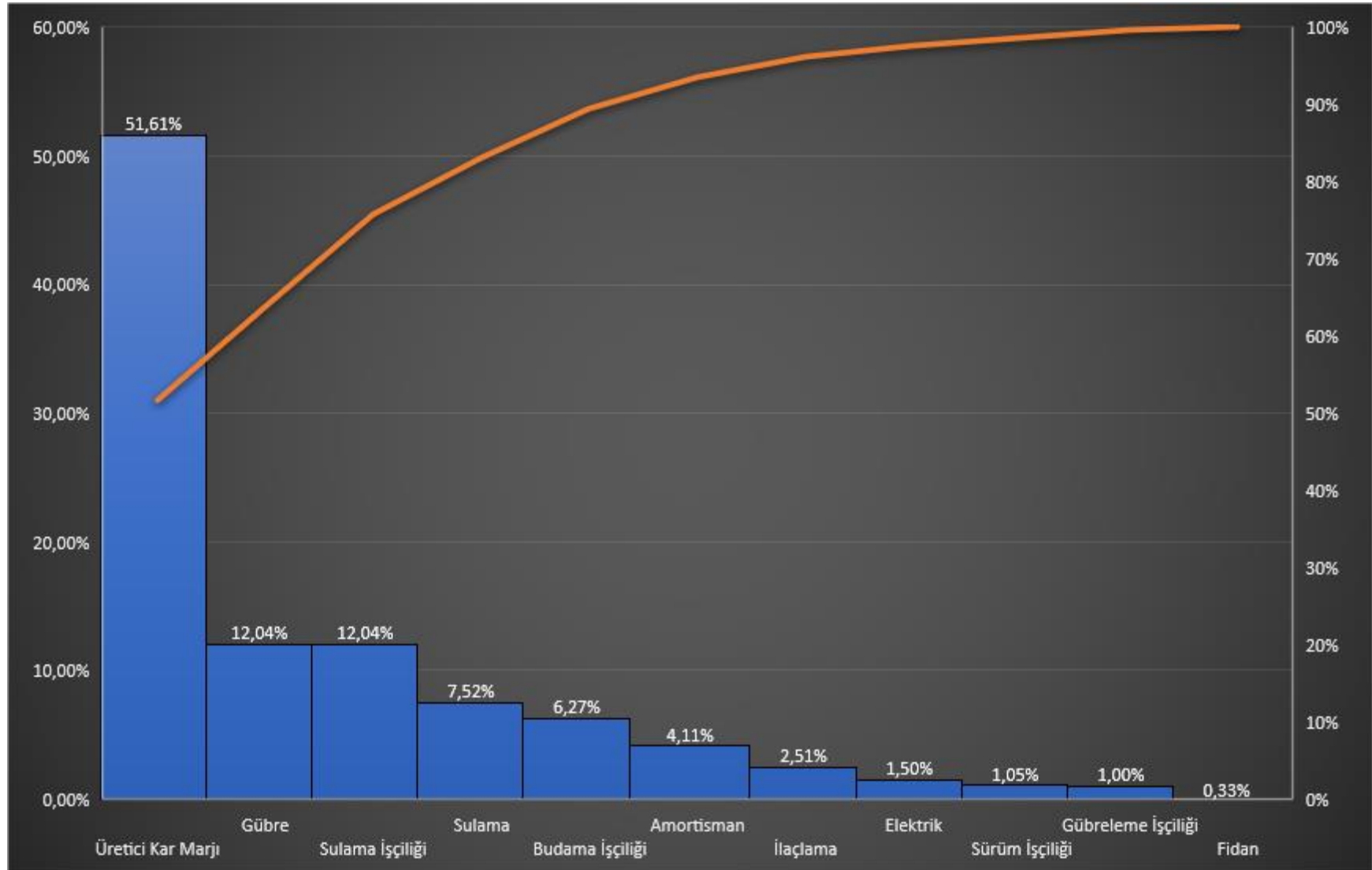
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 3939: Mandalina Ağacı, Pareto Analizi

MANDALİNA AĞACI					Türk Lirası				Türk Lirası	Türk Lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Fidan	0,01	0,01	0,00	0,00	75.000,00	714,29	714,29
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Amortisman	0,12	0,13	0,04	0,04	75.000,00	8.785,71	9.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Sürüm İşçiliği	0,03	0,16	0,06	0,01	75.000,00	2.250,00	11.750,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Budama İşçiliği	0,18	0,34	0,12	0,06	75.000,00	13.392,86	25.142,86
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Gübre	0,34	0,68	0,24	0,12	75.000,00	25.714,29	50.857,14
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Gübreleme İşçiliği	0,03	0,71	0,25	0,01	75.000,00	2.142,86	53.000,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Sulama	0,21	0,92	0,32	0,08	75.000,00	16.071,43	69.071,43
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Sulama İşçiliği	0,34	1,26	0,44	0,12	75.000,00	25.714,29	94.785,71
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	İlaçlama	0,07	1,34	0,47	0,03	75.000,00	5.357,14	100.142,86
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Elektrik	0,04	1,38	0,48	0,02	75.000,00	3.214,29	103.357,14
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	1,47	2,85	1,00	0,52	75.000,00	110.250,00	213.607,14
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						2,85		100,00%		213.607,14	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 52: Mandalina, Pareto Grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Reçel Üretimi

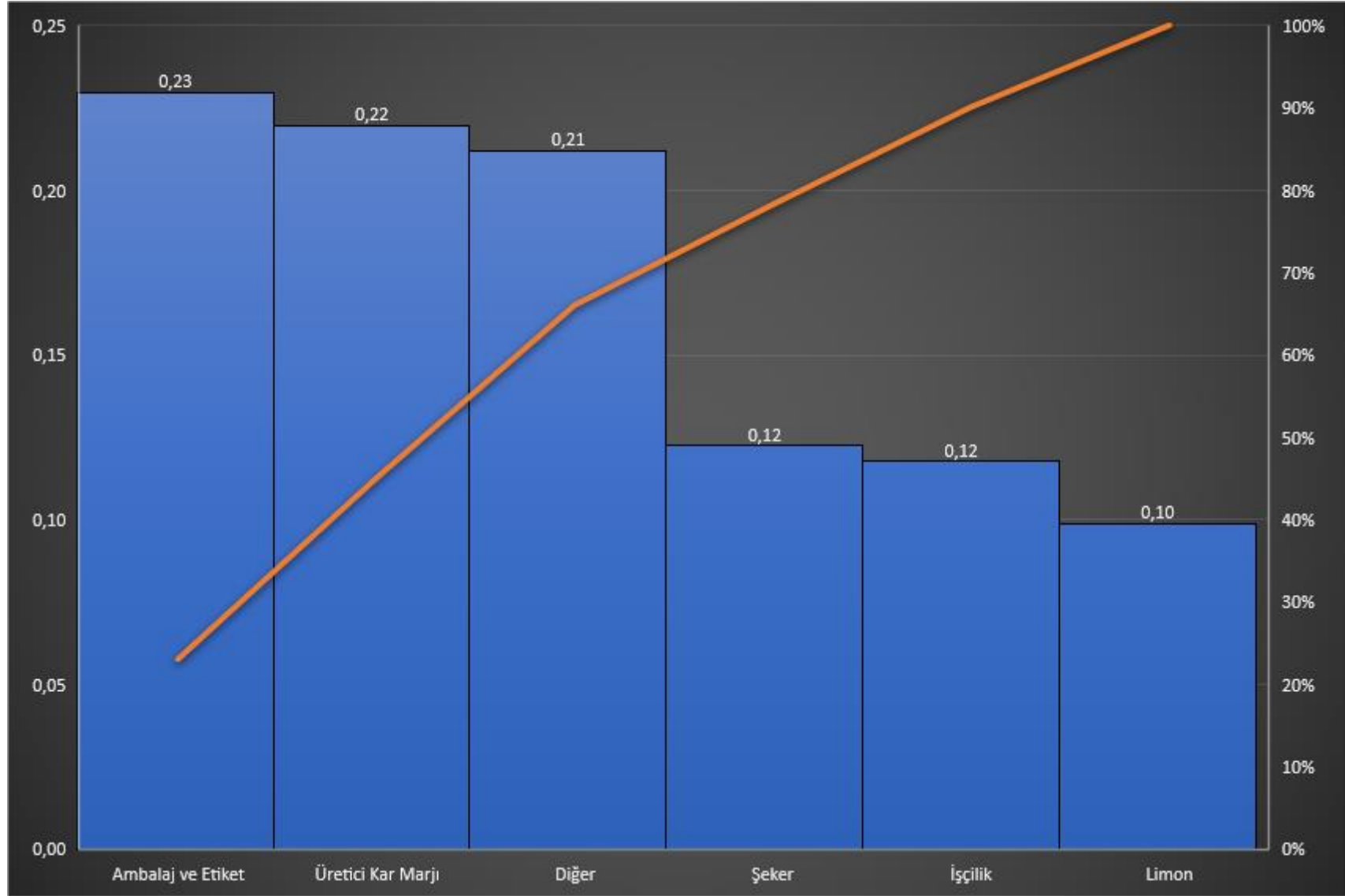
Tablo 3939: Mandalina Ağacı, Pareto Analizi gösterildiği gibi Çeşme Yarımadası'nda 75 ton civarında hasat ile yapılacak mandalina tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 213.607,14 TL hasılası bulunmaktadır. Görece düşük olan bu satış hasılası endemik bir tür olan mandalınanın katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Önceki bölümlerde üzerinde durulduğu gibi, reçel-marmelat üretimine sunulması ürünün katma değerini artıracak faktörler gibi durmaktadır. Tablo 40'da 20 tonluk mandalina üretiminden ikinci ürün reçel üretilmesi durumunda yaratılacak katma değer ortaya konulmuştur. Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK-11'de incelenebilmektedir.

Tablo 4040: Mandalina Reçeli, Pareto Tablosu

MANDALİNA REÇELİ					Türk Lirası				Türk Lirası	Türk Lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (KG)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Limon	2,90	2,90	0,10	0,10	20.000,00	58.000,00	58.000,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Şeker	3,60	6,50	0,22	0,12	12.000,00	43.200,00	101.200,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Ambalaj ve Etiket	6,75	13,25	0,45	0,23	20.000,00	135.000,00	236.200,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	İşçilik	3,46	16,71	0,57	0,12	20.000,00	69.200,00	305.400,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Diğer	6,23	22,94	0,78	0,21	20.000,00	124.600,00	430.000,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	6,46	29,40	1,00	0,22	20.000,00	129.200,00	559.200,00
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						29,40		100,00%		559.200,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 53: Mandalina Reçeli, Pareto Sayfası

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4040: Mandalina Reçeli, Pareto Tablosu'da gösterildiği gibi Çeşme Yarımadası'nda 20 ton civarında hasat ile yapılacak mandalina tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 559.200 TL potansiyel satış hasılası bulunmaktadır.

Mandalina tarımında katma değer artırılması için gereken adımlar ve bu kapsamda yapılacak eylemler raporun 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.6. Kavun

Çeşme Kavunu, bölgede bulunan endemik türler arasında enginar ile birlikte tarımı en yoğun ve yüksek miktarda yapılan ürün olma özelliğini korumaktadır. Tablo 2020: Seçilmiş Ürünlerin Üretim Miktar, Alan ve Verimleri, 2018-2020 gösterildiği gibi bölgede 2018 yılında 3.164 ton olan kavun üretimi yıllık %2,9 bileşik büyüme oranıyla 2020 yılına gelindiğinde 3.353 ton olarak gerçekleşmiştir. Çeşme'de 2020 yılında 2.235 dekar alanda yapılan kavun tarımı, İzmir'de yapılan kavun tarımının %19,23'ünü temsil etmektedir. 20.01.2021 tarihinde coğrafi işaret sicil belgesi alan Çeşme Kavunu tatlı ve kendisine has aroması bulunan bir kavundur³⁶. Tuzlu ve kurak koşullara dayanıklı erkenci bir tür olan Çeşme Kavunu depolamaya uygundur. Taze tüketilen bir meyve olmakla birlikte uygun koşullarda 6 aydan daha fazla dayanıklılığı olduğu için yörede askı kavunu olarak da adlandırılmaktadır. Denize 10 m yakınındaki tarlalarda bile yetişme özelliğine sahip olan Çeşme Kavunu bölge iklimine uygun endemik bir türdür. Endemik ürünlerin yüksek değerleri ile ilgili en iyi örnek Japonya'nın Shizuoka bölgesinde yetişen Kraliyet Kavunu'dur (Şekil 54). Bir adet Kraliyet Kavunu 200-300 ABD doları arasında alıcı bulabilirken, bazı özel günlerde yapılan ihalelerde 70 bin ABD dolarına kadar alıcı bulabilmektedir. Benzeri örneklerde olduğu gibi endemik türlerin değerlerinin artırılabilmesi için Çeşme kavununun öncelikle koruma altına alınması ve Japon Kraliyet Kavunu deneyiminin de ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

5

³⁶ <https://ci.turkpatent.gov.tr/Files/GeographicalSigns/726d8747-673b-4b25-82e8-56a219d9df31.pdf>

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Kavun Tarımı

Aşağıda Çeşme Kavunu tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumu gösterilmiştir (Tablo 41). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK 5: Kavun Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021 incelenebilir.

Tablo 4141: Çeşme Kavunu Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Kg/TL)
A Toprak Hazırlama	İşlem	TL/KG	0,13
B Tohum veya Fide	Girdi	TL/KG	0,13
C Bakım	İşlem	TL/KG	0,13
D Hasat (A+B+C)	İşlem	TL/KG	0,40
E Lojistik	Çıktı	TL/KG	0,01
F Sulama	İşlem	TL/KG	0,13
G Gübre, ilaç	İşlem	TL/KG	0,20
H TOPLAM BRÜT MALİYET			1,14
I Fire	İşlem	TL/KG	0,70
J NET MALİYET (H+I)			1,84
K Brüt Kar	Marj	TL/KG	1,66
L ÇIKTI DEĞERİ	İşlem	TL/KG	3,50

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde kg başına çıktı değerinin %47,43'ünü brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın azımsanmayacak oranda yüksek olmasına karşı, kavunun uygun koşullarda toplanması, tasnifi, nakliyesi ve depolanması gereksinimi fire oranlarını doğrudan etkilemekte; Çeşme Belediyesi'nin yetiştiriciden aldığı ürünleri zincir marketlere teslim deneyimi sırasında da gözlenmiş ve yüksek fire oranları karlılığı etkilemiştir.

Çeşme Kavunu'nun depolanmaya uygun bir ürün olması üründe sezonsallık konusunu minimize etmekte ve mevsimlere sair satış yapabilme imkânı doğurmaktadır. Öte yandan endemik bir tür olan Çeşme Kavunu'ndan reçel marmelat, dondurma, meyveli yoğurt gibi ürünlerin üretilebilme fırsatlarının yanı sıra, yağ ve aromasının çıkarılması yoluyla kozmetik sanayisinde de kullanım olanağı bulunmaktadır.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 55: Çeşme Kavunu

Kaynak 40: <https://www.gundemebakis.com/>

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla Çeşme Kavunu için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 42’de, Çeşme Kavunu için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

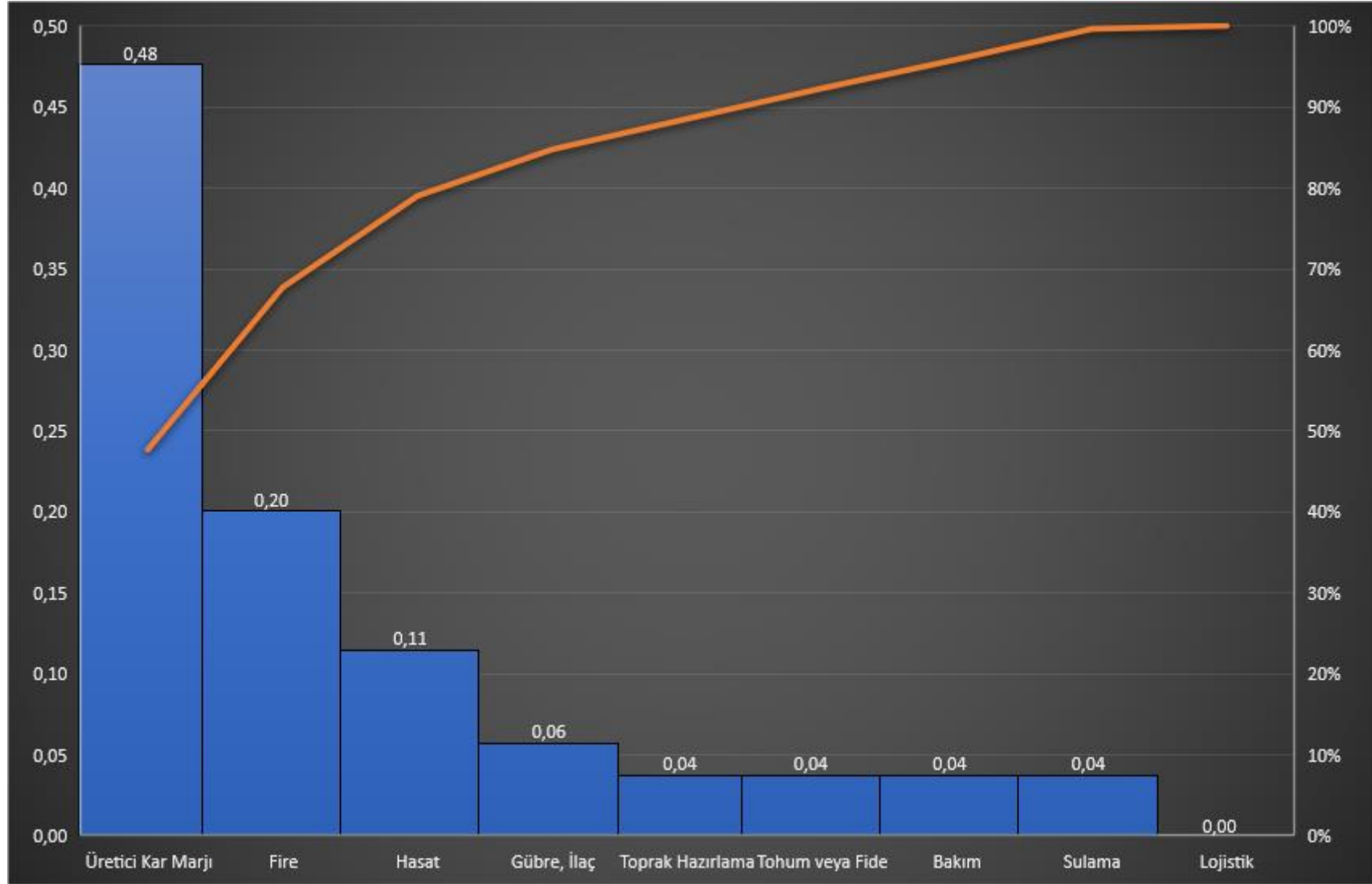
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4242: Çeşme Kavunu, Pareto Analizi

ÇEŞME KAVUNU					Türk Lirası				Türk Lirası	Türk Lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (Kg)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Toprak Hazırlama	0,13	0,13	0,04	0,04	3.150.000,00	409.500,00	409.500,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Tohum veya Fide	0,13	0,26	0,07	0,04	3.150.000,00	409.500,00	819.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Bakım	0,13	0,39	0,11	0,04	3.150.000,00	409.500,00	1.228.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Hasat	0,40	0,79	0,23	0,11	3.150.000,00	1.260.000,00	2.488.500,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Hizmet	Lojistik	0,01	0,80	0,23	0,00	3.150.000,00	34.650,00	2.523.150,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Sulama	0,13	0,93	0,27	0,04	3.150.000,00	409.500,00	2.932.650,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Gübre, İlaç	0,20	1,13	0,32	0,06	3.150.000,00	630.000,00	3.562.650,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	Fire	Fire	0,70	1,83	0,52	0,20	3.150.000,00	2.205.000,00	5.767.650,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	1,66	3,50	1,00	0,48	3.150.000,00	5.241.600,00	11.009.250,00
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						3,50		100,00%		11.009.250,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 56: Çeşme Kavunu, Pareto grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4242: Çeşme Kavunu, Pareto Analizi gösterildiği gibi Çeşme Yarımadası'nda yapılacak kavun tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 11.009.250 TL hasılası bulunmaktadır. Çeşme ilçesinde yapılan tarım göz önünde bulundurulduğunda oldukça büyük olan bu satış hasılası endemik bir tür olan Çeşme Kavunu'nun ilçedeki çiftçilerin gelirleri açısından önemini de ortaya koymaktadır. Çeşme Kavunu tarımının sürdürülebilirliği için atılması gereken adımlar ve bu kapsamda yapılacak eylemler raporun 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.7. Enginar

Urla Sakız Enginarı, 24.11.2017 tarihinden bu yana İzmir Ticaret Borsası tarafından alınan coğrafi işaret belgesi ile koruma altına alınmış endemik bir türdür³⁷. İzmir ilinde Urla, Çeşme, Karaburun, Balçova ilçeleri ve Mordoğan yöresinde yoğun olarak tarımı yapılan tür, Çeşme Ovacık bölgesinde de yoğun biçimde yetiştirilmektedir.

Tablo 2020: Seçilmiş Ürünlerin Üretim Miktar, Alan ve Verimleri, 2018-2020 gösterildiği gibi, İzmir ilinde 2020 yılında gerçekleştirilen enginar üretiminin %39,06'sı, Çeşme'de yapılmıştır. Bu da İzmir'de 2020 yılında üretilen 12.097 ton enginarın 4.725 tonluk kısmına tekabül etmektedir. Verim açısından ele alındığında da Çeşme'de gerçekleştirilen sakız enginarı tarımının İzmir geneline göre daha verimli olduğu gerçeği ile karşılaşılmaktadır. Yine 2020 yılında, Çeşme'de yapılan enginar tarımında dekar başına verim 1.500 kg olurken bu rakam İzmir geleninde 1.396 kg olarak gerçekleşmiştir. Daha ilginç bir istatistik ise 2018-2020 yılları arasında üretilen enginar miktarı Çeşme ilçesinde yıllık ortalama %8 oranında artarken, İzmir genelinde aynı dönemde üretilen enginar yıllık ortalama %3,4 oranında azalma eğilimi göstermiştir.

Şekil 57: Sakız Enginarı Coğrafi İşareti

Enginar Tarımı

Aşağıda sakız enginarı tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumu gösterilmiştir (Tablo 43). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK-9'da incelenebilir.

Tablo 4343: Sakız Enginarı Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Adet/TL)
Toprak Hazırlama	İşlem	TL/AD	0,05
Tohum, Fide	Girdi	TL/AD	0,11
Gübre + İlaç	Girdi	TL/AD	0,05
Bakım	İşlem	TL/AD	0,05
Hasat	İşlem	TL/AD	0,11

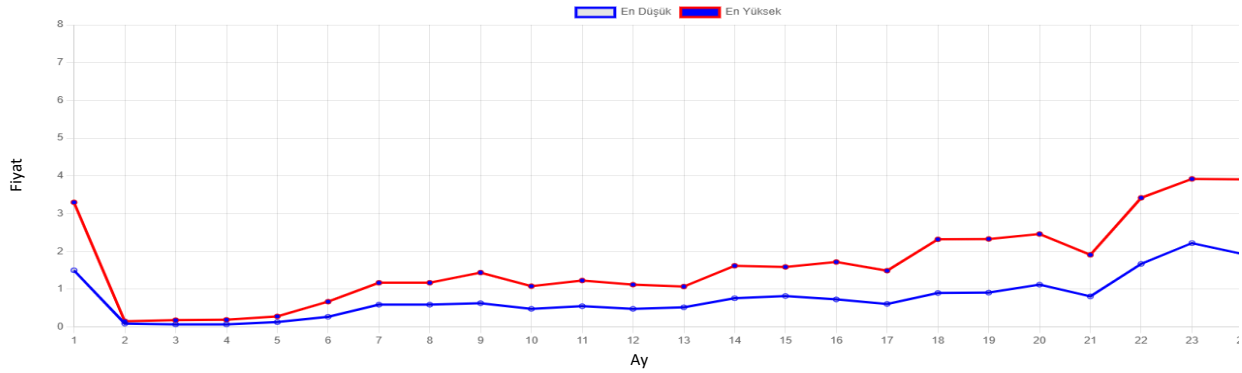
³⁷ <https://ci.turkpatent.gov.tr/Files/GeographicalSigns/245.pdf>

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Lojistik	Hizmet	TL/AD	0,01
Sulama	Hizmet	TL/AD	0,05
TOPLAM BRÜT MALİYET			0,45
Brüt Kar	Marj	TL/AD	1,55
ÇIKTI DEĞERİ (G+I)	İşlem	TL/AD	2,00

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde adet başına çıktı değerinin %77,5'ini brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın azımsanmayacak oranda yüksek olmasına karşı, enginarın uygun koşullarda toplanması, tasnifi, nakliyesi ve depolanması gereksinimi had safhadadır. Ürünlerdeki fiyat dalgalanması da bu depolama ve mevsimselliğe bağlıdır. Aşağıda enginar fiyatlarındaki dalgalanma ve yıllar içindeki seyir görselleştirilmiştir (Şekil 58).

Şekil 58: Yıllara sâri enginar fiyatlarındaki değişim, TL

Kaynak 41: <https://eislem.izmir.bel.tr/>

Hasat sezonunda toplanmış olan enginarın uygun koşullarda saklanması, gelirleri artırıcı bir etki yaratacaktır. Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla sakız enginarı için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 44'de sakız enginarı için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

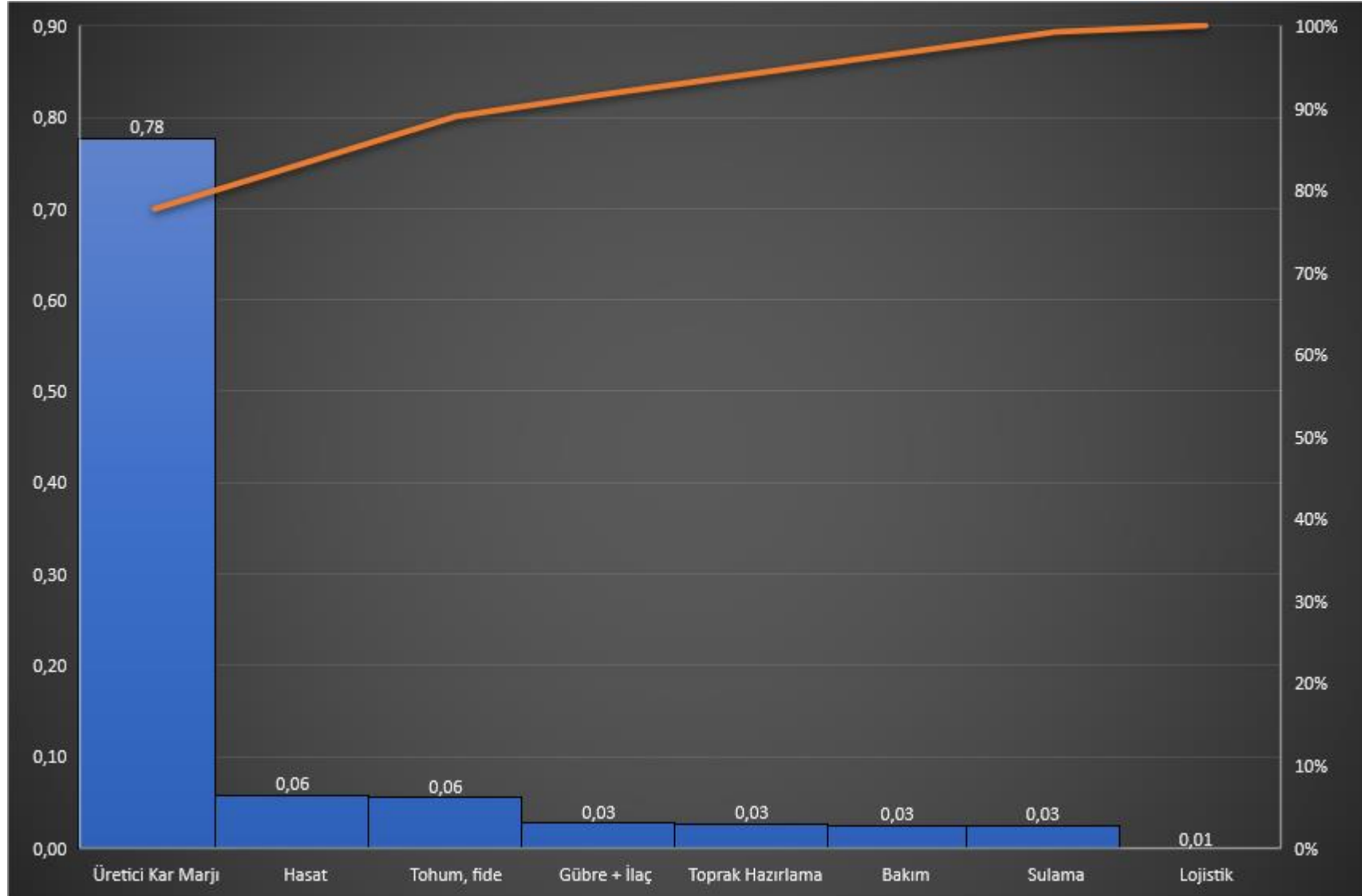
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4444: Sakız Enginarı, Pareto Analizi

SAKIZ ENGİNARI				Türk Lirası				Türk Lirası		Türk Lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (KG)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Toprak Hazırlama	0,05	0,05	0,03	0,03	4.725.000,00	250.425,00	250.425,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Tohum, fide	0,11	0,16	0,08	0,06	4.725.000,00	519.750,00	770.175,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Gübre + ilaç	0,05	0,22	0,11	0,03	4.725.000,00	255.150,00	1.025.325,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Bakım	0,05	0,27	0,13	0,03	4.725.000,00	236.250,00	1.261.575,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Hasat	0,11	0,38	0,19	0,06	4.725.000,00	538.650,00	1.800.225,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Lojistik	0,01	0,40	0,20	0,01	4.725.000,00	66.150,00	1.866.375,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Sulama	0,05	0,45	0,22	0,03	4.725.000,00	236.250,00	2.102.625,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	1,55	2,00	1,00	0,78	4.725.000,00	7.323.750,00	9.426.375,00
				Satış Fiyatı (Kasım 2021)		2,00		100,00%		9.426.375,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 59: Sakız Enginarı, Pareto grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4444: Sakız Enginarı, Pareto Analizi gösterildiği gibi Çeşme Yarımadası'nda yapılmakta olan sakız enginarı tarımının büyüklüğü Kasım 2021 fiyatları ile 9.426.375,00 TL satış hasılasını bulunmaktadır. Çeşme ilçesinde yapılan tarım göz önünde bulundurulduğunda oldukça büyük olan bu satış hasılası endemik bir tür olan sakız enginarının ilçedeki çiftçilerin gelirleri açısından önemini de ortaya koymaktadır. Sakız enginarı tarımında sürdürülebilirliği artırılması için gereken ve bu kapsamda yapılacak eylemler ise raporun 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.8. Anason

Daha ziyade Akdeniz havzasındaki ülkelerde geleneksel olan Sambuka (İtalya), Patis (Fransa), Uzo (Yunanistan), Rakı (Türkiye) ve Arak (Lübnan) gibi alkollü içkilerin yanı sıra, kek, kurabiye, ekmek ve diğer atıştırmalıkların da üretiminde kullanılan aromatik bir yağlı tohum türüdür. Çeşme bölgesine özgü endemik bir bitki olmasının ötesinde yazılı tarih boyunca bilinen en eski ürünlerden birisidir.

Yukarıda belirtilen kullanım alanlarının yanı sıra halk arasında iştah açıcı, uyku verici, anne sütünü artırıcı, gastrik spazm şikâyetlerini ve barsak gazlarını giderici, balgam söktürücü, antibakteriyel, karaciğeri koruyucu olarak kullanılmakta olan anasonun baskın kokusu ve tadı içinde barındırdığı anethol yağından kaynaklanmaktadır.

Anason ayrıca tıbbi kullanımı olan bir bitkidir. Anason ekspektoran, hafif spazmolitik, karminatif ve antibakteriyeldir. Dahilen, hafif spazmlı gastrointestinal şikâyetler ve epigastrik şişkinlik gibi bazı dispeptik rahatsızlıkların semptomatik tedavisinde ve üst solunum yolu enfeksiyonlarında kullanılır. Haricen, solunum yolu enfeksiyonlarında kullanıldığı da belirtilmektedir. Uçucu yağı, üst solunum yolu enfeksiyonlarında, diş enfeksiyonlarında analjezik ve süt arttırıcı olarak kullanılmaktadır. Östrojenik etki de gösterir. Premenstrual sendromlarda da kullanılmaktadır³⁸. 2021 itibarıyla Türkiye'deki eczanelerde satılan anason preparatları aşağıda listelenmiştir.

- Myo-oil,
- Panason,
- Otacı Bitkisel Diyet Pastil Oka Mentol,
- Otacı Bitkisel Pastil Meyanbalı,
- Otacı Bitkisel Pastil Oka Mentol,
- Otacı Bitkisel Pastil Salvia ve
- Zinaca Natürel Gaz Giderici.

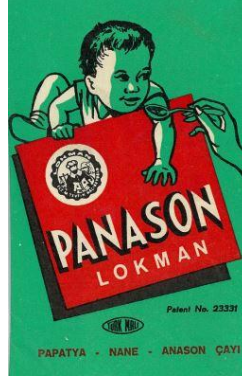
Şekil 60: Çeşme anasonu ile üretilmiş geleneksel içki

³⁸ <https://www.tarimorman.gov.tr/>

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 61: Panason, papatya, nane, anason çayı

Anason tarımı

Aşağıda Çeşme Anasonu tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumu gösterilmiştir (Tablo 45). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK-8’de incelenebilir.

Tablo 4545: Çeşme Anasonu Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Kg/TL)
Sürme	İşlem	TL/KG	2,50
Ot Ayıklama	İşlem	TL/KG	5,63
Gübre+ilaç	Girdi	TL/KG	8,75
Gübreleme İşçiliği	İşlem	TL/KG	0,56
Hasat	İşlem		5,63
Kırma Ovma	İşlem	TL/KG	2,50
TOPLAM BRÜT MALİYET			25,56
Brüt Kar	Marj	TL/KG	14,44
ÇIKTI DEĞERİ (H+I)	İşlem	TL/KG	40,00

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde kilogram başına çıktı değerinin %36,10’unu brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın azımsanmayacak oranda yüksek olmasına karşı, verimin görece diğer ürünlere göre düşük olması, endemik bir tür olan Çeşme Anasonu’nun koruma altına alınma gereksiniminin yanı sıra, bölgedeki diğer endemik ürünler ile kıyaslandığında anason talebinin daha ziyade endüstriyel kullanım kaynaklı oluşu darboğazlar olarak sıralanabilir.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla Çeşme Anasonu için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 46’da Çeşme Anasonu için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

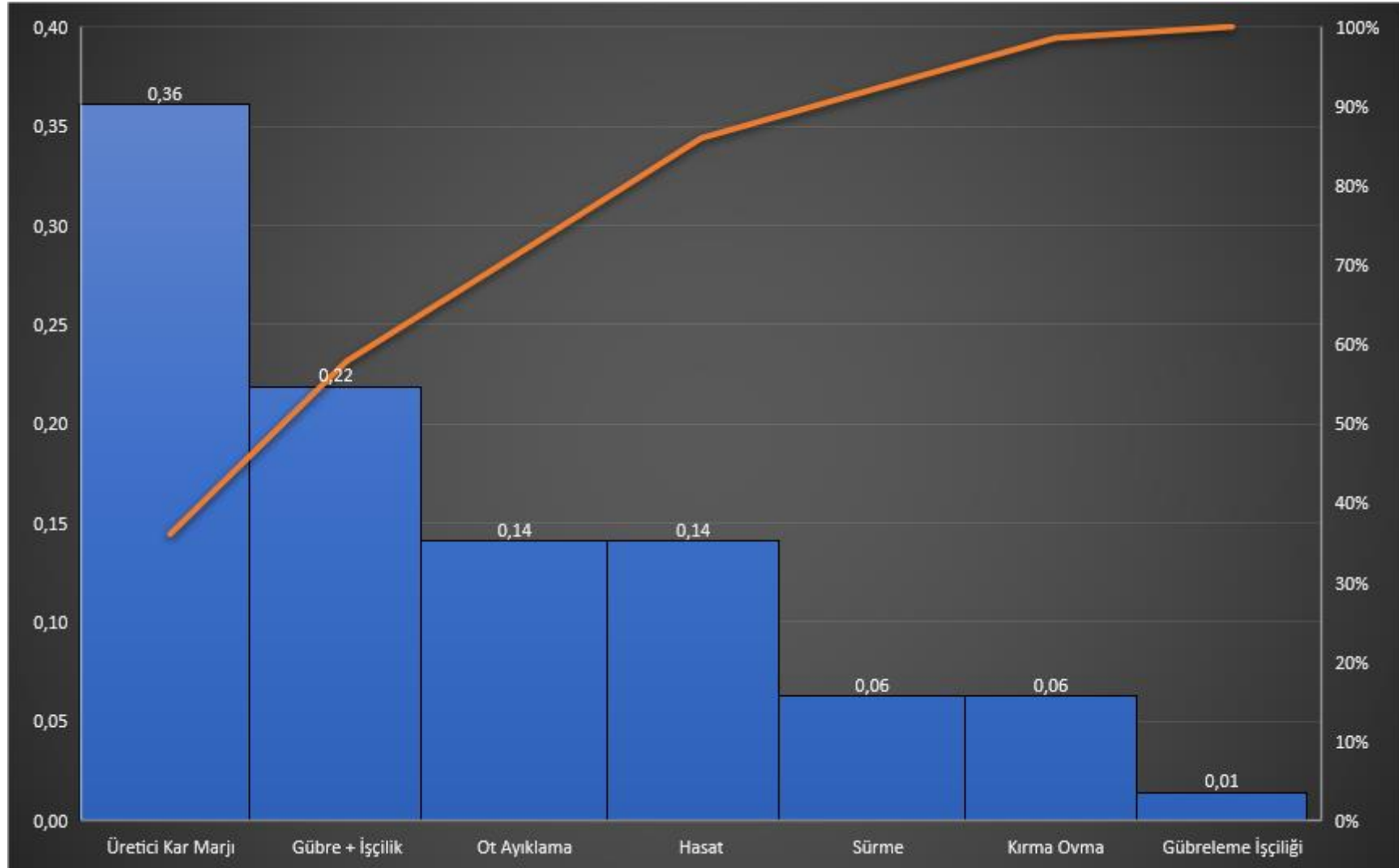
Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4646: Çeşme Anasonu, Pareto Analizi

ÇEŞME ANASONU					Türk Lirası		Türk Lirası		Türk Lirası			
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (KG)	Katma Değer	Toplam Değer	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Sürme	2,50	2,50	0,06	0,06	2.000,00	5.000,00	5.000,00	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Ot Ayıklama	5,63	8,13	0,20	0,14	2.000,00	11.260,00	16.260,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Gübre + İşçilik	8,75	16,88	0,42	0,22	2.000,00	17.500,00	33.760,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	İşçilik	Gübreleme İşçiliği	0,56	17,44	0,44	0,01	2.000,00	1.120,00	34.880,00	
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Hasat	5,63	23,07	0,58	0,14	2.000,00	11.260,00	46.140,00	
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Kırma Ovma	2,50	25,57	0,64	0,06	2.000,00	5.000,00	51.140,00	
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	14,44	40,01	1,00	0,36	2.000,00	28.880,00	80.020,00	
					Satış Fiyatı (Kasım 2021)		40,01		100,00 %		80.020,00	

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 62: Çeşme Anasonu, Pareto grafiği

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4646: Çeşme Anasonu, Pareto Analizi gösterildiği gibi anason tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 80.020 TL hasılası bulunmaktadır. Çeşme ilçesinde yapılan tarım göz önünde bulundurulduğunda düşük olduğu düşünülen bu hasılanın artırılması için çiftçilerin anason tarımına yönlendirilmesinin gerektiği kadar, anasonun pazara erişimi için de girişimler yapılmasında yarar bulunmaktadır. Çeşme Anasonu tarımında sürdürülebilirliğin artırılması için gereken adımlar ve bu kapsamda yapılacak eylemler raporun 8. bölümünde ayrıntılandırılmıştır.

7.9. Beyaz Soğan

Beyaz soğan Çeşme'ye özgü endemik ürünler arasında yer almaktadır. Bölgede kuru 521 ton kuru soğan üretimi yapılıyor olmasına rağmen sadece beyaz çeşme soğanı olarak bölgedeki toplam ekilen alan, yapılan hasat miktarı ve toplam verimlik değerlerini istatistiklerden tespit etmek mümkün olmamaktadır. Gümüş soğan diye de adlandırılan ürünün bölgedeki tarımının korunması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Şekil 63: Beyaz Soğan

Sebzeye Meyve Dünyası Beyaz Gümüş Soğan (1 Kg)
Sebzeye Meyve Dünyası

17,90 TL

Henüz değerlendirilmemiş
İlk sen değerlendir

Satıcı: SEBZE MEYVE D... | Puan 9,7 | Kampanyaları Gör | Satıcıya sor

Süpermarket Alışverişlerinde 180 TL'ye 30 TL İndirim!

Miktar
1 kg

1 Adet + Sepete Ekle

En geç 20 Ocak Perşembe günü kargoda

100 TL ve üzeri Kargo Bedava
180 TL'ye 30 TL İndirim

Beğen | Listeye ekle | İndirim alarmı | Karşılaştır

Şimdi Değerlendirme zamanı ★
Siz de değerlendirmenizle milyonlarca Hepsiburada müşterisinin karar vermesine yardımcı olmaya ne dersiniz?
Değerlendir

Kaynak 42: hepsiburada.com; 30.12.2021

Beyaz Soğan Tarımı

Aşağıda beyaz soğan tarımı sonucu elde edilen ürünlerin maliyet oluşumu gösterilmiştir (Tablo 47). Hesaplamalara girdi teşkil eden varsayımlar EK 12: Beyaz Soğan Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021 incelenebilir.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Tablo 4747: Beyaz Soğan Üretimi, 2021 Ekim Dikim Sezonu

Değer Zinciri Unsuru	Tür	Birim	Birim Değer (Kg/TL)
Sürme	İşlem	TL/KG	0,15
Çapalama İşçiliği	İşlem	TL/KG	0,15
Gübre + İlaç	Girdi	TL/KG	0,4
Gübreleme İşçiliği	İşlem	TL/KG	0,15
Hasat	İşlem		0,15
Tohum	İşlem	TL/KG	0,88
TOPLAM BRÜT MALİYET			1,88
Brüt Kar	Marj	TL/KG	3,24
ÇIKTI DEĞERİ (H+I)	İşlem	TL/KG	5,11

Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmanın yürütüldüğü dönemde kilogram başına çıktı değerinin %63,40'ını brüt karlılık oluşturmaktadır. Brüt karlılığın azımsanmayacak oranda yüksek olmasına karşı, üretim miktarının tam bilinmemesi ve saha çalışması sırasında yapılan görüşmelerde üretim miktarının düşük olduğunun gözlemlenmesinin yanı sıra koruma altına alınma gereksinimi, ürüne özgü tanıtım ihtiyacı başlıca darboğazlar olarak sıralanabilir.

Ürünlerin pazarlara akışı sırasında oluşan değerleri, değer yaratan unsurları ve değerlerin boyutlarını daha sağlıklı bir biçimde ortaya koyabilmek ve değer zinciri haritasını daha da anlaşılır kılabilmek amacıyla beyaz soğan için bir pareto analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 48'de, beyaz soğan için değeri oluşturan unsurlar ve yarattıkları değer analiz edilmiş, aynı zamanda yaratılan değer ne kadarlık bir kısmının bölge kaynaklı olduğu ortaya konulmuştur.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

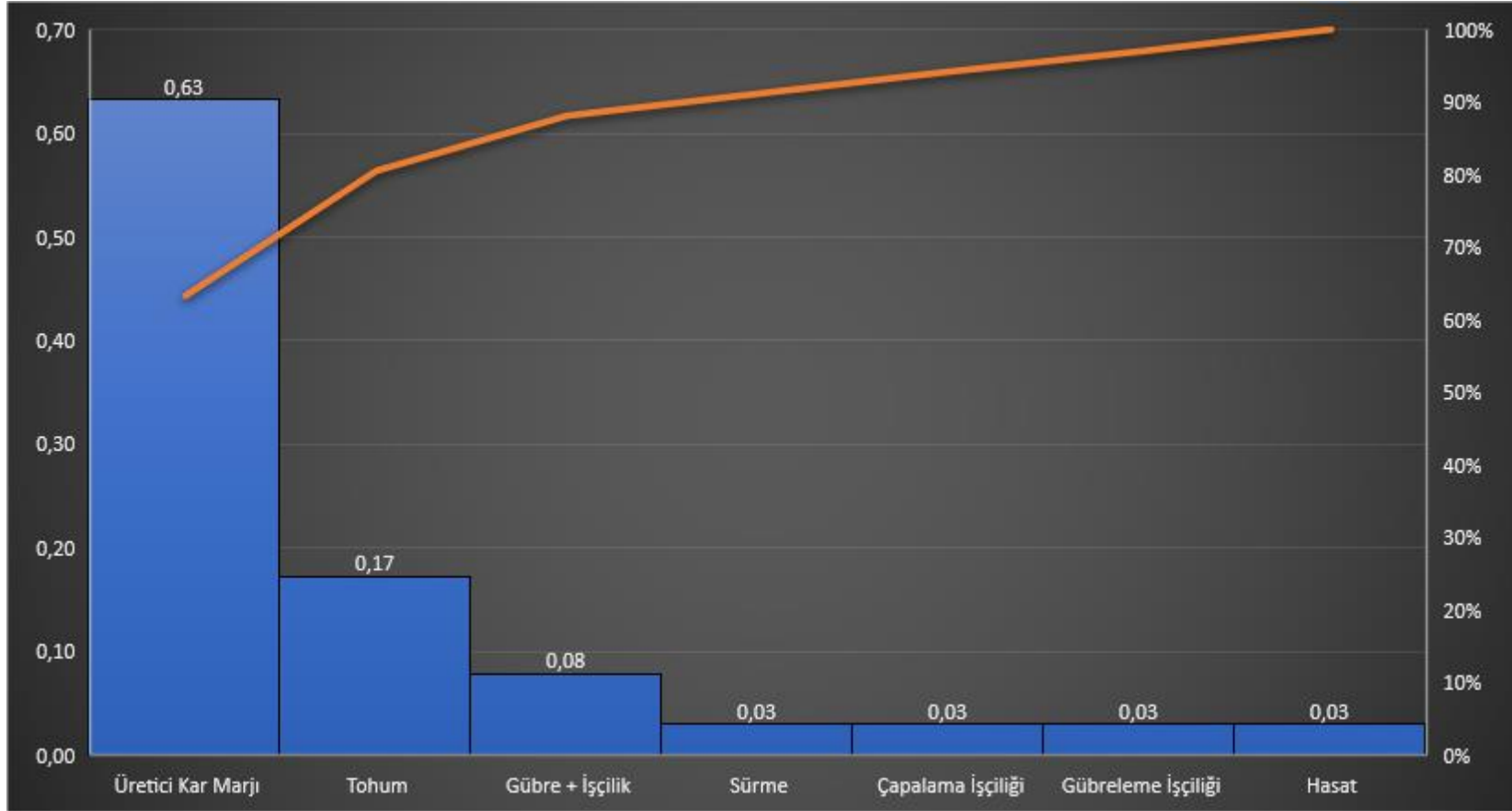
Tablo 4848: Beyaz Soğan Tarımı, Pareto Analizi

BEYAZ SOĞAN ³⁹					Türk Lirası				Türk Lirası	Türk Lirası	
Değer Zinciri	Değer Kaynağı	Değer Türü	Değer Tipi	Değer Zinciri Unsuru	Birim Değeri	Kümülatif Ürün Değeri	Kümülatif Perakende Satış Fiyatı (%)	Ürün Değeri Dağılımı (%)	Satış Hacmi (KG)	Katma Değer	Toplam Değer
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Sürme	0,15	0,15	0,03	0,03	100.000,00	15.000,00	15.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Çapalama İşçiliği	0,15	0,30	0,06	0,03	100.000,00	15.000,00	30.000,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Girdi	Gübre + İşçilik	0,40	0,70	0,14	0,08	100.000,00	40.000,00	70.000,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	İşçilik	Gübreleme İşçiliği	0,15	0,85	0,17	0,03	100.000,00	15.000,00	85.000,00
Tedarik	Bölgesel	İşlem	İşçilik	Hasat	0,15	1,00	0,20	0,03	100.000,00	15.000,00	100.000,00
Tedarik	Bölgesel	Tedarik	Hizmet	Tohum	0,88	1,88	0,37	0,17	100.000,00	88.000,00	188.000,00
Tedarik	Bölgesel	Talep	Kar Marjı	Üretici Kar Marjı	3,24	5,12	1,00	0,63	100.000,00	324.000,00	512.000,00
Satış Fiyatı (Kasım 2021)						5,12		100,00%		512.000,00	

³⁹ Bölgede üretilen 521 ton kuru soğandan 100 tonluk kısmının beyaz soğan olarak üretilebileceği varsayılarak hesaplanmıştır.

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Şekil 64: Beyaz Soğan, Pareto Grafiği

Tablo 4848: Beyaz Soğan Tarımı, Pareto Analizi’de gösterildiği gibi beyaz soğan tarımının Kasım 2021 fiyatları ile 512.000 TL hasıla potansiyeli bulunmaktadır. Gerek türün endemik özellikleri ve koruma gereksinimi, gerekse ürünün kullanımını yaygınlaştırma potansiyeli fırsatlar sunmaktadır. Beyaz soğan tarımında sürdürülebilirliğin artırılması için gereken adımlar ve bu kapsamda yapılacak eylemler raporun 8. Genel Değerlendirme, Strateji, Eylem Planı ve Bütçe ayrıntılandırılmıştır.

7.9. Toplu Değerlendirme

Değer zinciri analizleri bölgeye özgü ürünler olarak Karakılçık Buğdayı, Çeşme Sakızı, Çeşme Limonu, Mandalina, Çeşme Kavunu, Sakız Enginarı, Çeşme Anasonu ve Beyaz Soğan için gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ürünlerin tarımsal faaliyetlerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi durumunda oluşabilecek gelirlerin tespitine yönelik toplulaştırılmış bir projeksiyon aşağıda gösterilmektedir (Tablo 49).

Tablo 4949: Seçilmiş Endemik Ürünler İçin Bölgesel Gelir Potansiyeli, 2021

ÜRÜN	BİRİM	SATIŞ HACMİ	BİRİM SATIŞ FİYATI (TL)	TOPLAM SATIŞ HASILASI (TL)	BRÜT KARLILIK (TL)	KAR ORANI
Karakılçık Buğdayı	KG	50.000,00	5,00	250.000,00	206.500,00	82,6%
Karakılçık Buğdayı Unu	KG	55.250,00	9,25	511.062,50	98.345,00	19,2%
Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği	KG	55.250,00	17,86	986.765,00	493.382,50	50,0%
Çeşme Sakızı	KG	9.000,00	1.244,50	11.200.500,00	8.073.000,00	72,1%
Çeşme Limonu	KG	20.000,00	3,44	68.800,00	41.400,00	60,2%
Çeşme Limonu Reçeli	KG	6.664,00	30,00	199.920,00	45.220,00	22,6%
Çeşme Limonu Yağı	LT	30,00	2.330,00	69.900,00	34.500,00	49,4%
Limonata	LT	10.000,00	20,00	200.000,00	109.500,00	54,8%
Mandalina	KG	75.000,00	2,85	213.750,00	110.250,00	51,6%
Mandalina Reçeli	KG	19.020,41	29,40	559.200,00	129.200,00	23,1%
Çeşme Kavunu	KG	3.150.000,00	3,50	11.025.000,00	5.241.600,00	47,5%
Sakız Enginarı	KG	4.725.000,00	2,00	9.450.000,00	7.323.750,00	77,5%
Çeşme Anasonu	KG	2.000,00	40,00	80.020,00	28.880,00	36,1%
Beyaz Soğan	KG	100.000,00	5,12	512.000,00	324.000,00	63,3%
PROJEKSİYON				35.405.897,50	22.259.527,50	63,0%
ÜRÜN	BİRİM	SATIŞ HACMİ	BİRİM SATIŞ FİYATI (TL)	TOPLAM SATIŞ HASILASI (TL)	BRÜT KARLILIK (TL)	KAR ORANI
Karakılçık Buğdayı	KG	50.000,00	5,00	250.000,00	206.500,00	82,60%
Karakılçık Buğdayı Unu	KG	55.250,00	9,25	511.062,50	98.345,00	19,24%
Karakılçık Buğdayı Unu Ekmeği	KG	55.250,00	17,86	986.986,00	493.382,50	49,99%
Çeşme Sakızı	KG	9.000,00	1244,50	11.200.500,00	8.073.000,00	72,08%

Bölgeye Özgü Ürünler ve Değer Zinciri

Çeşme Limonu	KG	20.000,00	3,44	68.800,00	41.400,00	60,17%
Çeşme Limonu Reçeli	KG	7.000,00	30,00	199.920,00	45.220,00	22,62%
Çeşme Limonu Yağı	LT	30,00	2330,00	69.900,00	34.500,00	49,36%
Limonata	LT	10.000,00	20,00	194.924,29	109.500,00	56,18%
Mandalina	KG	75.000,00	2,85	213.607,14	110.250,00	51,61%
Mandalina Reçeli	KG	20.000,00	29,40	559.200,00	129.200,00	23,10%
Çeşme Kavunu	KG	3.150.000,00	3,50	11.009.250,00	5.241.600,00	47,61%
Sakız Enginarı	KG	4.725.000,00	2,00	9.426.375,00	7.323.750,00	77,69%
Çeşme Anasonu	KG	2.000,00	40,01	80.020,00	28.880,00	36,09%
Beyaz Soğan	KG	100.000,00	5,12	512.000,00	324.000,00	63,28%
PROJEKSİYON				35.282.544,93	22.259.527,50	63,09%

Tablo 49’da gösterildiği gibi, bölgeye özgü ürünler uygun destek mekanizmaları ile desteklendiğinde, 35-38 milyon TL gibi bir tarımsal çıktı potansiyeline sahiptir. Bölgesel seviyede gerçekleştirilecek bu seviyedeki gelir artışı hem yöre halkının refahına hem de vergi gelirlerindeki artışa olumlu yansımaktır. Yaklaşık 4,4 milyon TL vergi geliri potansiyeli taşıyan bu projeksiyon, yüksek çarpan etkisi ile kamu gelirlerine de olumlu yansımaktır. Elbette, bu çıktı potansiyeline erişilebilmesi için bir dizi faaliyetin ve iyileştirmenin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

8. Genel Değerlendirme, Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

R'Oval projesi Çeşme-Alaçatı-Ovacık üçgeninde, yol boyu yerel tarım üreticilerinin, kaliteli ürün ve hizmet anlayışını benimsemiş aile ve genç girişimcilerin, temiz ve iyi hizmet anlayışına sahip konaklama alanlarının ve sağlıklı, güvenilir ve katma değerli gıda üretimi alanlarında faaliyet gösteren işletmelerin yer aldığı, doğaya, hayvanlara ve çevreye duyarlı, Ege kültürünün esintilerini taşıyan, yaklaşık 25 km uzunluğunda bir deneyim rotası olarak planlanmıştır.

Planlanan R'Oval projesi kapsamında bölgenin endemik tarım ürünleri potansiyelini ortaya koymaya ve bu potansiyeli geliştirmeye odaklanmış olan bu çalışmada, 9 farklı endemik tarım ürününün değer zinciri analizi gerçekleştirilmiştir.

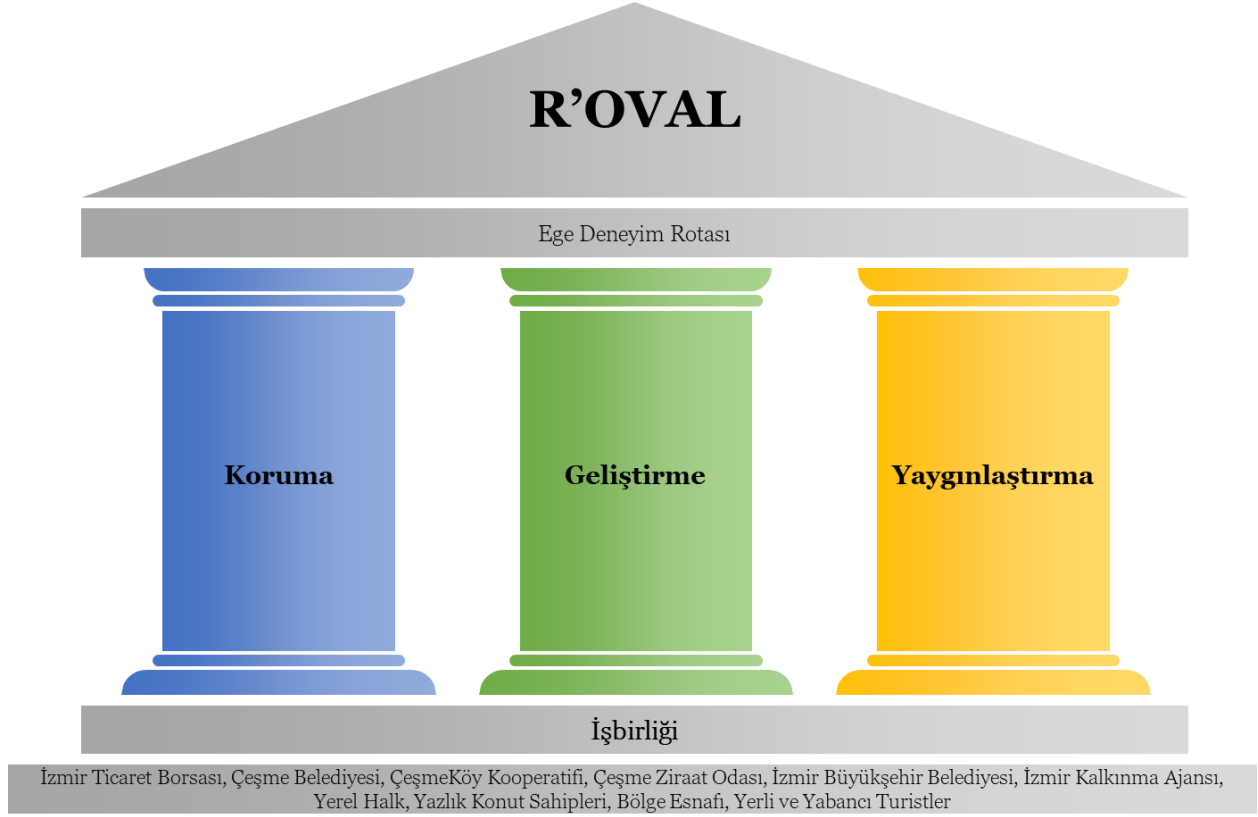
Gerçekleştirilen bu analizlere paralel olarak bölgenin eko-turizm potansiyelini ortaya koymak için kültürel ve doğal varlıkları ile tarımsal faaliyetleri bir potada eritecek bir eylem planı geliştirilmiştir.

Çalışma, bölgeye özgü endemik ürünler uygun destek mekanizmaları ve faaliyetlerle desteklendiğinde, Çeşme'nin tarımsal çıktı anlamında (Kasım 2021 fiyatlarıyla) 35-38 milyon TL/Yıl gibi bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Bölgesel seviyede gerçekleştirilecek bu seviyedeki gelir artışı hem yöre halkının refahına hem de vergi gelirlerindeki artışa olumlu yansıtacaktır. Yaklaşık 4,4 milyon TL vergi geliri potansiyeli taşıyan bu projeksiyon, yüksek çarpan etkisi ile kamu gelirlerini artırabileceği gibi bölge halkının refah düzeyini de yükseltecektir.

Elbette, bu çıktı potansiyeline erişilebilmesi için bir dizi faaliyetin ve iyileştirmenin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi R'Oval projesinin stratejisi Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri üzerine inşa edilmiş olup;

- Koruma,
- Geliştirme ve
- Yaygınlaştırma başlıklarında gruplanmış bir dizi faaliyetin iş birliği içinde gerçekleştirilmesini sağlamak üzere kurgulanmıştır.

Kaynakça

Yukarıda sayılan üç faaliyet grubunda tasarlanmış faaliyetler ve bu faaliyetlerin gerektirdiği yatırımlar ile toplamda 16 farklı SKA'nın hedefe ulaşmasına destek olunması ve bu SKA'lar bazında bölgenin yerel gelişiminin sağlanması planlanmıştır. Bu SKA hedeflerine erişmek için bir dizi faaliyet bütçeleri ile birlikte önerilmiştir. 2021 Kasım ayı fiyatlarıyla toplam maliyeti 9.915.000 TL⁴⁰ olarak öngörülen söz konusu faaliyet önerileri EK-15'te izlenebilmektedir.

Öneri faaliyetlerin Çeşme ilçesinin kıyı turizmine dayalı ekonomik yapısının çeşitlendirilmesi ve bölgenin tarım potansiyelinin geliştirilerek değerlendirilmesi hedefi doğrultusunda yapılacak çalışmalar için önemli bir altlık teşkil edeceği düşünülmektedir. Faaliyet önerilerinin ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte, fon kaynakları da göz önünde tutularak detaylandırılması faydalı olacaktır.

⁴⁰ 2021 yılı Kasım ayında ABD Doları satış kuru ortalaması 10,7 TL düzeyinde gerçekleşmiş olup, ilgili bütçe büyüklüğünün karşılığı 926,6 bin dolar olarak dikkate alınabilir.

Kaynakça

9. Kaynakça

- + Çiftçi Kayıt Sistemi
- + Çeşme İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
- + www.cesme.bel.tr
- + www.endeksa.com
- + <http://www.ktb.gov.tr/>
- + <https://acikveri.bizizmir.com/>
- + <https://www.gummastic.gr/tr/sirket/ekonomik-veriler>
- + <https://patronoldum.com/ekmek-firini-acmak/>
- + İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
- + İzmir Kültür ve Turizm Müdürlüğü
- + www.tapusor.com
- + www.ticaret.gov.tr
- + www.tuik.gov.tr
- + www.zingat.com
- + T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Resmî Web Sitesi, www.tarimorman.gov.tr
- + TÜGEM 2008, Toprak ve Arazi Sınıflaması Standartları Teknik Talimatı ve İlgili Mevzuat. T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Ankara
- + İzmir İl Özel İdaresi, 2011. İzmir İli Çeşme İlçesi Arazi Sınıflandırması
- + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE-2022)

Ekler

10. Ekler

EK 1: Karakılıç Buğdayı Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	104
EK 2: Sakız Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	104
EK 3: CBS R'Oval	105
EK 4: Limon Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	110
EK 5: Kavun Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	110
EK 6: Limonata Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	110
EK 7: Çeşme Limonu reçeli Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021	111
EK 8: Çeşme Anasonu Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	111
EK 9: Sakız Enginarı Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	111
EK 10: Mandalina Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021	112
EK 11: Mandalina reçeli Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021.....	112
EK 12: Beyaz Soğan Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021	113
Ek 13: Arazi varlığı gruplarına ait tanımlamalar	113
Ek 14: Rota Oval Bilgi Notu	115
Ek 15: Faaliyet Önerileri ve Bunlara İlişkin Bilgiler.....	117

Ekler

EK 1: Karakılçık Buğdayı Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021⁴¹

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
DEKAR Başına Verim, Karakılçık Buğdayı	Çıktı	KG	350
Satış Fiyatı	İşlem	TL/KG	5
Ayıklama Ücreti	İşlem	TL/KG	0,25
Fire	Girdi	%	10
Öğütme	İşlem	TL/KG	0,45
Karakılçık Unu Satış Fiyatı	Çıktı	TL/KG	18,51
Toprak Hazırlama	İşlem	TL/DA	150
Tohum veya Fide (Gübre, ilaç)	Girdi	TL/DA	150
Bakım	İşlem	TL/DA	0
Hasat (A+B+C)	İşlem	TL/DA	600
Lojistik	Çıktı	TL/KG	0,01
Saman Satış Geliri	İşlem	TL/DA	600,00

EK 2: Sakız Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
DEKAR Başına Ağaç Sayısı	Girdi	ADET	100
Ağaç Başına Verim Öncesi Bakım	İşlem	TL/AĞAÇ	100
Ağaç Başına Verim Öncesi Bakım Süresi	İşlem	YIL	5
Toplama	İşlem	TL/AĞAÇ	30
Çizme	İşlem	TL/AĞAÇ	40
Temizleme	İşlem	TL/AĞAÇ	30
Sakız Ağacı Verimli Ömrü	Girdi	Yıl	200
Fidan	Girdi	TL/ADET	350
Dolar Kuru - Kasım 2021	Kur	USD	9,5
Satış Fiyatı	Fiyat	USD/Ağaç	39,3

⁴¹ Değer zinciri analizi yapılan tüm tarım ürünlerinde kullanılan rakamsal varsayımların dayanakları, Çeşme Belediyesi Tarım Müdürlüğü, yerel çiftçi görüşmelerinde alınan bilgiler ve İzmir Büyükşehir Belediyesi E-İşlem Merkezi Sebze Meyve Hal fiyatları web sayfasıdır.

Ekler

EK 3: CBS R'Oval

Sıra No	Tür	İlçe	Mahalle	Enlem	Boylam	Adı	Açıklama
1	Müze	ÇEŞME	MUSALLA	38,32369566	26,30327057	Çeşme Kalesi Arkeoloji Müzesi	Çeşme İlçesinin görülmeye değer tarihi ve kültürel değerlerden biri de Çeşme Kalesidir. Çeşme Kalesi Sultan II. Beyazıt Döneminde 1508 yılında inşa edilmiştir. Aydın Valisi Mir Haydar tarafından Mimar Ahmet oğlu Mehmet'e yaptırılmıştır. Günümüze kadar çok iyi bir şekilde korunarak gelen kale içinde Çeşme Arkeoloji Müzesi yer almaktadır. Çeşme Müzesi ilk defa 1965 yılında İstanbul Topkapı Müzesinden getirilen silahlarla silah müzesi olarak ziyarete açılmış olup, 1984 yılına kadar böyle devam etmiştir. Müzede bulunan silahlar salondaki aşırı nemden dolayı oksitlenerek bozulmaya başladığından, İzmir Arkeoloji ve Ödemiş müzelerine devredilmiştir. Aynı teşhir salonu düzenlenerek 1964 yılından beri devam eden İldırı (Erythrai) antik şehrinde yapılan kurtarma kazılardan elde edilen eserler sergilenmektedir. Pişmiş topraktan yapılmış olan tanrı ve tanrıça heykelleri, büstler, mermer heykeller, gümüş ve bronz sikkeler, altın varak, amphoralar gibi eserler sergilenmektedir. Ayrıca İldırı köyünde bulunan Erythrai antik şehrinde yapılan kazı ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkarılan askeri ve sivil yapıları buldukları yerde sergilenmekte ve ücretsiz olarak ziyaret edilebilmektedir.
2	Tarihi Yapılar	ÇEŞME	MUSALLA	38,32360446	26,30323972	Çeşme Kalesi	Çeşme Kalesi, Anadolu'da Türk devrinin şartlarının ortaya çıkardığı bir Türk eseridir. Fatih S. Mehmed devrinin sonlarında başlayan Anadolu kıyılarında kaleler yapılması, Kanuni S. Süleyman Han'ın ilk döneminde de devam etmiştir. Baba-kale, Çandarlı, Foça, Çeşme, Sığacık ve Güneydeki Kuşadası Kaleleri bu kale inşaatının değişik zamanlarında görülen örnekleridir. İzmir liman kalesi 1472'lerde, Sancak-kale 1657'lerde, Sığacık Kalesi

Ekler

							1520'lerde yapılmıştı. Çeşme Kalesi de 1508 senesinde tamamlanan, her şeyi ile Türk bir yapıdır.
3	Meydanlar	ÇEŞME	16 EYLÜL	38,32439963	26,30292728	Cumhuriyet Meydanı	
4	Plajlar	ÇEŞME	OVACIK	38,23124189	26,32827014	Kleopatra (Güvercinlik Plajı)	Alaçatı ile Ovacık arasında bulunan plaj, Öz Pamir sitesinin hemen altında ana yoldan görünmeyen gizli bir koy olarak karşımıza çıkar. Ayrıca Güvercinlik koyu olarak da bilinmektedir. Koy yüksek kayalıklarla çevrili bir durumdur. Cleopatra Koyu'na ismin verilmesinin nedeni plajda ve deniz içerisinde ince taneli kum bulunmasıdır. Kumsal kısmı altın sarı ince kumdan meydana gelir. Şehir hayatından bunalan kişiler için harika bir kafa dinleme yeri olarak karşınıza çıkmaktadır. İzmir merkeze 89 km uzaklıkta olup Alaçatı merkeze 13,6 km'dir. Aracınız ile ulaşım sağlayabilirsiniz.
5	Plajlar	ÇEŞME	OVACIK	38,2294219	26,34243796	Delikli Koy Plajı	Delikli Koy sessiz, sakin ve huzurlu bir tatil arayanların son keşif yeridir. Tatilinde huzur arayanların daha çok tercih ettiği, koyu özel kılan deniz içerisinde oluşan doğal kayalıklardır. Zaten koyun ismi de bu doğal oluşum sonucu ortaya çıkan kayaların oyuklarından gelmektedir. Koy en çok bu kayaların ortasında oluşan oyuklardan denize girmek için tercih edilir. Başka tercih nedeni ise çevresinde kamp yapılabilecek alanların olmasıdır. Kampçılar hem kamp için hem deniz için hem de bu oluşumları görmek için burayı tercih ediyorlar. Alaçatı merkezden 11,8 km'dir. Aracınız ile ulaşım sağlayabilirsiniz.
6	Plajlar	ÇEŞME	OVACIK	38,23009613	26,35977576	Piyade Koyu Plajı	Denizi temiz ve berrak olan Piyade Koyu Plajı, doğası, denizi, manzarası ve eğlencesi ile cennetten bir köşeymişçesine görünmekte ve hizmet vermektedir. Suyu genellikle ılık olan plajın zemini de yine ince kumlu bir yapıdadır ve özellikle yeni yüzmeyi öğrenenler ya da çocukları ile yüzmeye gelen aileler için sıg bir suyunun olması sebebiyle tercih edilebilmektedir. Ayrıca, yakınında bulunan sörf okullarının gösterilerini izleyerek, sörf sporu hakkında bilgi edinebileceğiniz birçok nokta da bulunmaktadır. Hatta öyle ki eğer sizde sörf sporcularını izlerken sörf yapmak isterseniz. Plajın yakınında bulunan sörf okullarında gerekli eğitimleri alarak sörf sporcusu olabilirsiniz.

Ekler

7	Plajlar	ÇEŞME	ALAÇATI	38,24816318	26,38363669	Çark Plajı	Çeşme Yarımadası'nın güneyinde yer alan ve bölgenin ünlü plajı olan Çark Plajı, özellikle sörf tutkunlarına yıl boyunca unutulmaz bir deneyim yaşatmaktadır. Alaçatı merkezinden minibüsler ile kolaylıkla ulaşılabilen plaj daha çok rüzgâr sörfü için tercih edilmesi nedeniyle denize girmek isteyen ziyaretçiler koyun hemen yan tarafındaki halk plajını tercih etmektedir. Dört mevsim boyunca rüzgârlı olması nedeniyle Çark Plajı'nda aynı zamanda çok sayıda sörf okulu yer almaktadır.
8	Plajlar	ÇEŞME	OVACIK	38,22988567	26,3478994	Alaçatı Mesire Alanı / Halk Plajı	
9	Tarihi Yapılar	ÇEŞME	MUSALLA	38,32546305	26,30509329	Kethüda Çeşmesi	1738 yılında yaptırılmıştır. Tek cepheli olarak kesme taştan yapılmış, yakın zamanda bir onarım geçirmiş ve yönü değiştirilmiştir. Hacı Memiş suyu şebekesine bağlandığı için sarnıcı iptal edilmiştir. Kitabesi ise sağlamdır. Maraş çeşmesi karşısındaki 2009 sokakta, 2015 sokağın köşesinde yer almaktadır.
10	Tarihi Yapılar	ÇEŞME	MUSALLA	38,32266013	26,30506825	Şekerci Çeşmesi	Çeşme Musalla Mahallesi, Kale sokak ile Şekerci Hamam sokağındadır. Mehmet Kethuda çeşmesinden 2015 sokağa girip devam ettiğinizde karşınıza gelen evin önünde bu çeşmeyi bulabilirsiniz. Kitabesinden 1717 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Tek cepheli olarak tasarlanmıştır. Kuzeybatısında yer alan cephesinde, beşik kemerli niş içinde çeşme ve kitabesi vardır. Kitabenin üst kısmında geometrik motif, altında içinde yazı bulunan bir plaka vardır. Su haznesi tonozlu bir örtü ile kapatılmış olup girişi kuzeydoğudadır.
11	Konaklama Tesisi	ÇEŞME	OVACIK	38,24747603	26,34444598	Vadi Alaçatı	Ekolojik Butik Otel www.vadialacati.com
12	Konaklama Tesisi	ÇEŞME	MUSALLA	38,32280974	26,30317129	Kanuni Kervansaray Tarihi Otel	1528 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından Kervansaray Çeşme'ye ayrı bir özellik katar. Tarih içinde özellikle yabancı tüccarların konaklaması için kullanılan kervansaray günümüzde 45 odalı bir otel olarak hizmet vermektedir. Kervansaray 'da ayrıca gece eğlence mekânları ve alış-veriş merkezleri de bulunmaktadır. http://www.cesmekervansaray.com.tr/

Ekler

13	Hamam	ÇEŞME	MUSALLA	38,35540232	26,30526751	Parga Hamamı	Osmanlı Deniz Kuvvetleri Donanması 1500'lü yıllarda hava şartlarından dolayı Çeşme Körfezi'ne gelerek buraya sığınmıştır. 1528 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından Çeşme Kalesi yanına Kervansaray yaptırılmıştır. Daha sonra askerlerin ve bölge halkının yararlanabilmesi için Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Pargalı İbrahim Paşa tarafından Tarihi Çeşme Hamamı yapılmıştır. 2016 yılına kadar aktif olarak kullanılan ve dokusu bozulan hamamın bahçe duvarları onarıldı, bahçe düzenlemesi tamamlandı. Sıcak su deposu projeye uygun olarak restore edildi. Isıtma sistemi, tesisatı yenilendi. Hamamın tavanı ve tabanı projesine uygun olarak masif ahşaptan imal edildi. Ahşap oturtma çatı dört meyilli olarak yeniden yapıldı. Bahçeye ısı pompası ünitesi ve jenaratör yerleştirildi. Hamamın içerisindeki bozuk çeşme onarılarak çalışır hale getirildi. Su-ısı izalasyonu detayları çözüldü. 2019 yılında restorasyonu tamamlanan hamam 12 ay boyunca açık olacak hamam Tarihi ve turistik amaçla kullanılacak hamamda geleneksel gelin hamamları da yapılabilecektir.
14	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	MUSALLA	38,29869132	26,30235074	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
15	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	MUSALLA	38,26908961	26,30284321	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
16	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	MUSALLA	38,26903527	26,3024062	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
17	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	MUSALLA	38,26672835	26,30454826	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
18	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	OVACIK	38,25587375	26,31306913	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
19	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	OVACIK	38,27672795	26,31533771	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
20	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	OVACIK	38,27134858	26,31418417	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	

Ekler

21	Tarladan Sofraya	ÇEŞME	OVACIK	38,27765694	26,31335028	Meyve-Sebze sergi ve satış alanı	
22	Restaurant	ÇEŞME	OVACIK	38,27629755	26,36110212	Asma Yaprağı	https://asmayapragi.com.tr/
23	Konaklama Tesisleri	ÇEŞME	OVACIK	38,25802832	26,30408875	Before Sunset Bungalows	http://www.beforesunsetcesme.com/
24	Plajlar	ÇEŞME	MUSALLA	38,25940806	26,29794428	İrfan Önal Halk Plajı	
25	Üzüm Bağı	ÇEŞME	MUSALLA	38,27074171	26,31606013	Buradan Çeşme Ovacık Şarapları	http://www.buradan.org/index.html
26	Konaklama Tesisleri	ÇEŞME	OVACIK	38,26184495	26,30923962	Sunset No 23	http://sunsetno23.com.tr/
27	Restaurant	ÇEŞME	OVACIK	38,26481925	26,3157706	Noni's House	https://nonishouse.com.tr/
28	Restaurant	ÇEŞME	OVACIK	38,26428013	26,30967662	Ovacık Garden	https://birmilyonnokta.com/firmalar/ovacik-garden

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

EK 4: Limon Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
Ağaç başına verim	Girdi	KG/Ağaç	70
Budama İşçiliği	İşçilik	TL/Ağaç	12,5
Gübre	Girdi	TL/Ağaç	3
Gübreleme İşçiliği	İşçilik	TL/Ağaç	2
Sulama	Girdi	TL/Ağaç	15
Sulama İşçiliği	İşçilik	TL/Ağaç	24
İlaçlama	Girdi, Hizmet	TL/Ağaç	5
Elektrik	Girdi	TL/Ağaç	3
Verim öncesi Dönem	Amortisman	Yıl	10
Fidan maliyeti	Girdi	Adet	50
Ömür	Amortisman	Yıl	75
Sürüm	İşçilik	TL/Ağaç	6,00
Satış Fiyatı		TL/Ağaç	3,5

EK 5: Kavun Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
DEKAR Başına Verim, Çeşme Kavunu	Çıktı	KG	1500
Satış Fiyatı	İşlem	TL/KG	3,5
Sulama	İşlem	TL/DEKAR	200
Fire	Girdi	%	20
Gübre, ilaç	İşlem	TL/DA	300
Toprak Hazırlama	İşlem	TL/DA	200
Tohum veya Fide (Gübre, ilaç)	Girdi	TL/DA	200
Bakım	İşlem	TL/DA	200
Hasat (A+B+C)	İşlem	TL/DA	600
Lojistik	Çıktı	TL/KG	0,01

EK 6: Limonata Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
Limon Fiyatı	İşçilik	kg	3,50
Şeker fiyatı	Girdi	Kg	6,00
Su fiyatı ⁴²	Girdi	m ³	12,86
Ambalaj ⁴³	Girdi + Hizmet	Adet	15,96

⁴² Bakınız <https://www.izsu.gov.tr/tr/suveatiksutarifesi/41/103>

⁴³ Bakınız <https://www.google.com/url?url=https://www.gittigidiyor.com/ev-bahce/5-litrelik-kiloluk-15-adet-1-bag-beyaz-plastik-kavanoz-bidon->

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

Limondaki limon su miktarı ⁴⁴	Girdi	%	40
Bir lt limonata için kullanılan şeker	Girdi	Kg	0,15
Bir lt limonata için kullanılan su	Girdi	Lt	0,55

EK 7: Çeşme Limonu reçeli Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
Limon Fiyatı	İşçilik	kg	3,50
Şeker fiyatı	Girdi	Kg	6,00
Enerji	Girdi	m3	12,86
Ambalaj ⁴⁵	Girdi+Hizmet	Adet	6,75
Reçeldeki limon miktarı ⁴⁶	Girdi	%	100
Limon reçeli için kullanılan şeker	Girdi	Kg	0,6
Reçel fiyatı ⁴⁷		Kg	30

EK 8: Çeşme Anasonu Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
DEKAR Başına Verim, Anason	Çıktı	KG	80
Sürme	İşlem	TL/DA	200
Ayıklama Ücreti	İşlem	TL/DA	450
Gübre + ilaç	Girdi	TL/DA	700
Gübreleme İşçiliği	İşlem	TL/KG	45
Hasat	İşlem	TL/DA	450
Kırma-Ovma	Hizmet	TL/DA	200
Satış Fiyatı	İşlem	KG	40

EK 9: Sakız Enginarı Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
-------------	-----	-------	-------

fici_pdp_556932617&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEWjpv5aWk7b1AhVOS_EDHaHCDUwQ2SkIqwg&usg=AOvVaw3qyWO
DT8ZnMVkb4IEPQsbw

⁴⁴ Bakınız

https://www.researchgate.net/publication/237463351_Standardization_of_extraction_methods_and_preservation_techniques_of_hill_lemon_juice

⁴⁵ https://www.google.com/url?url=https://www.sarkap.com/1-palet-24-lu-shrinkli-1000-cc-cam-kavanoz&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwiisqbG6rb1AhU6SPEDHVlxClwQgOUECM4H&usg=AOvVaw28qFbcUdEYyOgiJSF4_Ylz

https://www.google.com/ackl?sa=l&ai=DChcSEwiP98Hs6rb1AhXJ4VEKHaxVBLgYABAFggJ3cw&sig=AOD64_31wOM8xzTwXa1_CB2oZx00aAZ0g&ctype=5&q=&ved=0ahUKEwiN-7rs6rb1AhV6R_EDHdY0D5EQww8IkQc&adurl=

⁴⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/12/20061230-41.htm>

⁴⁷ <https://www.ciftcideneve.com/urun/2130/limon-receli-ev-yapimi-dogal-organik-ev-yapimi-recel>

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

DEKAR Başına Verim, Sakız Enginarı	Çıktı	AD/DA	5500
Toprak hazırlama	Çıktı	TL/DA	300
Tohum, Fide	Girdi	TL/DA	600
Hasat	İşlem	TL/DA	600
Lojistik	İşlem	TL/AD	0,01
Sulama	Hizmet	TL/DA	300
Gübre, ilaç	İşlem	TL/DA	300
Satış Fiyatı	Çıktı	TL/AD	6,95
Bakım işçiliği	İşlem	TL/DA	300

EK 10: Mandalina Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
Ağaç başına verim	Girdi	KG/Ağaç	70
Budama işçiliği	İşçilik	TL/Ağaç	12,5
Gübre	Girdi	TL/Ağaç	3
Gübreleme işçiliği	İşçilik	TL/Ağaç	2
Sulama	Girdi	TL/Ağaç	15
Sulama işçiliği	İşçilik	TL/Ağaç	24
İlaçlama	Girdi + Hizmet	TL/Ağaç	5
Elektrik	Girdi	TL/Ağaç	3
Verim öncesi Dönem	Amortisman	Yıl	10
Fidan maliyeti	Girdi	Adet	50
Ömür	Amortisman	Yıl	75
Sürüm	İşçilik	TL/Ağaç	6,00
Satış Fiyatı ⁴⁸		TL/Ağaç	2,9

EK 11: Mandalina reçeli Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
Limon Fiyatı	İşçilik	kg	2,9
Şeker fiyatı	Girdi	Kg	6,00
Enerji	Girdi	m3	12,86
Ambalaj ⁴⁹	Girdi+Hizmet	Adet	6,75

⁴⁸ <https://eislem.izmir.bel.tr/tr/HalFiyatlari/20?date=2021-11-11&aranacak=mandalina>

⁴⁹ https://www.google.com/url?url=https://www.sarkap.com/1-palet-24-lu-shrinkli-1000-cc-cam-kavanoz&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwiisqbG6rb1AhU6SPEDHVlxCiWQgOUECM4H&usg=AOvVaw28qFBcUdEYYOgiJSF4_Ylz

https://www.google.com/aclk?sa=l&ai=DChcSEwiP98Hs6rb1AhXJ4VEKHaxVBLgYABAFGgJ3cw&sig=AOD64_31wOM8xzTwXal1_CB2oZx00aAZ0g&ctype=5&q=&ved=0ahUKEwiN-7rs6rb1AhV6R_EDHdY0D5EQww8IkQc&adurl=

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

Reçeldeki limon miktarı ⁵⁰	Girdi	%	100
Limon reçeli için kullanılan şeker	Girdi	Kg	0,6
Reçel fiyatı ⁵¹		Kg	30

Ek 12: Beyaz Soğan Değer Zinciri Analizi için Varsayımlar, Kasım 2021

VARSAYIMLAR	TÜR	BİRİM	DEĞER
DEKAR Başına Verim, Beyaz Soğan	Çıktı	KG	2.000,0
Sürme	İşlem	TL/DA	300,0
Çapalama İşçiliği	İşlem	TL/DA	300,0
Gübre + ilaç	Girdi	TL/DA	800,0
Gübreleme İşçiliği	İşlem	TL/KG	300,0
Hasat	İşlem	TL/DA	300,0
Tohum	Girdi	TL/DA	1.750,0
Satış Fiyatı ⁵²	İşlem	KG	5,1

Ek 13: Arazi varlığı gruplarına ait tanımlamalar

Mutlak Tarım Arazileri: Bitkisel üretimde, toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerinin kombinasyonu yöre ortalamasında ürün alınabilmesi için sınırlayıcı olmayan, topoğrafik sınırlamaları yok veya çok az olan, ülkenin tarımsal üretiminde ülkesel, bölgesel veya yerel önemi nedeniyle tarımda kalması gereken, halihazır tarımsal üretimde kullanılan veya bu amaçla kullanıma elverişli arazilerdir. Bu grup araziler, sulama olanaklarına göre ayrıca "**Kuru Mutlak Tarım Arazileri**" ve "**Sulu Mutlak Tarım Arazileri**" olarak iki ayrı alt grup altında incelenmişlerdir. Sulu Mutlak Tarım arazileri, Devlet yatırımları ile sulamaya açılmış veya sulama projesi kapsamında olan arazileri kapsamaktadır. Bu grup arazilerin tarım dışı kullanımı 5403 sayılı kanun ile yasaklanmıştır.

Dikili Tarım Arazileri: Arazi özelliklerine bağlı kalmaksızın, sayıları, tür ve cinsine göre Bakanlıkça belirlenecek asgari sayıda meyve, asma, fındık, fıstık, gül, çay ve benzeri ağaç, ağaççık ve çalı formunda yöre ekolojisine uygun çok yıllık bitkilerin dikili olduğu tarım arazileri "Dikili Tarım Arazileri" olarak tanımlanmıştır. Karaburun ilçesi dikili arazileri, daha çok zeytin ve bağdan oluşmuştur. Dikili arazilerin özel ekolojik şartları nedeniyle özel amenajman istekleri olup koruma ve kullanma prensiplerine uyulması gereken alanlardır. Bu arazilerin de yerel ve ülkesel bazda ekolojik ve ekonomik önemi nedeniyle amaç dışı kullanımı Bakanlığın izni ile özel amaçlar dışında söz konusu değildir.

Özel Ürün Arazileri: Mutlak tarım arazileri ve dikili tarım arazileri dışında, toprak ve topoğrafik sınırlamaları nedeniyle yöreye adapte olmuş, her tür bitkisel üretim yapılamayan, sadece özel bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği ile su ürünleri yetiştiriciliğinin ve avcılığının yapılabildiği; ülkenin tarımsal üretiminde, ülkesel, bölgesel veya yerel önemi nedeni ile tarımda kalması gereken arazilerdir. Bu

⁵⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/12/20061230-41.htm>

⁵¹ <https://www.ciftcideneve.com/urun/2130/limon-receli-ev-yapimi-dogal-organik-ev-yapimi-recel>

⁵² https://www.hepsiburada.com/sebze-meyve-dunyasi-beyaz-gumus-sogan-1-kg-p-HBCV0000REV94?magaza=SEBZE%20MEYVE%20D%C3%9CNYASI&ref=CimriMarket&utm_source=CimriMarket&utm_medium=CimriMarket&utm_campaign=Cimri-fiyat-karsilastirma

araziler, tarımsal üretim için mutlak tarım arazilerinden daha fazla toprak ve topoğrafik sınırlamalara sahiptir.

Bu arazilerde drenaj yetersizliği, tuzluluk-alkalilik, fazla eğim, toprak erozyonu gibi çeşitli toprak ve topoğrafik sorunlara rastlanabilir. Bu sorunlar toprak ıslahı, şeritsel ekim, sulu seki gibi yoğun amenajman çalışmalarıyla giderilebileceği gibi bu şartlara dayanıklı bitkilerin tarımı da yapılabilir. Özel ürün arazilerinin yerel ve ülkesel bazda ekolojik ve ekonomik önemi nedeniyle amaç dışı kullanımı Bakanlığın özel amaçlar için vereceği izinler dışında önlenmelidir.

Marjinal Tarım Arazileri: Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve dikili tarım arazileri dışında kalan, toprak ve topoğrafik sınırlamaları nedeniyle üzerinde sadece geleneksel toprak işlemeli tarımın yapıldığı, yerel önemi olan ve kullanım kararlarının yerel ihtiyaçlara göre belirlendiği arazilerdir.

Bu arazilerin kullanım önceliklerini daha çok yerel ihtiyaçlar belirlediği için kullanım kararlarını yerel otoriteler verebilir. Ülkenin gıda, yem, lif ve tomruk üretiminde diğer arazilere göre daha az önemli olup daha çok yerel ihtiyaçların karşılanmasında ve ekolojik zorunluluktan dolayı tarımsal faaliyetlere tahsis edilirler. Arazi sınırlamaları fazla olduğu için yönetimi zor ve kontrolsüz kullanımlarda arazi bozulmaları oldukça hızlıdır. Marjinal tarım arazilerinin toprak ve topoğrafik sınırlamaları fazla olup, tarımsal üretim potansiyeli düşüktür. Arazi eğimi yağışın 640 mm'nin altında olduğu yerlerde % 12 den, 640 mm veya üzerinde olduğu yerlerde ise % 18,,den fazla olup, toprak derinliği 50 cm'den azdır. Yetiştirilen bitkilerden elde edilen verim genellikle yöre ortalamasının altındadır. Bu araziler klasik sulama metotları ile sulamaya uygun olmayıp, kontrollü ileri sulama teknikleri kullanılarak sulu tarım yapılabilir.

Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve dikili tarım arazileri içerisinde tarımsal bütünlüğü olan lokal marjinal araziler, tarımsal bütünlüğün bozulmaması için yaygın olan önemli tarım arazisi olarak kabul edilir. (TÜGEM, 2008).

Çayır-Mera arazileri: 28.02.1998 tarih ve 4342 sayılı Mera Kanununa göre; taban suyunun yüksek bulunduğu veya sulanabilen yerlerde biçilmeye elverişli, yem üretilen ve genellikle kuru ot üretimi için kullanılan yerler "Çayır", hayvanların otlatılması ve otundan yararlanılması için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yerler ise "Mera" olarak tanımlanmıştır.

Diğer Araziler: Çıplak kayalıklar, daimi karla kaplı alanlar, buzullar, akarsu yatakları, kuru dere yatakları, kumullar, göl veya su yüzeyleri ile bitkisel üretim için toprağı bulunmayan diğer arazi tipleridir. Bu çalışmada, sazlık-bataklık araziler, sahil kumulları, ırmak yatakları vb. kullanım şekillerine sahip araziler "Diğer Araziler" başlığı altında incelenmiştir.

Orman: Tarımsal amaçlar için kullanımı söz konusu olan kişiye mülk araziler dışında ve Orman Genel Müdürlüğü kadastrosu içerisinde kalan araziler, oluşturulan veri tabanında "orman" olarak gösterilmiştir.

Yerleşim alanları: Çeşme ilçesi sınırları içerisinde yer alan yerleşim yerleri ve köy yerleşik alanları, oluşturulan veri tabanında "yerleşim alanı" olarak tanımlanmıştır.

Rota OVAL; Çeşme-Alaçatı-Ovacık üçgeninde, yol boyu yerel tarım üreticilerinin, kaliteli ürün ve hizmet anlayışını benimsemiş aile ve genç girişim işletmelerinin, temiz ve iyi hizmet anlayışına sahip konaklama alanlarının ve sağlıklı yaşam, güvenilir ve katma değerli gıda üretimi alanlarında faaliyet gösteren işletmelerin yer aldığı, doğaya, hayvanlara ve çevreye duyarlı, Ege kültürünün esintilerini taşıyan, yaklaşık 25 km uzunluğunda bir deneyim rotasıdır. Bu çalışmada söz konusu deneyim rotasının fizibilitesi gerçekleştirilmiştir.

Rota OVAL, sürdürülebilir turizm yaklaşımına uygun şekilde oluşturulacak içerik ve standartlar ile saygın otoritelerce belirlenen “Görülmesi Gereken En İyi Yerler” listesi içerisinde yer alma vizyonuna sahiptir.

Sürdürülebilir turizm, çevrenin bozulmadan veya değiştirilmeden korunarak, kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin idame ettirildiği, aynı zamanda tüm kaynakların bölge sakinlerinin ve ziyaretçilerin ekonomik, sosyal ve estetik gereksinimlerini karşılayacak şekilde yönetildiği ve gelecek kuşaklara aktarılacak üzere hassasiyetle planlandığı bir yaklaşımdır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü’ne (UNWTO) göre sürdürülebilir turizm ilkeleri; ekonomik süreklilik, yerel kalkınma, istihdam kalitesi, sosyal katılım ve toplumsal cinsiyet eşitliği, ziyaretçi memnuniyeti, yerelden kontrol, toplumsal refah, kültürel zenginlik, fiziki bütünlük, biyolojik çeşitlilik, kaynakların verimli kullanımı ve çevresel etki başlıkları altında tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir turizm ışığında, rota üzerinde; alçak gönüllü; mütevazı ama iddialı, yerel değerlere saygılı ama uluslararası farkındalıkta, dinamik ama yaşamın akışına engel olmayan kaliteli işletmelerden oluşan duraklarda, güzel zaman geçirme fırsatı sunmak ve tüm bunları gerçekleştirirken bölgedeki mevcut insan, hayvan ve bitki yaşamına serbest alan bırakmak ve korumak misyonun bir parçasıdır.

Tanımlanacak rota ile Çeşme yarımadasını turizm amacıyla ziyaret eden misafirlerin ve önümüzdeki dönemde yerleşecek sakinlerinin Alaçatı/Ovacık bölgesindeki; tarım, yeme-içme, sanat, spor ve konaklama potansiyeli ile ilgili farkındalıklarını arttırmak ve tercihlerine destek olmak hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra, rota üzerinde hizmet sunan genç girişimci ve aile işletmelerine birlikte hareket etme, hizmet ve çevre düzeni standartları oluşturma imkânı tanınması ve bütün bu öğelerin sürdürülebilir bir temel üzerine planlanması sağlanacaktır.

Hizmet sektöründe oluşturulacak standartlar ile rota ziyaretçilerinin “R’OVAL Tarzı” etiketine sahip işletmelerde bu anılan ilkelere uygun hizmet almasının güvence altına alınmasını sağlayacaktır. Projenin özel amaçları;

- Bölge ekonomisine agro, gastro ve eno turizm kaynaklı, katma değeri yüksek etki sağlamak,
- Bölgede endemik tarım ürünlerinin üretimini ve sürekliliğini garanti altına almak,
- Hizmet standartlarının oluşmasında “best practice” örnekleri fırsat sağlamak,
- Mevcut işletmelerin bireysel mücadelesini daha güçlü ve etkin bir platforma taşımak,
- “Önlenemez” kontrolsüz gelişmeyi engellemek,
- Bölgedeki girişimci potansiyeline sağlam zemin oluşturmak ve teşvik etmek,
- Bölgedeki paydaşlara ulusal ve/veya uluslararası destek programları karşısında birlikte daha büyük “ayak izi” olma fırsatı sağlamak,
- Bölgenin enerji ihtiyacının yenilenebilir kaynaklardan sağlanmasını teşvik ederek tamamıyla doğayla ve doğal yaşantı ile uyumlu bir kalkınmayı desteklemek

olarak özetlenmektedir.

Rota OVAL, turizm ve tarım sektöründe faaliyet gösteren tüm paydaşları kapsayacak şekilde tasarlanmış olup, kurulacak sosyal kooperatif çatısı altında üyelerin birlikte hareket etmesine ve eşit şekilde temsil edilmesine imkân tanıyacak ve gerçekleştirilecek etkinliklerin tüm paydaşların aktif katılımıyla sahiplenilmesini sağlayacaktır.

Rota üzerinde faaliyet gösteren işletmeler ve tematik alanlar, ziyaretçilere kaliteli zaman geçirme fırsatı sunmaktadır. Projenin hayata geçirilmesi ile üretici ve işletmelerin sayısında hedef uygun artış beklenirken; sanat, performans ve eğitim işletmelerinin bölgeye kazandırılmasıyla rotanın sunacağı kaliteli deneyimlerin zenginleştirilmesi planlanmaktadır.

Rota aynı zamanda İzmir Vakfı'nın tanıtımına destek verdiği Çeşme-Bağlararası-Ovacık-Manastır Bağ Yolu Rotası, Çeşme-Çiftlik-Ovacık-Alaçatı Zeytin Rotası ve Çeşme-Alaçatı Bisiklet Parkuru ile keşif halindedir. Rota OVAL'in tanımlanması ile turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında, İzmir'in ve yarımadanın tanıtımında büyük önem taşıyan agro, gastro ve eno turizme Urla ve Karaburun'un ardından yeni bir rota kazandırılmış olacaktır.

Rotanın hayata geçirilebilmesi için planlanan yol haritası;

- Bölge potansiyelinin teknik açıdan değerlendirileceği bir fizibilite çalışması yapılması,
- İşletmelerin birlikte hareket edeceği sosyal kooperatifin kurucu ortaklarının belirlenmesi,
- Hukuki onayların alınmasını takiben sosyal kooperatifin kurulması,
- Kooperatife üye olmak isteyen paydaşlar ile görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve yapının kapsayıcılığının güçlendirilmesi,
- "Roval Tarzı" içeriğinin belirlenmesi (içerisinde yenilenebilir enerji kullanımını teşvik edici koşullar da yer almaktadır) çalışmalarını yürütmek üzere Danışma Kurulu oluşturulması,
- Rota üzerinde gerekli düzenlemelerin yapılması,
- Tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi,
- Yıl içerisinde düzenlenecek etkinlik/festival/gösterilerin takvim ve konseptlerinin belirlenmesi maddeleri ile özetlenmektedir.

Ayrımcılıksız tüm ziyaretçilere güvenli, kaliteli, sürdürülebilir ve yenilikçi bir deneyim sunmak üzere "sorumlu işletme" ve "sorumlu turist" olgusunun destekleneceği Rota OVAL;

- Fizibilite çalışması için teknik ve mali kapasite,
- Rota boyunca çevre ve yol düzenlemeleri,
- Çağdaş sanat müzesi/galerisi, performans sanatları ve eğitim hizmetleri (workshoplar) için kullanılacak alanların tahsisi,
- Kurulacak sosyal kooperatifin işletme ve yönetim giderleri ile yeni projelerine finansman yaratacak girişimler için destek ve alan yaratılması,
- Tanıtım desteği (İZROTA ve Visitİzmir entegrasyonu),
- Akademik danışmanlık,
- Rota OVAL'de doğal yapının korunması

konularında paydaşların katkı ve destekleriyle İzmir turizmine kazandırılacaktır.

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

Ek 15: Faaliyet Önerileri ve Bunlara İlişkin Bilgiler

Faaliyet No	Tema/Alt Tema	Faaliyet	Bütçe Açıklaması	Bütçe Tutarı (TL)
YÖNETİŞİM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				
F.1.1.		<p>→ R'Oval projesinde öngörülen faaliyetlerin koordinasyon içerisinde yürütülmesi ve proje hedeflerine tam ve zamanında ulaşılabilmesi için bir proje yönetim birimi oluşturulacaktır.</p> <p>→ R'Oval Projesi, Kuzey ve Güney Ege'yi kapsayacak şekilde geliştirilecek ve üç adet IBBS 2 bölgesini içerecek bir Ege Deneyim Rotası Programının merkezinde yer alacak ve (Çanakkale-Balıkesir, İzmir ve Muğla-Aydın-Denizli bölgelerinde) bu kapsamda faaliyetlere dahil olacak kurumların koordinasyonunu gerçekleştirecektir.</p>	<p>Proje boyunca faaliyet gösterecek olan merkezin donanımı, düzenlemesi ve merkezde çalışacak 2 personelin desteklenmesinin yanı sıra mutfak atölyesi eğitimleri için merkezin bulunduğu yerde kurulacak olan mutfak ekipmanlarını kapsamaktadır.</p>	2.000.000.-
UYGULAMA SORUMLUSU: İzmir Ticaret Borsası				
F.1.2.		<p>→ R'Oval Proje'nin hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunacak en büyük ortaklarından birisi de bölgedeki çiftçilerin ortak olduğu Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifidir. Özellikle tarımsal üretim ve buna bağlı katma değerli ürünlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yerel üreticilerin gelirlerinin yükseltilmesi hedefine ulaşılabilmesi için kooperatifin etkin ve verimli çalışabilecek kapasite ve kabiliyete erişmesi gerekmektedir.</p>	<p>2 Yıl boyunca iki personelin desteklenmesini ve kooperatif ofisi için ekipmanı kapsamaktadır.</p>	580.000.-TL

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi**TURİZM**

F.2.1.	Turizm/Agro-Turizm	→ Özellikle bölgedeki tarımsal üretimi sekteye uğratmadan ve doğal dokuyu bozmadan, bölge mimarisi ve doğayla uyumlu eko-agro turizmin geliştirilmesi için, tarımsal faaliyetler ile bütünleşik turizm tesislerinin yaygınlaştırılması yararlı olacaktır. Bunun için çiftçilerin tarımsal üretim yaptıkları arazilerde, kalıcı olmayan, demonte yapılar (<i>tiny house veya konteyner</i>) ile müşterilerine agro turizm deneyimi yaşatma imkânı verecek küçük konaklama tesisleri kurmalarını teşvik edici destek mekanizmalarının planlanması yararlı olacaktır.	Agro-Turizmi desteklemeye yönelik bir mali destek programı tasarlanabileceği gibi, bir adet pilot agro tesis yapılması güdümlü proje ile ele alınabilir. Bu amaçla ayrıntılı bir fizibilite etüdü hazırlanabilir ve bu fizibilite etüdü, bölgede bu konuda girişimde bulunmak isteyen girişimcilerin yararlanmasına ve yatırımlarına kılavuzluk etmek için sunulabilir.	200.000.-TL
--------	--------------------	--	---	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi

F.2.2.	Turizm/Tanıtım	→ Bölgedeki tarım ürünü yetiştiricilerinin yöreye özgü ürünlerin alternatif sunumları konusunda bilgilendirildiği, yeni ürünler ve sunum tekniklerini öğrendikleri (örneğin, enginarlı pizza, sakızlı sabun veya kavunlu dondurma gibi) atölyelerin düzenlenmesi, bireysel girişimlerde (@cesme_enginar instagram örneğinde olduğu gibi) bulunabilmeleri için gerekli sosyal medya eğitimlerinin verilmesi gelişmeyi hızlandıracaktır.	F.2.2. kapsamda düzenlenecek mutfak atölyelerinde eğitimler verilecek, bu eğitimlerin yanı sıra çiftçilere münferit girişimlerde başarılı olabilmeleri için 314 sayılı Gelir Vergisi Genel Tebliği ve uygulama esasları ile internet ve sosyal medya üzerinden satış teknikleri konusunda uygulamalı eğitimler verilecektir.	750.000.-TL
--------	----------------	--	--	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, İzmir Ticaret Borsası

F.2.3.	Turizm/Tanıtım	→ R'Oval proje alanının Türkiye'nin önde gelen eko-turizm, agro-turizm ve	Bu kapsamda donanımlı bir portal hayata geçirilecek, 3 yıl	280.000.-TL
--------	----------------	---	--	-------------

gastronomi merkezi olmasını sağlamak ve bu algıyı pekiştirmek adına kapsamlı bir web portalının devre alınması faydalı olacaktır. Bu web portalında yöresel ürünlerin, bölgenin doğal ve kültürel varlıklarının tanıtıldığı bölümlerin yanı sıra farklı deneyim rotalarının (Çeşme'nin çeşmeleri, Çeşme'nin gastronomik zenginlikleri, Çeşme'nin plajları vb.) yer almasının sağlanması ve portalda yerel ürünlerin pazarlandığı bir online pazar alanının bulunması yararlı olacaktır. Bu portalda bir çiftçi listeleme bölümü yer almalı; bu bölümde bölgede ürün yetiştiren çiftçilerin adresleri, yetiştirdikleri ürünler, hasat zamanları, ürünleri nerede sattıkları ve varsa sosyal medya ve internet siteleri yer almalıdır.

boyunca sürdürülebilirliği ve tanıtımı için destek alınacaktır.

Çiftçilerin çiftlikte düzenledikleri, ziyaretçilerin tarladan kendi elleri ile ürün toplayabilecekleri etkinliklerin yapıldığı "çiftlik günleri, hasat günleri" gibi etkinlikler bu portal vasıtası ile de duyurulmalıdır.

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, İzmir Ticaret Borsası

F.2.4.	Turizm/Kültürel Varlıklar	→ Çeşme aynı zamanda adı ile örtüşen biçimde çok sayıda tarihi su çeşmesine de ev sahipliği yapmaktadır. Çeşme'de 12 adet tarihi çeşme bulunmaktadır ⁵³ . Bu çeşmelerin bir kısmı restorasyon gerektirmektedir. Bu tarihi yapıların	Bu amaçla öncelikle bu çeşmelerin restorasyon belirlenmesi için bir çalışmaya bulunacaktır.	gerektirdiği bütçesinin fizibilite ihtiyacı	175.000.-TL
--------	---------------------------	--	---	---	-------------

⁵³ <https://www.erolsasmaz.com/>

restore edilerek rotalarının çıkarılması, **Çeşme'nin çeşmeleri** gibi bir konseptte turlara dahil edilmesi ve kurulacak olan web portalında tanıtımlarına yer verilmesinde fayda bulunmaktadır. Konuya kamuoyunun dikkatinin çekilmesi için change.org gibi mecralarda ve sosyal medya üzerinden çalışmalar yürütülmelidir.

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, İzmir Ticaret Borsası

F.2.5.	Turizm/Doğal Varlıklar	→ Proje bölgesinde 6 adet plaj tespit edilmiştir. Bu plajların bütünsel bir yaklaşım ile kurulacak olan portalda tanıtımlarının yapılması ve R'Oval projesi ile ilişkilendirilecek etkinliklere ev sahipliklerinin sağlanmasında yarar bulunmaktadır.	Plajlarda yapılacak tanıtım etkinlikleri	180.000.-TL
--------	------------------------	---	--	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, İzmir Ticaret Borsası

TARIM

F.3.1.	Tarım/Genel	→ Endemik türlerin korunması amacıyla bölgede bir tohum merkezinin kurulması faydalı olacaktır. Kurulacak olan tohum merkezi bölgeye özgü diğer endemik ürünler için bir saklama ve koruma işlevi görecektir. Endemik türlere ait tohumların çalınması ve kaybolmasından dolayı türlerin kaybı sorunlarının önüne geçilebilmesi ve ayrıştırılarak yüksek katma değerli bir ürüne dönüştürülebilmesi için merkez kritik öneme sahiptir.	Tohum merkezi için bir adet 80-100 m ³ büyüklüğünde soğuk hava deposu, 500 m ² büyüklüğünde iklim kontrollü sera, çevre elemanları ve ofis donanımına ihtiyaç duyulmaktadır.	825.000.-TL
--------	-------------	--	--	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, İzmir Ticaret Borsası

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

F.3.2.	Tarım/Genel	→ Limon, mandalina, sakız gibi ürünlerden alternatif ürünlerin geliştirilmesi için ürün kabuğundan elde edilecek yağının ve hidrosolün de çıkarılması gerekmektedir. Bu tarz bir ayrıştırma diğer endemik ürünler için de gereklidir. Ne var ki, bölgedeki üretim kapasitesi bu tarz bir ayrıştırma tesisi için yeterli değildir. Bu sebeple, kimya sanayisinin oldukça gelişmiş olduğu İzmir’de belirlenecek uygun tedarikçiler yardımı ile ürünlerin aroma ve yağlarının çıkartılması ve yarı mamul olarak piyasaya sürülür hale getirilmesinde fayda bulunmaktadır.	Bu amaçla ürünlerin aroma ve yağlarının çıkarılmasında uzmanlaşmış firmaların listelenmesi temasa geçilmesi ve teklif toplama usulü ile tedarik sözleşmesi imzalanması gerekmektedir.	Bütçe gereksinimi bulunmamaktadır.
--------	-------------	--	---	------------------------------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R’Oval Proje Ekibi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi

F.3.3.	Tarım/Genel	→ Kurulacak olan mutfak atölyesi kapsamında düzenlenecek kurslar ile alternatif ürünler hakkında gerek yetiştiricilere gerek girişimci adaylarına gerekse ev kullanıcılarına bilgilendirmeler yapmak gerekmektedir.	Bu amaçla bir mutfak atölyesi kurs programı düzenlenecek ve endemik türlerden alternatif ürünlerin geliştirmesi için gerek çiftçilere gerekse halka açık kurslar ve eğitimler organize edilecektir.	100.000.-TL
--------	-------------	---	---	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R’Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi

F.3.4.	Tarım/Genel	→ Limon, buğday, mandalina, kavun, enginar, beyaz soğan ve bunlar ile üretilecek yarı mamuller (aromalar, yağlar) ve katma değerli ürünlerin (sabunlar, reçeller, marmelatlar, unlar vb.) toplanması, depolanması, uygun zamanda dağıtımlarının gerçekleştirilebilmesi için bir indirme bindirme noktası, yükleme peronu, ürünlerin saklama koşullarına uygun	Bu amaçla bir elleçleme merkezi oluşturulacak ve gerekli ekipman alınacaktır.	2.800.000.-TL
--------	-------------	---	---	---------------

biçimde saklanabilmeleri amacıyla toplam 300 m² büyüklükte (4x75 m²) soğuk odalara sahip bir depolama alanı, bir forklifti bulunan bir elleçleme merkezine gereksinim vardır. Bu merkez bölgedeki konaklama tesisleri ve restoranların satın almalarını İzmir'den yapmaları yerine, yöresel bu ürünleri doğrudan bölgeden temin etmelerini de kolaylaştıracak, ama en önemlisi bölgeye has ürünlerin doğru biçimde saklanabilmesi ve dağıtımına uygun hale getirilmesine imkân verecektir.

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi,

F.3.5.	Tarım/Genel	→ Limon ve mandalina gibi endemik ve kendine has aroması bulunan ürünlerin reçel ve marmelatlarının gıda kodeksi ve diğer standartlara (HACCP 13001 vb.) uygun üretilebilmesi için, kurulmuş olan kooperatifin küçük-orta ölçekli bir reçel üretim hattına sahip olması ve yöreye has ürünlerden reçel ve marmelat üretimini bu hat ⁵⁴ yardımıyla gerçekleştirmesi tarladan hasat edilen ürünün taze olarak satılamama riskine karşı alternatif bir çözüm üreteceği gibi, kooperatifin sürdürülebilirliği ve yerel halkın geçim kaynaklarının artırılması adına faydalı olacaktır.	Butik bir reçel üretim tesisi gerekmektedir.	250.000.-TL
--------	-------------	---	--	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi,

F.3.6.	Tarım/Genel	→ Enginar gibi endemik ve kendine özgü özellikleri olan ürünlerin gıda kodeksi ve	Bir adet butik konserve hattı kurulacaktır.	1.300.000.-TL
--------	-------------	---	---	---------------

⁵⁴ Hattın maliyetinin tespiti için Meyve Sebze İşleme (Reçel, Marmelat) Tesisi Ön Fizibilite Raporu, Gümüşhane Ticaret ve Sanayi Odası, 2021'den yararlanılmıştır.

diğer standartlara (HACCP 13001 vb.) uygun saklanabilmesi ve pazarlara dört mevsim boyunca sunulabilmesi için, kurulmuş olan kooperatifin küçük-orta ölçekli bir konserve hattına sahip olması kooperatifin sürdürülebilirliği ve yerel halkın geçim kaynaklarının artırılmasının yanı sıra ürünlerin tarlada kalması yerine bu alternatif formlarda değerlendirilebilmesi adına faydalı olacaktır.

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi,

F.4.1.	Tarım/Ürün Spesifik>Karakılçık	→ Tohum ayırmak amacıyla bir tohum seleksiyon makinesine ihtiyaç duyulmaktadır. Seleksiyon makinesi endemik bir tür olan karakılçık buğdayının bir sonraki yıla tohum olarak aktarılırken kalitenin düşmemesi için önemli bir gereksinimdir.	Tohum seleksiyon makinesi alınacaktır.	50.000.-
--------	-----------------------------------	--	--	----------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi,

F.4.2.	Tarım/Ürün Spesifik>Karakılçık	→ Buğdayı una çevirme sürecinde ayıklama işleminin daha verimli gerçekleştirilebilmesi için bir ayıklama makinesine ihtiyaç bulunmaktadır.	Ayıklama makinesi alınacaktır.	100.000.-
--------	-----------------------------------	--	--------------------------------	-----------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi,

F.4.3.	Tarım/Ürün Spesifik>Çeşme Sakızı	→ Çiftçilerin Çeşme için ek ekonomik değere sahip olabilecek bir ürün olan sakız tarımına yönlendirilebilmesi için bölgede oldukça değerli ve kısıtlı olan arazi stokunun geliştirilmesi, hazine arazilerinin bu tarıma yönlendirilmesi için girişimlerde bulunulması gerekmektedir.	Yaptığımız hesaplamalara göre bölgede ilave 100 dönüm civarında uygun arazinin sakız tarımına tahsis edilmesi yeterli olacaktır.	Tahsis edilecek arazinin kiralınması sağlanacaktır. Bir harcama kalemine ihtiyaç duyulmamaktadır.
--------	--	--	--	---

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, İzmir Ticaret Borsası, Ege Orman Vakfı

F.4.4.	Tarım/Ürün Spesifik>Çeşme Sakızı	→ Sakız tarımına yönlenecek çiftçilerin toplama, çizme, budama, temizleme gibi konularda düzenli olarak eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sakız ürünüde, Türkiye'nin iç talebini tamamen yerli sakız üretimiyle karşılamak için ilave 10.000 civarında daha sakız ağacına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu miktarda sakız fidesinin istekli çiftçilere destekler yardımı ile ulaştırılması sakız tarımının yaygınlaştırılmasında faydalı olacaktır.	Çiftçilere 2.000 x 5 (yıl) = 10.000 adet sakız fidesi verilmesi ve toplama, çizme, budama ve temizleme konularında uygulamalı eğitimler sunulması	275.000.-TL
--------	--	---	---	-------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, İzmir Ticaret Borsası, Ege Orman Vakfı

F.4.5.	Tarım/Ürün Spesifik>Çeşme Limonu/Mandalinası	→ Bölgede parçalı kamu arazilerinde çok sayıda limon ağacı bulunmaktadır. Ne var ki bu ağaçların bakımları ve hasadı gerek arazilerin dağınıklığı gerekse farklı noktalardan koordineli olmayan biçimde ürün toplamanın zor olması gibi nedenlerle ağaçlardaki ürünlerden yararlanılamamaktadır. Bu ürünlerin ekonomiye kazandırılması için kurulmuş olan Çeşme Köy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin görevlendirilmesi hem ağaç varlığının devamı hem de kooperatifi gelirlerinin artırılması yoluyla kooperatifin kurumsal sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından önemlidir.	Bölgedeki âtıl konumda bulunan limon ağaçlarının envanterlerinin çıkarılması ve ihale yoluyla bakımlarının yaptırılarak ürünlerinin toplanması	Bütçe gereksinimi bulunmamaktadır.
--------	--	--	--	------------------------------------

UYGULAMA SORUMLUSU: R'Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi,

Strateji, Eylem Planı ve Bütçe

F.4.6.	Tarım/Ürün Spesifik>Çeşme Anasonu	→ “Bu üründe Çeşme Anasonu kullanılmıştır” tarzı uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.	Anasonu girdi olarak kullanan sanayi kuruluşları ile ortak çalışmaların yürütülmesi, bu amaçlarla çalıştaylar ve inceleme gezileri düzenlenmesi	50.000.-TL
UYGULAMA SORUMLUSU: R’Oval Proje Ekibi, Çeşme Belediyesi, Çeşmeköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, İzmir Ticaret Borsası				
TOPLAM				9.915.000.-TL

